DERİMOD ANKARA DERİMOD SAHİL YOLU DERİMOD OSMANBEY DERİMOD ERENKÖY
DERİMOD

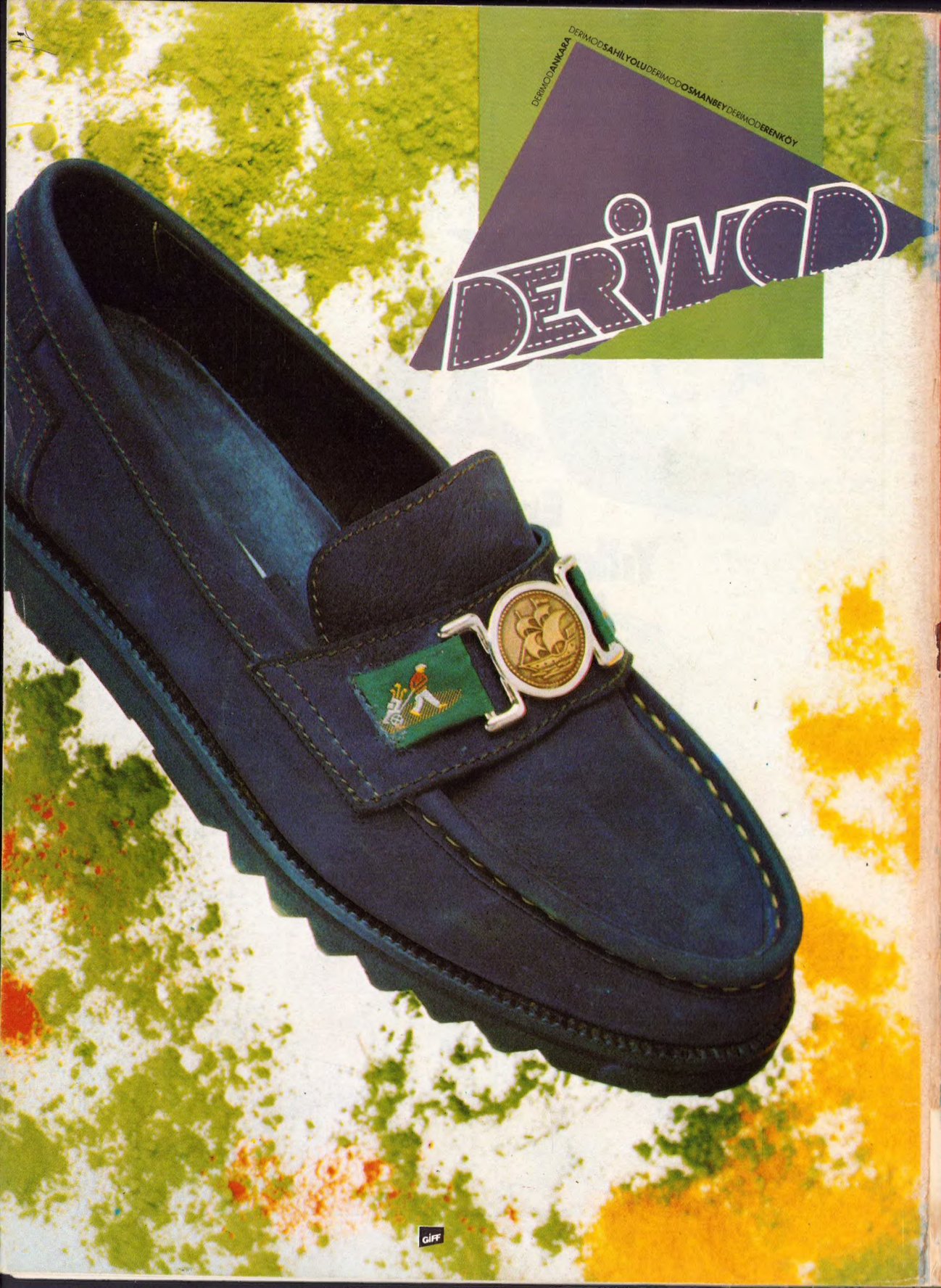

27 EYLÜL 1987 YIL:5 SAYI:38 700 TL. (KDV dahil)

nokta

TÜRKİYE'NİN 25 SÜPER KADINI

ALEVİLİK TARİHE KARIŞIYOR

Dinsel, kültürel ve politik bir yok oluşun öyküsü...

İÇİNDEKİLER

TÜRKİYE

Bir bürokratın intiharı 12
Ekmekte zam kavgası 15
Boykotçu köy 20
Söyleşi/Hayri Kozakçıoğlu 22
İdamlarda umut dönemi 24
İlkokulda direniş 25

KAPAK

Alevilik tarihe karışıyor 26
Söyleşi/İzzettin Doğan 29
Söyleşi/Cemal Şener 32

DÜNYA

ÇKP kime kalacak? 36
Osmanlı sarayından sefalete 38
ABD'nin en genç idam mahkûmu 44

EKONOMİ

Amerikan mermileri Türkiye'de üretiliyor 48

TOPLUM

Türkiye'nin en etkili 25 kadını 52

KÜLTÜR SANAT

TV'de özel kanal gündemde 60
Hababam Sınıfı kurtuldu 64
Venedik Film Festivali 65
Sovyet sinemasında Glasnost 70

İZLENİMLER

Tuvaletlerin halipür melali 73

SPOR

Avrupa'da hep hüsran 76

DİĞER BÖLÜMLER

Nokta'dan 5
Ne Nerede 6
Panorama/Türkiye 34
Panorama/Dünya 46
Günlerin Getirdiği 50
Mektuplar 78
Bulmaca 80
Test 81
Kutu Kutu 82

Son cemler, son dedeler

Alevilerin köylerden kopup kasaba ve şehirlere yerleşmeleri onların geleneklerini de erozyona uğrattı. Artık dedelik kurumu bitti, cem ayinleri de son demlerini yaşıyor. Alevilik, modernliği, çağdaşlığı ve hümanizmi besleyerek de olsa, yok oluyor, tarihe karışıyor.

(Sayfa 26)

Süper kadınlar

Etkilerini gün geçtikçe artıran kadınlarımız arasında en etkili olanlar hangileri? Kamuoyunun nabzını tutan gazete yöneticileri ve köşe yazarları Türkiye'nin "en etkili 25 kadınını" **Nokta** için belirledi. Ortaya edebiyattan iş dünyasına, müzikten bilime kadar geniş bir yelpazeye yayılan 25 isim çıktı.

(Sayfa 52)

"Süper Vali" ile söyleşi

Basında yer alan "Güneydoğu olayları bu kış bitecek" iddialarına karşı, Hayri Kozakçıoğlu olayların ve "sıcak temas"ın daha uzunca bir süre devam edeceğini vurguluyor.

(Sayfa 22)

Bir intihar ve "ekmek kavgası"

Halk Ekmek fabrikası eski mali işler müdürü ve genel müdür yardımcısı Üzeyir Akan, geçen hafta içinde Boğaziçi Köprüsü'nden atlayarak intihar etti. Üzeyir Akan, fabrikada kendinden önceki yöneticilerin ve yönetim kurulu üyelerinin adlarının karıştığı çeşitli yolsuzlukları ortaya atmıştı.

(Sayfa 12)

Özel televizyona doğru

TRT'nin televizyon yayın saatlerinin artması karşısında dışarıya program ısmarlamasıyla başlayan süreç, hızla kuşak program kiralamaya ve özel televizyona doğru gidiyor.

(Sayfa 60)

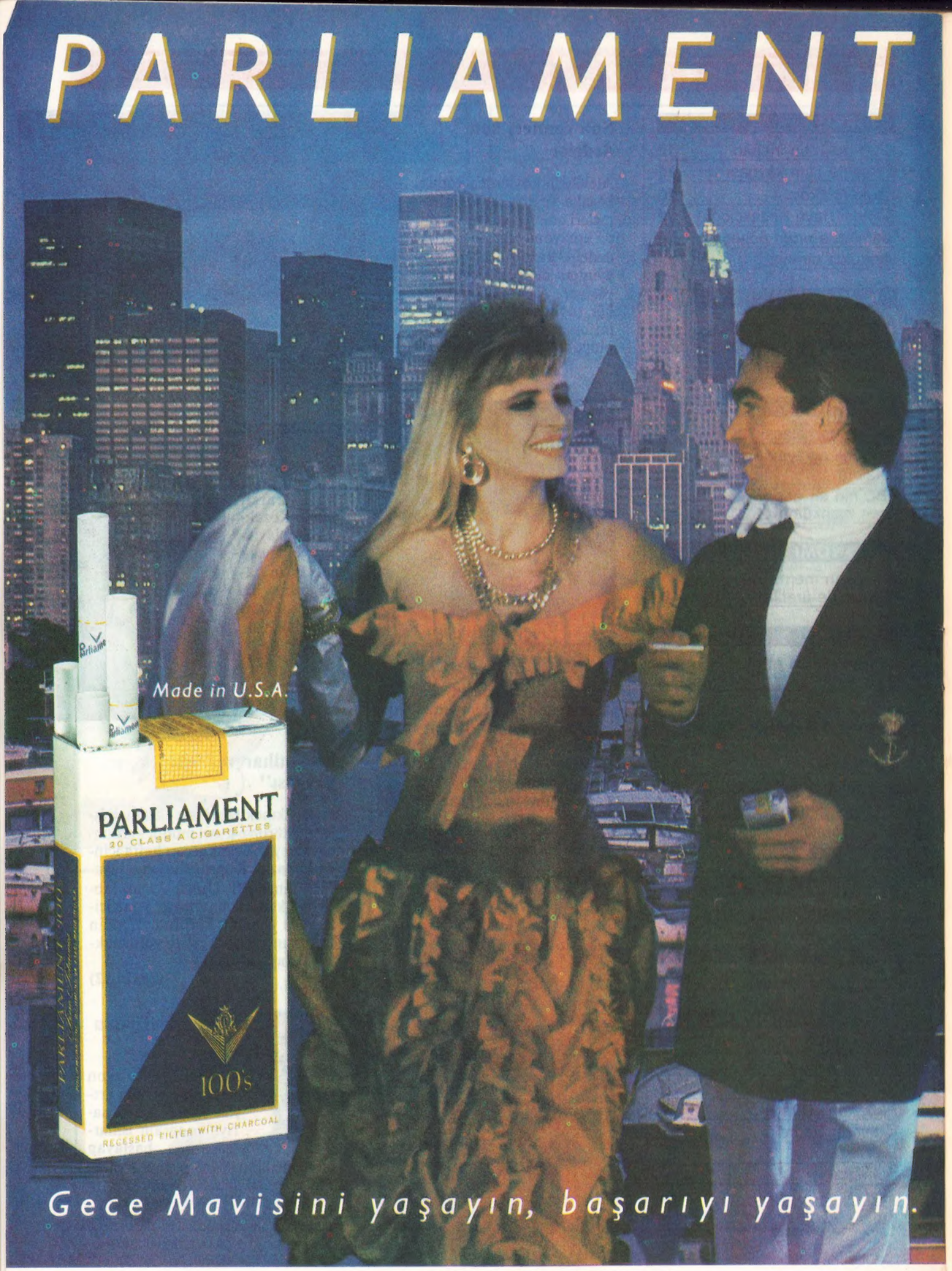

1979 YILI İCRA PL. 467 TEDBİR UYARINCA SİGARA SAĞLIĞA ZARARLIDIR

Yine bir puslu eylül sabahı... Günün ilk ışıkları, gecenin karanlığını yarmak için büyük çabalar harcayarak bulutların arasından süzülüyor ve kentin sakin, ıslak sokaklarında kırılıp, koyu bir sessizliğin içinde dağılıyorlar. Sonra bu koyu sessizliği yırtan canavarın homurtusu duyuluyor derinden derine. Homurtu gittikçe yaklaşıyor. Bir motor gürültüsü bu... Aniden ara sokaklardan birinin köşesinde dev bir gölge beliriyor. Binlerce kiloluk demir bir gövde ağır ağır ilerleyen paletlerin üzerinde caddeye süzülüyor... Tankın üzerindeki genç subay, elindeki telsizi dudaklarına götürüp konuşuyor.. "Hedef kuşatıldı.. Emir bekliyoruz..."

Aynı anda İstanbul'un bir başka semtinde, Şişli'nin daracık arka sokaklarından birinde sıkışıp kalmış bir tankın üzerindeki bir başka subay telaş içinde merkezi arıyor: "Kodaman sokaktayız... Arabalar park etmiş. Geçemiyoruz.. Ulusal Video'ya ulaşamadık... Mümkünse harekâtı biraz erteleyin..."

İstanbul'un her semtinde aynı dakikalarda telsizler durmaksızın çalışıyor... Fatih'in arka sokaklarındaki askeri birliğin başındaki yakışıklı genç subay, çaresiz bir şekilde merkezi arıyor... "Hareketi erteleyin... Adresi bulamadık... Özel televizyon dediğiniz yer cami olmuş. İrtica erken davranmış..."

.....

Nokta'nın Kültür Sanat sayfaları bu hafta ilginç bir haberle başlıyor. TRT artık özel televizyona doğru ilk adımlarını atıyor... Özel televizyon olayı Türkiye'nin gündeminde son yıllarda hep sıcak kalan bir konu oldu... Özel TV kanallarının her gündeme gelişinde "Askerler bu işe devlet güvenliği açısından karşı çıkar" fikri de birlikte gelmişti... Siviller de "O zaman, bir eylül sabahında ihtilal yapmak o kadar kolay olmaz" diye espri üretir dururdu... Özel televizyonun ilk kez gerçekleşme aşamasına girdiğinin haberini verirken de yukarıdaki "ihtilal fantezisini" üretmeden edemedik...

★ ★ ★

Bu haftanın en ilginç ve esrarengiz olayı ise kuşkusuz Halk Ekmek fabrikası eski genel müdür vekili Üzeyir Akan'ın trajik intiharıydı. Akan, kısa bir süre önce, içinde belgeler ve evraklar dolu dosyalarını koltuğunun altına almış ve **Nokta**'ya gelmişti. Arkadaşımız Eren Külahlı ile bir odaya kapandılar ve saatlerce konuştular. Eren'in deyimiyle "dolu, hırslı bir genç adamdı" Akan. Anakent Belediyesi'ne bağlı olan fabrikadaki yolsuzlukları anlatıyordu bir bir.Elinde, önemli konuşmaları, şantajları içeren kasetler mevcuttu. Ama anlattıkları bölük pörçük bilgilerdi... Bir bulmacanın sadece ipuçlarıydı... **Nokta** muhabirleri bu bulmacanın eksik parçalarını çözmek için kolları sıvamış, ama sonucu ulaşamadan Üzeyir Akan'ın ölüm haberini gazetelerin birinci sayfalarında görmüşlerdi...

Akan, sırlarının bir bölümünü kendisi ile birlikte boğazın derin sularına gömmüştü. Yolsuzluklar ülkesi Türkiye'de bu ne ilk, ne son intihar olacaktı...

Arda Uskan

nokta

SAHİBİ
Gelişim Yayınları A.Ş. ve Süreli Yayınlar A.Ş.
Yönetim Kurulu Başkanı
Ercan Arıklı

YAYIN KURULU BAŞKANI
Dr. Adil Özkol
YAYIN KURULU Duygu Asena, Korhan Atay, Aycan Giritlioğlu, Gülay Göktürk, Deniz İnsel, Dr. Salih Memecan, Mustafa Özyürek, Emin Tanrıyar, Hıncal Uluç, Arda Uskan, Hilmi Yavuz.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Arda Uskan
GENEL YAYIN YÖNETMEN YARDIMCISI
Gülay Göktürk
ANKARA TEMSİLCİSİ
Aycan Giritlioğlu
GÖRSEL YÖNETMEN
Salih Memecan
SORUMLU HABER MÜDÜRÜ
Emin Tanrıyar
İSTİHBARAT ŞEFLERİ Korhan Atay (İstanbul), Erdal Kılıçoğlu, (Ankara)
DIŞ HABERLER Aydın Demirer, Viki İzrail
EKONOMİ Şaziye Karlıklı, Gülçin Tahiroğlu.
TOPLUM Levent Tayla

KÜLTÜR Haşmet Babaoğlu
SANAT Sungu Çapan
HABER ARAŞTIRMA BÖLÜMÜ Hümeyra Özalp, Eren Külahlı
YAYIN DANIŞMANI Engin Ardıç
REDAKSİYON Alper Görmüş, Ahmet Turhan Altıner
GÜNLERİN GETİRDİĞİ Itır Şahingiray
TEKNİK SEKRETER Tahsin Armağan
BÜROLAR İstanbul: Ayşe Baştürk, Ali Boratav, Ruşen Çakır, Ceylan Göllücü, Leyla Olça, Mahmut Övür, Serhat Öztürk, Mehmet Yalçın.
Ankara: Gül Büyükbeşe, Can Karakaş, Ayşe Sazak, Nuray Şirin.
İzmir: Ahmet Kökçü
Yurt dışı: ALMANYA: Yağmur Atsız, İNGİLTERE: Merih Çolakoğlu, İSVEÇ: Abdullah Görgün, YUNANİSTAN: Mihail Vasiliadis, KIBRIS: Serdar Saydam.
RESİM ARAŞTIRMA Nejat Ceyhan, Ali Aydın.
FOTOĞRAF Adem Altan, Deniz Doğan, Erzade Ertem, Ayşegül Evren, Batuhan Kıran, Ümit Kırdil, Süleyman Tel, Mehmet Tel.

TEKNİK ŞEFLER Necati Güngör (Düzelti), Yurdakul Işıtman (Renk Ayrımı) Serpil Köse (Dizgi), Fazıl Mecit (Pikaj-Montaj), Yalcın Salur (Kamera) Savaş Kayar (Fotoğraf Laboratuarı)
KATKIDA BULUNANLAR: Pertev Atasay, Levent Boyacıoğlu, Hakkı Deveci, Reha Erdoğan, Şahin Erkoçak, Ayça Gülsoy, Mahmut Kurtoğlu, Hızır Tüzel, Emre Ulaş, Kâmil Yavuz, UBA.
ADRES Gelişim Yayınları, Levent - İstanbul Tel: 169 66 80 (20 Hat) TELEX: 26510
REKLAM İÇİN TELEFON 169 66 80
ANKARA BÜROSU Atatürk Bulvarı, 85/12, Kızılay - Ankara Tel: 33 07 40 (3 Hat) TELEX: 42008
İZMİR BÜROSU Şehit Bulvarı Sedir Ap. No: 5 D. 9 Alsancak - İzmir Tel: 21 27 58—22 37 80
SATIŞ BÜROLARI İstanbul Klod Farer Cad. Oğuz Işhanı No: 25 Cağaloğlu
Ankara Konur Sok. 7/4 Kızılay
BASILDIĞI YER GE-PA Basım Sanayii ve Ticaret AŞ
DAĞITIM Hürriyet Holding AŞ

GELİŞİM

BAŞKAN YARDIMCISI / Finansman Ümit Umar, **BAŞKAN YARDIMCISI / İdare-Reklam** Deniz İnsel, **HALKLA İLİŞKİLER VE ARAŞTIRMA MÜDÜRÜ** Fatoş Erbil, **SATIŞ MÜDÜRÜ** Yıldırım Ünverdi, **TEKNİK MÜDÜR** Güman Birincioğlu, **DIŞ İLİŞKİLER MÜDÜRÜ** Ayşe Karabece

KİTAP

YAŞANMIŞ HİKÂYELER, Maksim Gorki, çeviren Ataol Behramoğlu, Can Yayınları, Eylül 1987, 297 sayfa.

Büyük Rus yazarı Gorki'nin ününü sağlayan hikâyelerinden Ataol Behramoğlu'nun seçip çevirdiği ve Can Yayınları'nın Büyük Dünya Klasikleri dizisinde yayınlanan **Yaşanmış Hikâyeler,** yer yer bireysel başkaldırı özellikleri taşısa da, tüm Rus halkının yaşam ve özgürlük tutkusunun simgesi olmuş, gerçekçi ve romantik edebiyat öğelerinin seçkin bir bileşiminin ürünleri. Devrim öncesi dönemde Rus toplumunun içinde bulunduğu yoksulluk ve acımasızlık ortamının büyük bir güçle yansıtıldığı bu hikâyelerin en büyük özelliği, kendine Rusça'da "acı" anlamına gelen Gorki adını seçmiş yazarın kaleminden boşalan yoğun bir insan sevgisi ve özgürlük tutkusunu yansıtması. Gorki'nin yürekleri sonsuz bir bağımsızlık duygusu, yaşama coşkusuyla dopdolu, genellikle toplum dışına itilmiş, yitik ve serseri kahramanlarının, çoğu kez onları çevreleyen acımasız toplumsal koşullarla birlikte konu edildiği bu hikâyeleri, Ataol Behramoğlu Rusça asıllarından çevirmiş. **Yaşanmış Hikâyeler,** insan sevgisiyle bilenmiş, masal ve folklor öğelerinden de yararlanan Gorki'nin yazarlık gücünü yansıtan bir kitap.

SIFIR NOKTASINDAKİ KADIN, Neval El Seddavi, çeviren Selma Demiröz, Metis Yayınları, Yaşadığımız Dünya Dizisi: 9 Eylül 1987, 128 sayfa.

Mısırlı kadın hakları savunucusu Neval El Seddavi'nin ölüm hücresindeki Mısırlı fahişe Firdevs ile "konuştuğu" bu kitap, "Yaşadığımız Dünya'nın herhangi bir köşesinde, herhangi bir sıfır noktasında kıskıvrak bekleyen", "umutsuz, çaresiz ve ölümle yaşam arasındaki sınırda" kalakalmış bir insanın öyküsü.

Neval El Seddavi, parasını yiyen belalısını öldürdüğü için ölüm cezasına çarptırılan bir kadının umarsız yaşamını sayfalar boyunca etkileyici ve sürükleyici bir dille aktarıyor. Yazarın cezaevinde geçirdiği üç ay boyunca tanıdığı tüm kadın mahkûmlar arasında, "yaşamayı toptan reddedişi ve ölümden zerre kadar korkmayışıyla" diğerlerinden ayrılan Firdevs, Neval El Seddavi'ye ve yaşamının son anlarına tanık olan herkese, "yaşamı sevme ve kendilerini gerçek özgürlük haklarından mahrum bırakan bütün güçlere karşı direnip bu güçleri yenme isteği veren" bir insan. Metis Yayınları'nın, "hızla değişen bir dünyanın canlı ve güncel bilgisini" okura yansıtmayı amaçlayan "Yaşadığımız Dünya Dizisi"nin bu dokuzuncu kitabı, "bu dünyada kadın olmanın, fahişe olmanın ne anlama gelebileceğini" sorgulayan bir yaşam öyküsünden çarpıcı kesitler veriyor.

Mimar Sinan üstüne

MİMAR SİNAN, Prof. Dr. Aptullah Kuran, Hürriyet Vakfı Yayınları, 419 sayfa.

MİMAR SİNAN, Ulya Vogt- Göknil Sandoz, Kültür Yayınları, 160 sayfa.

1988 Mimar Sinan'ı anma yılı olacak. Aslında Osmanlı klasik mimarisinin büyük ustası her yıl törenlerle anılır. Ama yapıtlarının niteliği ve yaratıcılığı açısından yayın dünyamızın bugüne kadarki yoksulluğu da apaçık bir gerçektir. Artık bu büyük "usta" hakkındaki bilgilerimizi zenginleştirecek, kitaplaştırılmış iki yeni ve önemli çalışma var elimizde. Prof. Aptullah Kuran'ın kitabı "Sinan'ın 'ne' yaptığının yanı sıra 'nasıl' yaptığının" tarihçi gözüyle bir değerlendirmesi olduğu için, çok ilginç ve benzersiz bir çalışma. Kuran bu alanda yapılmış en yetkin incelemeyi sunuyor konunun meraklılarına. Fotoğraflar Ara Güler ve Mustafa Niksarlı'nın. Avrupa'da İslam mimarisi üzerine incelemeleriyle tanınan Ulya Vogt- Göknil'in "Mimar Sinan"ı ise Sinan'ın camilerini ele alıyor. Kitaptaki fotoğraflar Edward Widmar'ın.

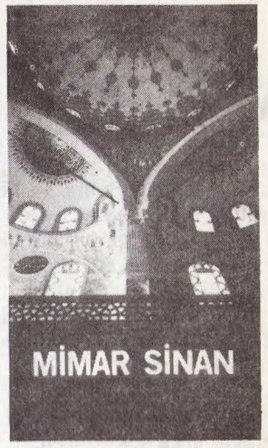

En çok satan kitaplar

1. **Önce İnsanım Sonra Gazeteci,** Emin Çölaşan, Tekin Yayınları (1)
2. **Kadının Adı Yok,** Duygu Asena, Afa Yayınları (3)
3. **Koku,** Patrick Süskind, Can Yayınları (5)
4. **Kim Kazandı, Kim Kaybetti,** Osman Ulagay, Bilgi Yayınları (2)
5. **Kendine Ait Bir Oda,** Virginia Woolf, Afa Yayınları (4)
6. **Ku-De-Ta-2,** Cüneyt Arcayürek, Bilgi Yayınları (6)
7. **Müebbet Türküsü,** Nevzat Çelik, Alan Yayıncılık (12)
8. **Hoşçakal Umut,** Ayla Kutlu, Bilgi Yayınevi (8)
9. **Bir İhtilal Daha Var,** Örsan Öymen, Milliyet Yayınları (9)
10. **Suya Sabuna Dokunarak,** Yalçın Pekşen, Cep Kitapları (15)
11. **Neden Sosyalizm,** Mehmet Ali Aybar, BDS Yayınları (-)
12. **Kafes,** Selim İleri, Özgür Yayın (-)
13. **Kırk Oda,** Murathan Mungan, Remzi Yayınevi (-)
14. **THKP-C Doğuşu ve İlk Eylemleri,** Kaynak Yayınları (11)
15. **Hepinizi Öpüyorum,** Daniel Cohn - Bendit, Metis Yayınları (14)

Bu listenin oluşturulmasında bilgilerine başvurduğumuz kitabevleri: İstanbul'da **Akademi, Acar, Deniz, Gençlik** ve **Nezih,** Ankara'da **Bilgi, Dost, İlhan-İlhan, Dönüşüm** ve **İmge,** İzmir'de **Dost, İleri** ve **Yavuz,** Antalya'da **Akdeniz.** (Parantez içindeki sayılar, kitabın bir hafta öncesinin sıralamasındaki yerini belirtmektedir.)

PAN AM'DAN DAHA FAZLA KONFOR BEKLİYORSUNUZ. HAKLISINIZ.

Konfor.

Hatırladınız mı? Havayollarında neredeyse unutulmaya yüz tutmuş bir kavram oldu konfor. Pan Am için değil. Bu yıl Pan Am'ın sunduğu yeni konforlar hakkındaki haberlerin ardı arkası kesilmeyecek.

First Class'ta daha fazla konfor.
Clipper® Class'ta daha fazla konfor.
Economy Class'ta daha fazla konfor.

First Class'ta yepyeni Sleeperette® koltuklarımızda konforun âlâsını yaşayacaksınız.

Clipper Class'ta aynı sırada sekiz değil, şimdi altı koltuk var. İstediğiniz gibi ayaklarınızı uzatıp dinlenebileceğiniz, dilerseniz çalışabileceğiniz çok daha geniş, çok daha şık, çok daha rahat koltuklar.

Pan Am sizi yepyeni halılarıyla, daha ferah bir dekor içinde, daha mükemmel aydınlatma düzeniyle, yeni elektronik kulaklıklarıyla, daha zengin, daha yaratıcı menüleriyle ağırlayacak.

Dahası var. Uygulayacağımız yeni rezervasyon sistemiyle bilet işlemleri büyük hız kazanacak, havaalanında uzun kuyruklar oluşmayacak.

Ve nereye giderseniz gidin, dünyaca ünlü Pan Am hizmeti yine emrinizde olacak.

Konfor istiyorsanız, gelin bizimle uçun. Konforun keyfini yaşayın.

PAN AM'DA DAHA FAZLASINI BULACAKSINIZ.

HİLTON METHALİ 80223 / Harbiye - İstanbul
Tel.: (1) 131 23 39 / 40 / 41 / 42 - 131 23 43 / 44 / 45 / 46; Teleks: 22 694

Lou Blackburn ve grubu Mombasa da festivali şenlendiriyor

FESTİVAL

Cazseverlere bir biletle üç konser

BİLSAK CAZ FESTİVALİ, artık gelenekleşme yolunda. Bu yıl üçüncüsü düzenlenecek olan festival, 25-26-27 Eylül'de, AKM Büyük Salon'unda tüm cazseverleri bekliyor. "Bir biletle üç konser" sloganı bu yıl da geçerli. Gerçi bilet fiyatlarının biraz tuzlu olduğu ileri sürülebilirse de, Chet Baker, Mombasa, Paul Motian, Ray Anderson Üçlüsü, Andreas Willers-Gebhard Ullmann İkilisi, Dom Um Romao, Extended Nose, Eric Le Lann Dörtlüsü, Talisker ve Okay Temiz Dörtlüsü gibi ünlü cazcıları İstanbul'da konuk etmek ve doyasıya dinleyebilmek az şey olmasa gerek. Özellikle bugün neredeyse 60'ına ulaşan ve trompette dünyanın en büyük isimlerinden biri, belki de en büyüğü olmayı sürdüren **Chet Baker,** BİLSAK Caz Festivali'nin en önemli konuğu olacak. 25 Eylül Cuma 21.00'de **Eric Le Lann Dörtlüsü, Extended Nose, Ray Anderson Üçlüsü**'yle başlayan festival, cumartesi 16.00'da **Willers-Ullmann İkilisi, Eric Le Lann Dörtlüsü, Chet Baker** ve 21.00'de **Talisker, Okay Temiz Dörtlüsü, Mombasa,** pazar 16.00'daysa **Talisker, Mombasa, Paul Motian** ve 21.00'de **Willers-Ullmann İkilisi, Dom Um Romao** ve **Chet Baker** dinletileriyle devam edip sonuçlanacak.

CHET BAKER. Yaşamıyla, kişiliğiyle, müziğiyle şimdiden efsane olmuş trompet ustası, **Chet Baker,** 1940'lardan beri caz dünyasının içinde. Bastığı her notada buram buram melankoli tüten ve müziğiyle "zaman ötesi bir güzellik" yakalayan Chet Baker, yaşamın müzikle nasıl bütünleşebileceğine tipik bir örnek oluşturuyor. Benzerine yalnız Miles Davis'te rastlanan bu eşsiz derinlikli, hüzünlü ve içtenlikli müzik yaratıcısı, kuşkusuz İstanbullu cazseverlerin yoğun ilgisini toplayacak BİLSAK Caz Festivali boyunca. 1950'lerde Gerry Mulligan'la birlikte "Cool Jazz" akımının öncülüğünü üstlenen Chet Baker, yıllar geçtikçe kendine özgü bir trompet üslubu geliştirdi. 1929 Oklahoma doğumlu, "Cazın James Dean'i" olarak adlandırılan bu usta, kuşkusuz lirizm yüklü trompet sololarıyla İstanbul konserlerinde kendine yeni yeni cazsever hayranlar edinecek.

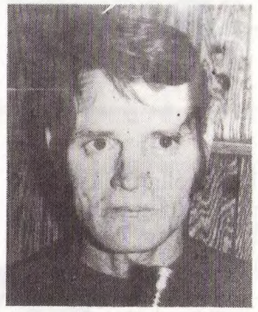

Trompet ustası Chet Baker kuşkusuz caz festivalinin yıldızı olacak

OKAY TEMİZ VE ORIENTAL WIND. "Doğu rüzgârı" anlamındaki Oriental Wind'in bu adı taşımasının başlıca nedeni, Türk "folk-beat"i ile Afrika müziğini birleştirmiş olması. Grubu ve müziğini en kısa yoldan tanımlamak için "emprovize lirik swinglerin melodileriyle değişik saksafon, flüt, piyano, davul ve diğer vurmalı çalgıların oluşturduğu enstrümantal zenginlik..." denebilir.

SİNEMA

SU DA YANAR. 2 Ekim'de 2. Tokyo Film Festivali'nde gösterilecek olan Ali Özgentürk'Ün **Su Da Yanar**'ı bu hafta İstanbul sinemalarında. **Hazal, At** ve **Bekçi**'den sonra dördüncü filmi olan **Su Da Yanar**'ı karısı Işıl Özgentürk'ün senaryosundan çeken Ali Özgentürk, çağrılı olduğu festivale katılmak üzere önümüzdeki günlerde Tokyo'ya gidiyor. Yönetmeninin deyişiyle "Bir Türk sanatçısının yaşamı, tutkuları, düşünceleri üstüne bir 'aşk filmi' olan" **Su Da Yanar**'ın baş rollerinde Tarık Akan, Şahika Tekand ve Fransız Nathalie Duverne oynuyor. Yurt dışında Türk sinemasının tanıtılmasında Yılmaz Güney'den sonra, çeşitli şenliklere katılan filmleriyle başı çeken yönetmenlerimizden Ali Özgentürk'ün, **At**'la Tokyo'dan kazandığı dolarlarla toplam 270 milyon liraya çıkan son filmini, Nâzım Hikmet'in dizeleriyle "Akdeniz'e kısrak başı gibi uzanan" bu hem cennet hem cehennem ülkede, "Bir ağaç gibi tek ve hür ve bir orman gibi kardeşçesine" yaşamak isteğiyle yanan bir kuşağın suskun bir dönemdeki iç hesaplaşması olarak özetlemek mümkün. **Su Da Yanar** sinema çevrelerimizde merakla bekleniyor.

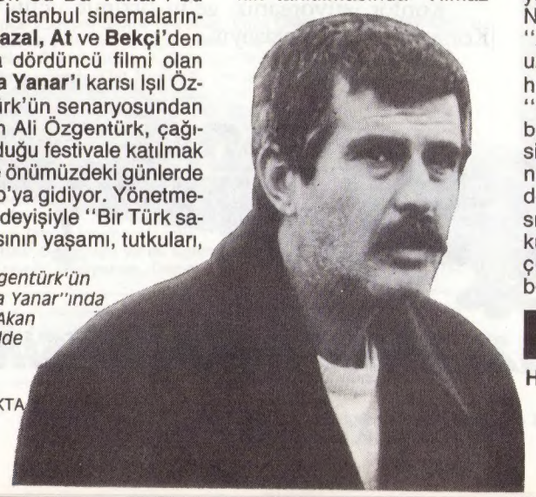

Ali Özgentürk'ün "Su Da Yanar"ında Tarık Akan başrolde

SERGİ

HAKAN DERMAN, dokuzuncu kişisel karikatür sergisini 4. Muğla Kültür ve Sanat Şenliği kapsamında, 25-27 Eylül tarihleri arasında Muğla Belediye Parkı'nda açıyor. Mavi renkli kumaş üzerine, büyük boyda karikatürlerden oluşturulan serginin adı "Demokrasi Tıngır Mıngır".

KUTLAMA

DİL BAYRAMI. Cumartesi saat 14.30'da Ankara Metropol'de bütün dilseverlerin çağrılı olduğu, Cevat Geray, Şerafettin Turan, Aydın Köksal, Sevgi Özel, Yaşar Kemal ve Çağdaş Türkü Topluluğu'nun katılacağı, Jülide Gülizar'ın sunacağı **55. Dil Bayramı** kutlanıyor.

20 EYLÜL Pazar

TV1
- 12.01 Haberler
- 12.15 Voltron-36
- 12.45 Pazar Sineması "Terkedilmişler"
- 14.15 Sohbet
- 14.30 Rekabet-3
- 15.15 Pazar Konseri
- 16.15 Tayland'a Yolculuk-4 "Son"
- 17.15 TV'de Sinema "Atlı Posta"
- 19.00 Müzik Demeti
- 19.30 Petro-6
- 20.30 Haberler
- 21.15 TV Filmi "Savaştan Sonra"
- 22.10 Spor ve Akdeniz Oyunları'ndan Görüntüler
- 24.00 Haberler

TV2
- 19.51 Ticky-Tocky
- 20.15 Hava Kurdu-10
- 21.00 Müzik
- 21.30 Haberler

- 22.00 Mc Gyver-12
- 22.45 Pazar Eğlencesi

21 Pazartesi

TV1
- 17.00 Akdeniz Oyunları'ndan Görüntüler
- 19.01 Haberler
- 19.15 He-Man
- 19.40 Turizm Köşesi
- 20.00 Ahmet Rasim-Özel Program
- 20.30 Haberler
- 21.15 Karanlığın Eşiğinde-Son
- 22.10 Kapı Aralığından

- 23.00 Otel-11
- 23.50 Haberler

TV2
- 19.51 Galtar-Son
- 20.15 Balta Ailesi-Son
- 21.00 Belgesel "Hayat Ağacı"
- 21.30 Haberler
- 22.00 Berlin Alexandre Meydanı-11
- 22.45 Konser "Meral Mansuroğlu-Sami Aksu"

22 Salı

TV1
- 19.00 Haberler
- 19.01 Res'el
- 19.40 Yaz Okulu "Computer"-13
- 20.00 Üretimde ve Tüketimde Kayıplar-5
- 20.30 Haberler
- 21.15 Kamuoyu
- 22.20 Dikkat
- 22.30 TV'de Sinema "Gloria"
- 00.10 Haberler
- 00.20 Akdeniz Oyunları'ndan Görüntüler

TV2
- 19.51 Gelişen Dünya
- 20.15 Haftanın Dizisi "Unutulmayan Aşk"-1
- 21.00 Hobiler-13
- 21.30 Haberler
- 22.00 Eğlence-2
- 22.45 Tarla Kuşu Juliet-1

23 Çarşamba

TV1
- 16.00 Akdeniz Oyunları'ndan Görüntüler
- 19.00 Haberler
- 19.15 Temel Reis
- 19.40. Yaz Okulu "Fizik"-Son
- 20.00 Turizm Köşesi
- 20.30 Haberler
- 21.15 Hess
- 22.10 Bir Yaz Gecesi
- 23.00 Dedektiflik Bürosu-10
- 23.50 Haberler
- 24.00 Akdeniz Oyunları'ndan Görüntüler

TV2
- 19.51 Küçümenler Köyü
- 20.10 Spor "Bana Basketbol Öğret"
- 20.30 Müzik Köşesi
- 21.00 Hafta Ortası-Son
- 21.30 Haberler
- 22.00 TV'de Sinema "Sarkaç"

24 Perşembe

TV1
- 16.00 Akdeniz Oyunları'ndan Görüntüler
- 19.00 Haberler
- 19.15 Yıldızlar Hâkimi-8
- 19.40 Yaz Okulu "Computer"-14
- 20.00 İnanç Dünyası
- 20.30 Haberler
- 21.15 Perihan Abla
- 22.15 Akdeniz Oyunları
- 24.00 Haberler

TV2
- 19.51 Müzik Bahçesi
- 20.15 "Unutulmayan Aşk"-2
- 21.00 Sanat-Festival "Moldavya Halk Dansları"-1
- 21.30 Haberler
- 22.00 Sohbet
- 22.45 Aşk Gemisi-12

25 cuma

TV1
- 19.01 Haberler
- 19.15 Polyanna-36
- 19.40 Henderson Kardeşler-11 "Son"
- 20.30 Haberler
- 21.15 Özlem-1
- 22.10 Ayın Melodileri

- 23.00 Kazablanka-5
- 23.50 Haberler

TV2
- 19.51 TRT Hafif Müzik ve Caz Orkestrası
- 20.15 Süper Tren
- 21.00 İslam ve Toplum
- 21.30 Haberler
- 22.00 TV'de Sinema "Daha Yüksek Ne Dediğini Anlamıyorum"

26 cumartesi

TV1
- 14.01 Haberler
- 14.05 Küçük Nell
- 14.30 Vahşi Hayat-10 "Son"
- 15.15 Görünmez Adam-7
- 16.00 Bulmaca
- 16.25 TV'de Sinema "Kapkaç"
- 18.05 Süpervizyon
- 18.50 Dünyanın Büyük Demiryolu Seyahatleri-5
- 19.35 Çevre Harekâtı-11
- 20.30 Haberler
- 21.15 Altın Kızlar-17
- 21.50 2. Akdeniz Akdeniz Müzik Festivali
- 00.10 Haberler

TV2
- 19.51 Komedi Dünyası
- 20.00 Sevimli Yaramaz
- 20.15 "Unutulmayan Aşk"-Son
- 21.00 Ekonomide Ne Nedir
- 21.30 Haberler
- 22.00 TV'de Tiyatro "Kral John"

TELEVİZYON

TV1 TERKEDİLMİŞLER (Leftovers). Alışılmış deyişle, pazar sabahlarının, ekran başında çoluk çocuk birlikte izlenebilecek türden, yeni bir TV filmi. Şu sırada yeniden yayınlanan başarılı "Petro" dizisinin yönetmeni Mel Demski'nin yönettiği filmde, yanında barınan çocuklara bir baba gibi davranan bir yetimhane yöneticisiyle, yetimhane arazisine göz koyan arazi spekülatörlerinin mücadelesini seyrediyoruz. Christopher Collet, Clife De Young ve Annabeth Gish gibi genç oyuncuların rol aldığı filmin sonunda, bir TV programı sırasında yapılan yolsuzlukların ve alınan rüşvetlerin açıklanmasıyla tabii ki yetimhane arazisi kurtulacaktır. Beylik klişelere ve duyarlıklara dayansa da, benzerlerinden bir nebze ayrılan, eli yüzü düzgünce tezgâhlanmış Amerikan yapımı bu "çocuk ve aile filmi", **fazla bir şey beklemeden izlenebilir.** 1984 yapımı, 85 dakika.

20 Eylül Pazar

TV1 ATLI POSTA (Pony Express). Başta İtalyanlar olmak üzere Latinlerin Amerikan sinemasına özgü western türüne el attığı yıllardan çok çok önce yapılmış ve Amerikan tarihinin efsaneleşmiş kahramanlarının başı çektiği gerçek bir öyküyü aktaran, ha-

"Altın Posta" Charlton Heston'un ilk filmlerinden

kiki bir Hollywood westerni. 1860'larda ABD'nin doğusunu batısına bağlayan ünlü Pony Express'in kurulmasını engellemeye çalışanlarla, Amerikan tarihinin Buffalo Bill namıyla maruf Albay Cody ile Wild Bill Hickok gibi kahramanlarının çatışmasını ekrana getiren filmi, Charles Warren - Marquis Warren'in senaryosundan yönetmen Jerry Hopper çekmiş. Sinemaya başladığı ilk dönemden kalma genç bir Charlton Heston'ın Buffalo Bill'i, Forrest Tucker'ın da Wild Bill Hickok'u oynadığı filmin kadınlarıysa 50'li yılların gözde yıldızlarından İrlanda kökenli güzel Rhonda Fleming'le Jan Sterling. Biraz ağır anlatımlı, eski usul ama özellikle western tutkunlarına ilginç ve nostaljik gelebilecek bir film. TRT'nin nerdeyse bir süredir western filmleri retrospektifine dönüştürdüğü Pazar Sineması programına bu kez cuk oturan ve **seyirciyi hoşnut bırakacak bir seçim Atlı Posta.** 1953 ABD yapımı, 102 dakika.

20 Eylül Pazar

"Unutulmayan Aşk" oğullarını da sinemaya bulaştıran Kirk Douglas'ın bir TV filmi

TV2 UNUTULMAYAN AŞK (Remembrance of Love). İkinci Dünya Savaşı'nda Varşova gettosundan, çeşitli soykırımlardan kurtulabilen ve sağ kalabilen Yahudilerin ilk kez İsrail'deki dünya toplantısında bir araya gelmesinin anlatıldığı bu TV filmi TRT tarafından üç bölüme indirilip ekranda Haftanın Dizisi olarak yayınlanıyor. Jack Smight'in yönettiği **Unutulmayan Aşk**'ın Pam Dawber, Chana Eden, Yoram Gall, Robert Clary, Michael Goodwin gibi oyuncuları arasında ünlü aktör Kirk Douglas'la Michael'ın küçüğü, oğlu Eric Douglas dikkati çekiyor. Harold Jack Bloom'un kitabından uyarlanan bu TV filmi, bu tür duygusal konulardan hoşlanan seyirciye hitap edebilir. 1982 ABD yapımı, 100 dakika.

22, 24, 26 Eylül Salı, Perşembe, Cumartesi

Korku ustası Roger Corman'ın "Sarkaç"ının afişi

TV2 SARKAÇ (Pit and Pendulum). 60'lı yıllarda korku sineması türünde yaptığı filmlerle ve Edgar Allan Poe uyarlamalarıyla öne çıkan Amerikalı yönetmen, yapımcı ve dağıtımcı Roger Corman'ın imzasını taşıyan **Sarkaç,** bu türün meraklılarını keyifle ürpertecek bir örnek. Corman'ın gedikli aktörü Vincent Price'a, John Kerr, Anthony Carbona, Luana Anders ve o dönemin yetenekli güzeli Barbara Steele'in eşlik ettiği filmde, kızkardeşinin ölümü üzerine eniştesi Nicholas Medina'nın şatosuna gelen kızkardeşinin ölümündeki sırrı çözmeye çalışan Francis'in esrarlı serüvenine giderek eniştesinin kızkardeşi Catherine de karışacaktır... Nitelikli korku filmi örneklerine ender yer veren TRT'de programa alınan bu korku sineması ürünü, **özellikle meraklılarınca kaçırılmamalı.** 1961 ABD yapımı, 80 dakika.

23 Eylül Çarşamba

Mafya'ya posta koyan Gloria...

TV1 GLORİA. Yunan asıllı Amerikalı yönetmen John Cassavetes'in 1980 Venedik Film Şenliği'nde büyük ödülü kazanması hayli tartışmalara yol açan **Gloria**'sı, Fred Schuler'in kamerasıyla New York sokaklarına dalan, heyecan verici, oturduğu yerde seyirciyi tedirgin eden bir film. Mafya çetelerine kazık atmaya kalkışarak zimmetine para geçiren yoksul bir muhasebecinin, peşine takılan Mafya'dan kurtulmaya çalışırken oğlunu (Buck Henry) komşusuna (Gena Rowlands) emanet etmesiyle başlayan bu serüven biraz abartılı, biraz da iyimser mutlu bir sona bağlanıyor. Daha önce kocası Cassavetes'in başka fimlerinde de oldukça başarılı oyunlar çıkaran Gena Rowlands, büyük bir çeteye kafa tutan bir kadın kahramanı canlandırırken küçük Buck Henry de sıcacık bir kompozisyon çiziyor. Usta işi bir kamera çalışmasıyla verilen New York "cehenneminde" geçen kovalamaca sahneleriyle hızlanan **Gloria,** baştan sona etkileyici, zaman zaman gerçekçi ve belgesel bir üsluba sahip. Amerikan sinemasında 1960'larda "New York Okulu" adı verilen öncü akımı başlatan John Cassavetes'in çok iyi tanıdığı "sevgisiz ve şiddet dolu" bir kentin labirentlerinden insancıl bir kesit sunduğu **Gloria,** yalnızlığın dolambaçlı çıkmazlarında birbirlerini "keşfeden" yaşlı ve çocuk kahramanlarıyla akıcı, yoğun ve yüklü bir film. Sinemasal nitelikleri ve "sevgi" dolu içeriğiyle kuşkusuz **ekranda haftanın filmi Gloria.** 1980 ABD yapımı, 120 dakika.

22 Eylül Salı

Gena Rowlands, John Cassavetes'in "Gloria"sında Mafya'ya karşı inanılmaz işler beceriyor

Raquel Welch, İtalyan-ABD ortak yapımı "Daha Yüksek, Ne Dediğini Anlamıyorum"da gençlik haliyle karşımıza geliyor

TV2 DAHA YÜKSEK, NE DEDİĞİNİ ANLAMIYORUM (Spare forte... piu forte... non capisco...). Sürekli hayal dünyasında yaşayan heykeltıraş Alberto bir cinayete tanık olduğunu söyleyerek polise başvurur. Ancak daha sonra bu iddialarını hayal gördüğünü söyleyerek geri alır. Bu arada polis başsız bir ceset bulunca işler gittikçe karışacaktır... Edoardo De Filippo'nun yönettiği İtalyan-Amerikan ortak yapımı güldürünün baş oyuncuları Marcello Mastroianni ile Raquel Welch. "Napoli güldürü ekolü"nden gelme tiyatro yazarı, oyuncu ve yönetmen Edoardo De Filippo'nun yönettiği bu hafif İtalyan güldürüsü çok önemli olmamakla birlikte **oyalayıcı bir film.** 1966 İtalyan-ABD yapımı, 90 dakika.

25 Eylül Cuma

TV1 KAPKAÇ (Le Grand Escogriffe). On yıl kadar önce "Büyük Sahtekar" adıyla sinemalarda gösterilmiş **Kapkaç,** 1970'lerin başlarında Isabelle Adjani'yi sinemaya kazandıran "La Gifle-Tokat" adlı filmle umulmadık bir başarı kazanan yönetmen Claude Pinoteau'nun güldürüyü denediği üçüncü filmi. Pinoteau'nun gittikçe olgunlaşan bir tempoya bürünerek heyecan ve güldürü öğelerine dayanan anlatımı ve Yves Montand, Claude Brasseur, Agostina Belli'den oluşan başarılı oyuncu kadrosuyla sevimli ve esprili bir Fransız yapımı. Michel Audiard, Jean Herman ve Claude Pinoteau'nun Rennie Airth'in "Snacth" adlı romanından uyarladıkları film, çeşitli tiyatro turneleri organizatörü, artist avcısı, emekli sahneye koyucu ve giriştiği her işi yüzüne gözüne bulaştırmış ama yine de sevimli ve iyimser bir "show business" adamının (Y. Montand), ömrünün sonbaharında son bir vurgun yapıp tatlı tatlı yaşamayı hayallemesinin öyküsü. Baştan çıkarıcı, tatlı diliyle iki arkadaşını da (Agostina Belli, Claude Brasseur) "yasemin gibi kokan yeşil dolarların peşinde", delidolu bir çocuk kaçırma serüvenine sürükleyen, hayat sahnesinde pişmiş bu üçkâğıtçı filozof rolündeki Yves Montand'ın oyunu görmeye değer. Yalın ve özenli bir güldürü anlayışının ürünü, hafif, rahatlatıcı ve eğlendirici bir güldürü izlemek isteyen **sinemaseverlere göre biçilmiş kaftan Kapkaç.** 1976 Fransız yapımı, 100 dakika.

26 Eylül Cumartesi

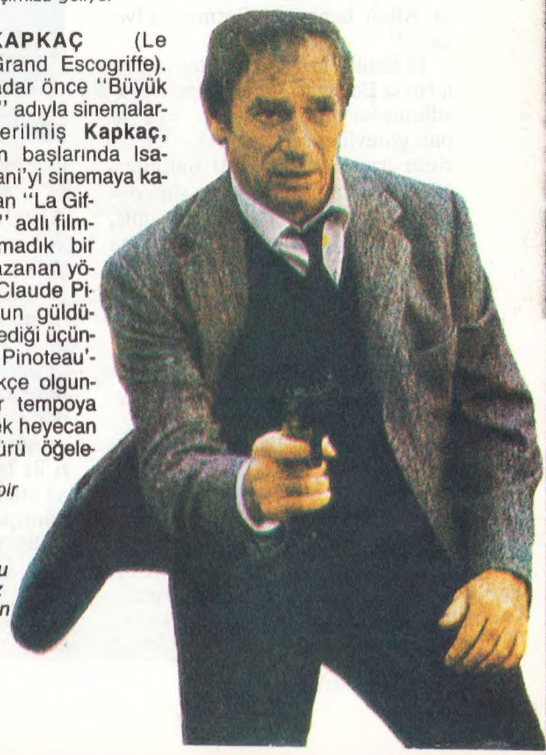

"Kapkaç", bir süre önce ekranda "Polis Pyton"unu izlediğimiz Montand'ın sevimli bir filmi

EKMEKTE OLAY 1

Bürokratın intiharı

Boğaz Köprüsü'nden atlayarak intihar eden İstanbul Halk Ekmek Fabrikası eski mali işler müdürü Üzeyir Akan, ekmek üzerine oynanan oyunların kesiştiği önemli bir kavşakta görev yapmıştı. Kendisi birtakım yolsuzlukları ortaya çıkarmış, ancak birtakım yolsuzluk iddiaları nedeniyle kendisi aleyhine de dava açılmıştı. Bu intihardan yola çıkan* Nokta*, intiharın ardındaki ekmek çatışmasının taraflarıyla konuştu.

Üzeyir Akan iyi bir aile babası aktif bir yöneticiydi

"Hayatım boyunca hep dürüst ve şerefli yaşadım. Ve hiçbir suç işlemedim. Ailem ve çocuklarım bunu bilsin. Son olaylar nedeni ile bana devamlı yüklenildi. Çok yalnız kaldım. Halk Ekmek'te Sayın Dalan'ın şerefine leke getirmeyecek şekilde çalıştım ve halkın menfaatini korudum. Onun için aileme ve çocuklarıma her türlü yardımı yapmasını isterim. Annem ve kardeşlerim çocuklarımla ilgilensinler. Onları çok seviyorum. Çocuklarımı mağdur etmeyin, yoksa Allah hepinizi affetmez. Elveda..."

13 Eylül Pazar akşamı saat 22 sularında Boğaziçi Köprüsü'nde terk edilmiş bir otomobilde inceleme yapan görevliler boş koltuklardan birinin üzerinde bu notu buldular. Notu bırakan kişi kısa bir süre önce köprünün korkuluklarını aşmış, kendini Boğaz'ın karanlık sularına bırakmıştı. Notun alt kısmında küçük bir imza vardı: "Üzeyir Akan". Görevliler bu imzayı tanıyamadı. Ünlü bir kişi değildi. Yine bir sürü soruşturma, işlem, sürüp gidecekti. Bir kişi, bir iş daha açmıştı başlarına.

Oysa İstanbul'da önemli görevlerde bulunan bazı önemli şahsiyetlerin bu intihar olayı ile ilgili söyleyecek sözleri olduğu daha sonra anlaşılacaktı. Eyüp Belediye Başkanı Eyüp Uçak, Üzeyir Akan'ın intiharını, "Adaletin önüne çıkmaktan kaçış" olarak niteleyecekti. Başkanın dediğine göre Üzeyir Akan'ın zimmetine para geçirdiği yolunda ipuçları vardı. Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan **Nokta**'ya "Üzeyir Akan ile ilgili 19 milyon liralık zimmet davası var" diyordu.

Üzeyir Akan kim? İki çocuk babasıydı Üzeyir Akan, Petrol Ofisi'nde yıllarca çeşitli idari kademelerde görevler yapmış, ANAP iktidarı ile birlikte "müşavir" kadrosuna atanarak bir anlamda kızağa çekilmişti. Daha sonra "ağabeyim" dediği amcaoğlu Hüseyin Akan'ın yardımıyla Anakent Belediyesi'nin yüzde 99 oranında sahip olduğu İstanbul Halk Ekmek Fabrikası'nın mali işler müdürlüğüne ve genel müdür vekilliğine getirilmişti. Akan'ın Halk Ekmek'teki mesai arkadaşlarından iç hizmetler şefi Ünal Erözmen'e göre Üzeyir Akan 1986'nın Eylül ayında göreve başladığı zaman "Burada Bedrettin Dalan aleyhine bir komplo var. Dalan beni müfettiş olarak gönderdi" demişti.

Üzeyir Akan'ın göreve başlaması ile Halk Ekmek fabrikasından kaynaklanan çeşitli yolsuzluk ve usulsüzlük haberleri basına sızmaya başlıyordu. Fabrikaya Sahil Un adlı bir firmadan un alınmış, bu unların hemen hepsi kurtlu çıktığı ve bu durum raporlarla saptandığı halde aynı firmayla ek protokoller yapılmış, yeniden un alınmış, hatta firmaya ileride alınacak unlar karşılığında milyonlarca lira avans ödemesi yapılmıştı. O sıralarda fabrikanın müdürü Turgay Balçık'tı. Fabrika 3 milyar 200 milyon liralık galeta ve bisküvi tesisleri için DPT'den teşvik almıştı. Üzeyir Akan bu fiyatın yüzde 40 oranında arttırılmış olduğunu iddia ediyor ve bu kararı uygulattırmıyordu. Öte yandan Yasef Fiş adlı kişiden "dünyada eşi menendi" bulunmayan "bayatlamayan ekmek" formülü satın alınmıştı. Yasef Fiş'e usulsüz ödemeler yapılmıştı. Üzeyir Akan bu yolsuzlukların üzerine gidiyor ve durumu basına yansıtmaktan da çekinmiyordu. Yolsuzlukları saptamak için gerektiğinde teyp kullanıyor, sorumluları gizlice konuşturup seslerini kaydediyordu. Nitekim böyle bir bant kaydında 5 milyon liraya yakın bir paranın Turgay Balçık ve yönetim kurulu üyeleri arasında paylaşıldığını ortaya çıkartıyordu. Bu bandın metni olayı ilk kez ortaya çıkartan Sabah gazetesinde yayınlanıyordu. Ancak Üzeyir Akan'ın bu çabaları her nedense sonuç vermiyordu. Üzerine gittiği yolsuzlukların sorumluları ya da zanlıları hakkında en ufak bir işlem yapılmıyordu.

Üzeyir Akan'ın "ağebeyim" dediği amcaoğlu Hüseyin Akan, bu gelişmeyi **Nokta** muhabirine şöyle anlatacaktı intihar haberinin ardından: "Üzeyir, Halk Ekmek'te birçok yolsuzluğu araştırdı ve birçoğunu da engelledi. Ancak Dalan'ın ABD'de gezide olduğu bir sıra diğer yöneticiler Üzeyir'i yıldırmak için polise şikâyet ettiler. 'Fabrikanın kasasını boşaltıp kaçtı' dediler. Dalan döndüğünde ben müdahele ettim, durumu Dalan'a anlattım. Dalan sinirlendi ve Üzeyir'i tekrar görevine getirdi. Usulsüz makina alımları engellenmiş oldu, ama Üzeyir'i göreve başlatmadılar. O da 14 milyon liralık birikmiş tazminatını alıp ayrıldı. Ardından fabrikayı bastı diye ihbarda bulundular. Bu arada Üzeyir, Dalan ile görüşmüş. Dalan, '14 milyonu iade et ve görevine başla' demiş. 14 milyon lirayı geri yatırdı, ancak göreve başlatılmadı. Dalan, Eyüp Uçak'ı işin başına getirdi. O da işi oyaladı. Bu işte ya Dalan'ı yanılttılar ya da o başka kişileri harcamamak için böyle davranma yolunu seçti. Onun yıkımının başlangıcı Dalan tarafından göreve başlatılmamak oldu. O, intihar edecek en son insandı."

Üzeyir Akan görevden alındıktan sonra da durmak bilmeyecek, Halk Ekmek fabrikasında meydana gelen olaylarla ilgili iddia ve delilleri basına taşıyacaktı. Bu arada özellikle Sabah gazetesi muhabirlerinden Ramazan Öztürk de bu çalışmalarını yakından izliyor ve katkıda bulunuyordu.

Gazeteci Ramazan Öztürk, o günlerde gelişen olayları şöyle özetleyecekti. "Sahil Un firması sahibi Hasan Sangar, Halk Ekmek müdürü Turgay Balçık'a şantaj yaptı. Diğer yönetim kurulu üyelerine de şantaj yaptı. Turgay Balçık'la aralarındaki iş konuşmalarını teybe kaydetmiş ve bantı Dalan'a vereceğini söyleyip korkutmuş. Daha sonra bu bandın bir kopyası benim elime geçti. Turgay Balçık'ın sekreteri Ayşe Bakoğlu'nun Hasan Sangar ile ilişkisi olmuş ancak daha sonra bozuşmuşlardı. Ayşe Bakoğlu bu bandın bir kopyasını çıkartarak bana getirdi. Ayrıca benim yönetim kurulu başkanı Mazhar Kurtulan'la yaptığım söyleşi bantı vardı. Bunu gizli kaydetmiştim. Bantta Kurtulan, Hasan Sangar'ın kendisine de şantaj yaptığını, gerekirse Dalan'a gidip doğruyu söyleyeceğini belirtiyordu. Ben Üzeyir Akan'la birlikte bu bantları önce Dalan'a götürdüm. Daha sonra da Eyüp Uçak'a ilettim. İkisi de sorumluları cezalandıracaklarına dair söz verdiler. Daha sonra Sahil Un firmasında çalışan Hasan adlı diğer bir kişi,

Halk Ekmek'e satılan kurtlu unların en masum kurbanları: Akan'ın eşi ve yakınları

Üzeyir Akan: "Kurtlu unun kaynağı Tekirdağ"

Boğaz Köprüsü'nden atlayarak intihar eden Üzeyir Akan, ölümünden önce son görüşmeyi **Nokta** *ile yapmıştı. Bu söyleşiden bazı kısımları aynen yayınlıyoruz.*

Edirnekapı'daki Halk Ekmek fabrikasına yapılan baskında sağdan ikinci Saban muhabiri Ramazan Öztürk, yanında fabrika müdürü Turgay Balçık

Nokta: Halk Ekmek fabrikasında kurtlu undan ekmek yapıldığı ne zaman ve nasıl ortaya çıktı?

Ü. Akan: Fabrikanın üretim müdürlüğü 30.6.1986 tarihinde genel müdürlüğe bir yazı yazarak Sahil Un firmasından gelen unların bozuk, çürük, özsüz ve ekmek yapımı için uygun olmadığını rapora bağladı. Raporda laborant, vardiya amiri, postabaşı ve iki hamurkârın imzaları vardı. Raporu hazırlayan Hatice Özçiftçi daha sonra müdür yapıldı ve olay örtbas edilmeye çalışıldı.

Nokta: Kurtlu un olayı ortaya çıkıp basına yansıdıktan sonra ne gibi gelişmeler oldu?

Ü. Akan: İş ortaya çıkınca Dalan "İstanbul Halkı'na kurtlu ekmek yediren tüm yöneticilerden hesap soracağım, ben adamı evire çevire döverim" gibi şeyler söyledi. 9.10.1986 tarihinde olayı soruşturmakla görevli iki kişi atandı. Bunlar Nilgün Tuna ve Oğuz Serim'di. Rapor bugüne dek tamamlanmadı. Müfettiş Oğuz Serim 30.10.1986 tarihinde yönetim kurulu danışmanı olarak Halk Ekmek Fabrikası'na atandı.

Nokta: O zamanki yönetim kurulu kimlerden oluşuyordu?

Ü. Akan: Yönetim Kurulu Başkanı Mazhar Kurtulan'dı Dalan'ın arkadaşıdır. 30.10.1986'da görevden alındı. Bildiğim kadarıyla istifası hâlâ işleme konmadı. Yine Dalan'ın protokol müdürü ve Sağlık Dairesi Başkanı Reha Arar vardı. 15.12.1986'da istifa ettirildi. Yerine yönetim kurulu başkanı olarak Eyüp Belediye Başkanı Eyüp Uçak atandı. Anakent İmar Başdanışmanı Kutlu Güzelsu vardı. Boşandığı karısına 60 milyon tazminat verdiğine dair haberler basında yer almıştı. Bu kişi 10 Ocak 1987'de yönetim kurulundan istifa ettiğini söylüyor ama ocak-şubat-mart maaşlarını aldı.

Erol Sezer vardı. Anakent Hesap İşleri Daire Başkanı. Ben göreve geldiğimde bu adamı Dalan'a şikâyet ettim. İtalyan Polin firmasından Halk Ekmek'e hiçbir faydası olmayan makinelerin alımı işini çabuklaştırmaya çalışıyordu. Polin 3 milyar 200 milyonluk proforma fatura vermişti ve bu fatura yüzde 40 oranında şişirilmişti. Bu olay da gazetelerde yer almıştı. Dalan "Ben bu adamı belediyeden de kovdum" dedi. 3.1.1987'de Eyüp Uçak tarafından tekrar yönetim kuruluna atandı. Ardından 8.1.1987'de beni ve 41 kişiyi işten atarak istifa etti. Ancak hâlâ belediye lojmanında oturuyor.

Turgay Balçık vardı. Kurtlu unların alınması için boş analiz raporuna imza atmıştı bu kişi. Polin ve FMC firmalarından 105 milyonluk ambalaj ve hurda sandviç fabrikasının alınmasını sağladı. Ayrıca Yasef Fiş adlı kişiden 20 milyon liraya satın alınan "bayatlamayan ekmek" formülü patentinin, 11 ve 12'nci aylarda ödenmesi gereken bedelini 8 Mayıs tarihinde 5 milyon hamiline çek ve 15 milyonluk Yasef Fiş adına düzenlenen çeklerle önceden ödedi. 5 milyon liranın Turgay Balçık ve diğer yönetim kurulu üyeleri arasında bölüşüldüğüne dair teyp bantının metni Sabah gazetesinde yayınlanmıştı.

Öte yandan Halk Ekmek firmasının sermaye artırımı için Anakent'ten aldığı 300 milyon lirayı Romanya'dan peynir ithalinde kullandı. İthalatı yine ortağı olduğu Sahil Un firmasına ait Assan Ltd. firmasına yaptırdı. İthal edilen peynir Anakent Tanzim Satış Mağazaları'na satıldı. Ancak peynirler bozuk çıktığı için Tanzim Satış Mağazaları müdürü de görevden alındı. Konu basına yansımıştı. Turgay Balçık sonra Taciroğlu Peynir firmasında ticaret ve pazarlama müdürü olarak işe girdi.

Nokta: Halk Ekmek'e Sahil Un firmasınca satılan kurtlu unlar nereden geliyor? Ortaya çıkartabildiniz mi?

Ü. Akan: Kesin olarak bilmiyorum. Sahil Un, Tekirdağ firmasıdır. Tekirdağ'ın 1986 mahsulü zaten kalite yönünden vasıfsız olmuştu. Ekmek yapımına elverişli değildi. Tekirdağ'ın en büyük buğday üreticisi Mehmet Çavuştur. Mehmet Çavuş, Devlet Bakanı Ahmet Karaevli'nin babasıdır. Sahil Un firması sahipleri Sangar ailesi ile Karaevli ailesi arasında akrabalık var. Aralarında kız alıp vermişler.

Hasan Sangar'ın beni öldürtmek için peşime adam taktırdığını haber verdi. Bu arada fabrikadan da bir sürü işçi atılıyordu. Sonuçta olumlu hiçbir gelişme olmadı."

Üzeyir Akan kendisine bir haksızlık yapıldığı kanısındaydı ve bunu kendine yediremiyordu. Ancak çabaları sonuçsuz kalıyordu. Ortaya attığı iddialar incelenmiyor,verdiği isimler hakkında soruşturma açılmıyordu. Üzeyir Akan, yılmayacak ve intiharından bir süre önce **Nokta** dergisine gelerek Halk Ekmek'te yaşanan olayları tek tek anlatacaktı. **Nokta** muhabiri, Üzeyir Akan'la üç ayrı görüşme yapıyor, bu görüşmelerde Akan, olayların kronolojik dökümünü ve isimleri veriyordu.

Bedrettin Dalan ve Eyüp Uçak, Üzeyir Akan hakkında 19 milyon liralık dava açıldığını söylüyorlardı, ama Akan'ın avukatı Cevdet Kıran bu iddiayı intihar olayının ardından yalanlayacaktı. Üzeyir Akan hakkında şu ana dek iki dava açılmıştı, bunlardan biri Eyüp Asliye Ceza Mahkemesi'nde, işyerine zorla girmek iddiası ile açılan davaydı. İkincisi yine Eyüp Asliye Ceza Mahkemesi'nde, sözleşmede tahrifat yapma iddiası ile açılan davaydı. Bu iddiaya göre Üzeyir Akan iş sözleşmesinde tahrifat yapmış ve 1 yıl olan hizmet süresini 3 yıl olarak değiştirmiş, dolayısı ile haksız olarak üç yıllık tazminat almıştı. Ancak Akan, Dalan'ın bir sözü üzerine aldığı 14 milyonu geri vermişti. Üzeyir Akan iade ettiği 14 milyonu zimmetine geçirdiği yolunda ortaya atılan iddialara karşılık iş mahkemesinde dava açıyor ve bu davayı kazanıyordu. Mahkeme tazminatla birlikte Akan'ın 28 milyon lira alması gerektiği kararına varmıştı. Dava henüz Yargıtay'da inceleniyordu. Olay bir tarafıyla "bir ekmek kavgası", bir başka tarafıyla yine "bir ekmek kavgasıydı". Bu kavgada şimdilik belki yenilen değil ama ölü çıkan bir kişi vardı: Üzeyir Akan, 13 Eylül Pazar akşamı saat 22 sularında yorgun ve bıkkın bedenini Boğaz'ın karanlık ve soğuk sularına fırlatıyor ve yaşamına son noktayı koyuyordu.

Eren KÜLAHLI - Mehmet YALÇIN

EKMEKTE OLAY 2

Zam kavgası

Belediyenin ekmek üzerindeki narhı kaldırmasından yararlanmak isteyen fırıncıların bir kısmı, ekmeğin fiyatını 130 liraya çıkarmak isterken Dalan bunu onaylamıyor ve 80 liradan ekmek çıkartan Halk Ekmek fabrikalarının üretimini iki misline çıkarmayı düşünüyor.

Fırıncıların, ekmek fiyatlarını 130 liraya çıkaracaklarını açıklamalarından sonra İstanbul halkı "eyvah"la karışık şu soruyu da sormadan edemedi: Fırıncılar ne kadar haklı? 100 liralık satış fiyatı, iddia ettikleri gibi onların zararına çalışmaları sonucunu mu doğuruyordu? Ve gene merak edilen bir başka nokta da Belediye Başkanı Bedrettin Dalan'ın tavrıydı. Dalan bu yeni teklifi onaylıyor muydu, karşı mı çıkıyordu?

İlk bakışta tuhaf görünen bir nokta, Halk Ekmek fabrikalarında 400 gramlık bir ekmek 80 liraya satılır, üstelik de bu fabrikalar kâr ederken, ekmek fabrikalarının 100 liralık satış fiyatıyla nasıl zarar ettiğiydi.

Belediye Başkanı Dalan, DYP İl Başkanı Yaşar Keçeli'nin ailesinin öncülüğünde örgütlenen 800'e yakın fırıncının istemine karşılık olarak halkı Halk Ekmek fabrikalarının ekmeğini kullanmaya çağırıyor, bu sonucun kendileri için iyi bile olabileceğini söylüyordu.

Fırıncıların zam taleplerine İstanbul Halk Ekmek Fabrikası Yönetim Kurulu Başkanı ve Eyüp Belediye Başkanı Eyüp Uçak da karşı çıkıyordu. Uçak, açıklamasında zam talebinde bulunan Keçeli ailesini "kendilerini padişah gibi" görmekle suçluyor ve "Onlarla mücadele etmek için gerekirse kapasitemizi yüzde 100 artırma yoluna gideriz" diyordu.

Fırın İşverenleri Sendikası Başkanı İsmail Hakkı Keçeli ise, "Bizim ekmeğimiz belki pahalı olacak ama, kurtlu böcekli olmayacak" diyor, "Vatandaşın Halk Ekmek fabrikalarına güveni yok" diye ekliyordu.

Fırıncılar arasında da görüş ayrılıkları vardı. Belediyenin ucuz ekmeğini kurtlu, kalitesiz undan imal

Dalan zam isteyen fırıncıların karşısına Halk Ekmek ile çıkıyor

SÜLEYMAN TEL / NOKTA

AİLE BOYU PORTRE

Keçeli ailesi ve politika

Rizeli Keçeli ailesi, iş dünyasında olduğu kadar politik yaşamda da "aktif bir aile" olarak tanınıyor.

DYP İstanbul İl Başkanı Yaşar Keçeli politikaya 1947 yılında CHP'de başladı. İnönü'nün linç edilmek istendiği Topkapı olaylarında Yaşar Keçeli, İnönü'nün arabasına atlayarak linç etmek isteyenlere bağırıp çağırmıştı. Bülent Ecevit'in CHP Genel Sekreteri seçilmesinin ardından 67 yılında partiden ayrılan Keçeli bir süre Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Başkan Vekilliği yaparak politikaya ara verdi. Güven Partisi'nin ardından 77'de AP'ye geçen Yaşar Keçeli 83 yılında da Zincirbozan'dan gelen teklifle DYP İstanbul İl Örgütü'nün kurucuları arasında yer aldı.

Yaşar Keçeli'nin kardeşi avukat Muharrem Keçeli de politikaya CHP'de başladı. 80 sonrası ise saf değiştirmeden SHP içinde yer aldı. Üç ay önce SHP'den ayrılan Şişli İlçe Belediye Meclisi üyesi Keçeli, DYP saflarına katıldı.

Yaşar ve Muharrem Keçeli'nin amcaları Orhan Keçeli ise, CHP'de sade üyelikle politikaya adım attıktan sonra, AP iktidarında iki dönem belediye meclisi üyeliği yaptı. Orhan Keçeli, DYP Genel İdare Kurulu üyesi ve Ekonomik İşler Başyardımcısı.

İstanbul Fırıncılar Derneği Başkanı İsmail Hakkı Keçeli de politikaya CHP'de başladı. Bülent Ecevit genel sekreter olduğu zaman Şişli İlçe Başkanı İsmail Hakkı Keçeli'yi görevden aldı. Bu olaydan sonra politikayı bırakan Keçeli bundan sonra "ekmek politikasını" belirlemeye başladı.

İsmail Hakkı Keçeli'nin oğlu Çetin Keçeli, Beyoğlu Ekmek Fabrikası'nın sahibi. Keçeli, politikaya ise SHP'de başladı. Geçtiğimiz aylarda Şişli ilçesindeki görevinden istifa eden Çetin Keçeli'nin de DYP'ye geçmesi bekleniyor. Şeref Keçeli de DYP Şişli İlçe Yönetim Kurulu'nda görev alan genç Keçeli'lerden.

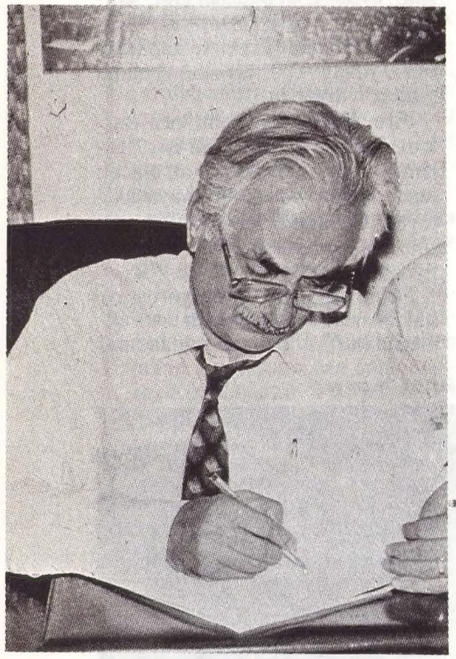

Doğru Yol Partisi İstanbul İl Başkanı Yaşar Keçeli, Dalan'a karşı olanlar arasında

ettiğini öne sürenlerin yanı sıra, teknolojiye bağlayanlar da vardı. Fırıncılar Derneği Başkanı Mustafa Özaydın şunları söylüyordu: "Teknolojik nedenlerle ucuz ekmek çıkartıyorlar. Biz de ilerde İsveç'ten böyle makineler getireceğiz. O zaman tabii ki maliyetler düşer. Bizde teknoloji ilerlememiş, fırıncı kendi emeğiyle yapıyor her şeyi." halka diyor ki ben fabrikamda ucuz ekmek satıyorum. Ama halk biliyor ki onun sattığı ekmek kurtlu undan yapılmıştır. Halkla bu kadar alay edilmez. Belediye kendi fırın fabrikasını kontrol etmiyor. Kalite konusuna riayet edilmiyor. Sonra da fırıncı esnafını karşısına alıyor." Keçeli de, Özaydın gibi Halk Ekmek fabrikalarının zararını belediyenin karşıladığı görüşündeydi. Ona göre, ekmeğin bu derece ucuza mal edilmesi mümkün değildi.

Halk Ekmek'in kurtlu olduğu yolundaki iddialar karşısında ise Dalan'ın yanıtı şöyleydi: "Keçeli ailesinin sahibi olduğu fabrikaları kontrol edelim bakalım neler çıkacak. Bizim fabrikalarımız uzay çağının fırınları, onların fırınları ise Ortaçağ'dan kalma."

Ekmek fiyatlarının artması konusunda ise Dalan şöyle diyordu: "Üç yıldır ekmek fiyatları serbest, bizim denetim yapmamız söz konusu değil. İsterlerse ekmeğin fiyatını 500 liraya da çıkarabilirler. Ancak eğer zam yaparlarsa bu bize yarar."

Ekmek kavgası ilkel yöntemlerle çalışan, kiralarla boğuşan bireysel işletmeler konumunda olan fırınlarla, büyük ölçekli üretimin fiyat savaşı haline dönüşmüştü. Ancak, Keçeli ailesinin DYP eğilimli olması, Belediye'nin ise ANAP'lı olması olaya başka boyutlar da katıyordu. Dalan, Keçeli ailesi için "Eğer siyasi amaçlı hareket ediyorlarsa kazdıkları kuyuya düşerler" diyordu ama, amaç ne olursa olsun, ekmeğin önlenemez yükselişi sürecek gibi görünüyordu. Ekmek fiyatları 83 yılından bu yana yedi kez zam görerek 25 liradan 100 liraya ulaşmıştı. İstanbul Halk Ekmek fabrikalarında fabrika çıkış fiyatı 72 lirayı bulan 400 gramlık bir ekmek, piyasada 80 liraya satışa sunuluyordu. Ekmek Sanayii İşverenleri Sendikası ise, 400 gramlık bir ekmeğin satış fiyatını un, işçilik payı gibi maliyet unsurları ve kârla birlikte 132 lira 54 kuruş olarak hesaplıyordu. Bu nedenle de ekmeğin fiyatını 100 liradan 130 liraya çıkarmayı zorunlu görüyorlardı.

Serbest piyasa ekonomisi ve belediyenin narh koymama kararı doğrultusunda fırıncılar bu fiyat savaşını kazanacak gibi görünüyordu. Belediyenin başvuracağı en etkili alternatif ise, gerçekten kârlıysa, Halk Ekmek fabrikalarının sayısını çoğaltmak olabilirdi ●

Fırıncıların bir başka iddiası da Halk Ekmek fabrikalarının zarar etmelerine karşın belediye tarafından subvanse edildikleriydi. Halk Ekmek fabrikası Müdürü Bülent Öner, Ankara'dan yanıt veriyordu bu iddialara. Öner'e göre Halk Ekmek fabrikaları Ankara'da altı ayda 200 milyon lira kâr etmişti. Kâr eden bir kuruluşu ise belediyenin subvanse etmesi söz konusu edilemezdi.

60'lı yılların Fırın İşverenleri Sendikası Başkanı Yaşar Keçeli de Dalan'a karşı olanlar arasındaydı. Keçeli, Dalan'ı fırıncılarla halkı karşı karşıya getirmekle suçluyor, şöyle devam ediyordu: "Dalan,

ERKEN SEÇİM / ADAYLAR

Kim nerede kimin adayı?

Ankara'da SHP Genel Merkezi, en az iktidar partisi ANAP kadar hararetli ve kalabalık günler yaşadı. SHP'nin adaylarından, nasıl bir "propaganda taktiği" izleyeceği de anlaşılabiliyor.

Genel Merkez'in altıncı katındaki odasında Genel Başkan Erdal İnönü, Parti Meclisi üyelerini, il başkanlarını ve ilçe başkanlarını tek tek çağırıyor, adaylıkları ve bölgeleri hakkında detaylı bilgiler alıyordu. Partinin sekiz katı da kalabalıktan yürünmeyecek haldeydi ve Türker Alkan'ın deyişiyle Parti arı kovanı gibiydi. "İnşallah oğul verecek"di. Partinin nasıl bir oğul vereceği belli değildi, ama adaylar nedeniyle izlenecek politika aşağı yukarı belliydi. Örneğin propaganda komisyonuna Yiğit Gülöksüz başkanlık ediyordu ve arkadaşları da Mustafa Timisi, Cahit Angın, Mehmet Moğoltay, Güler Tanyolaç, Ethem Cankurtaran gibi isimlerdi. Seçim bildirgeleri komisyonunu da Nail Gürman, Arslan Başer Kafaoğlu, Tülay Öney, İsmail Cem ve Kâmil Karavelioğlu oluşturuyordu. Broşür yazım komisyonunda da Türkân Akyol ile Birgen Keleş'in adları belirmişti.

Propaganda komisyonunun hedef grupları olarak işçi-çiftçi, gençlik-kadın, "çevre duyarlılığı yüksek gruplar", "sanayi siteleri mensupları" ve benzerleri seçilmişti. Alanlar olarak da Anayasa, Doğu ve Güneydoğu bölgeleri, istihdam, eğitim, sağlık, pahalılık, toplu konut ve vergi sistemleri kabul edilmişti.

Adaylar konusunda yetki Genel Başkan'a bırakılmıştı. Ama genel bir eğilimi değerlendiren Genel Başkan, Parti Meclisi üyelerinin zaten Kurultay'ca seçilerek gelmiş kişiler olduğunu göz önünde bulundurarak, onların adaylığının peşinen kabulünü sorun etmiyordu. İnönü'nün düşündüğü Parti Meclisi'nin büyük bölümünü seçilecek sıralara yerleştirmek ve diğer şanslı adaylıkları örgütün isteğine göre dağıtmaktı. Üç büyük il başkanı için de kimse ağzını açamıyordu. Örneğin Hasan Fehmi Güneş'in İstanbul 6'ncı bölgede 2. sırada, yani Timisi'nin altında olması, Onur Kumbaracıbaşı'nın Ankara'dan ve Şeref Bakşık'ın İzmir'den adaylıklarına kimsenin itiraz ettiği yoktu.

ADEM ALTANNOKTA

İzmir'de ikinci kez çarpışacaklar

Üstelik Onur Kumbaracıbaşı hem ekonomi profesörü, hem de YÖK'ü protesto eden Gazi Üniversitesi Rektörü gibi unvanlar taşıyordu ki, Ecevit hükümeti döneminde Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü görevinde bulunmuş olan Erdoğan Saral'la birlikte iyi bir "ekonomi takımı" oluşturacakları anlaşılıyordu. Bu iki ekonomi beynine, eski Petrol Ofisi Genel Müdürü ve maliyeci Mustafa Özyürek'in de katılacağı belirtiliyordu.

Hizipler meselesi ise bir başka âlem ya da tabuydu SHP'de örneğin Gürkan ve Baykal'ın her ikisinin de adaylıklarını Antalya'dan mı koyacakları bir süredir merak konusuydu. Ancak bu tartışmalar Gürkan'ın Elazığ'dan aday olması ile son bulacaktı. Elazığ örgütü de Gürkan üzerinde birleşmişti.

Genel başkanlar. Özal, İstanbul'dan Fatih'ten adaylığını koyuyordu ve karşısında lider bir rakip yoktu. Yani gene alternatifsizdi denebilir. Keza Bülent Ecevit de her zaman önde olduğu Zonguldak'tan giriyordu. Referandumda üçte ikiye yaklaşan oranda "evet" oyu veren Zonguldak'ta 1986 ara seçimlerinde DSP, SHP'den fazla oy almıştı. Ancak Rahşan Hanım'ın Meclis garantisi henüz bulunamamıştı. Erdal İnönü'nün karşısına İzmir'de ANAP'tan Hülya Koçyiğit çıkacaktı ki, son SHP mitinglerini hatırlayanlar için İnönü-Koçyiğit karşılaşmasının İnönü açısından tehlikeli olamayacağı açıktı.

Necmettin Erbakan ise mekân

Mustafa Özyürek (SHP)

AYŞEGÜL EVREN / NOKTA

Onur Kumbaracıbaşı (SHP)

ADEM ALTAN/NOKTA

Adnan Kahveci (ANAP)

olarak Konya'yı seçmişti hem de bağımsız olarak. Böylelikle Refah Partisi yüzde 10 barajını aşamasa bile, Erbakan kendi koltuğunu garantileyeceğini düşünüyordu. Karşısında ise eski talebesi Mehmet Keçeciler vardı. Keza Türkeş de birdenbire bağımsızlık düşüncesinin yararlı olduğunu görmüş olacaktı ki Adana'dan adaylığını bağımsız olarak koyuyordu. Türkeş'in halefi ,oğlu Tuğrul Türkeş ise MÇP'nin Yozgat adayı olarak adını yazdıracaktı.

Şimdiki durum tüm liderlere Meclis kapısının açık olduğunu gösteriyordu. ANAP için iktidar yolu açıldığında ise başka hesaplar gündeme geleçekti, örneğin alternatif kabine gibi. Bu projeye örnek olarak Malatya listesinin birinci sırasında yer alması kesinleşen Riyad Büyükelçisi Ercan Vuralhan'ın Halefoğlu'na alternatif olması, Mehmet Yazar'ın Cahit Aral'a, Adnan Kahveci'nin Kaya Erdem'e, Servet Bilgi'nin Veysel Atasoy'a alternatif olması gösteriliyordu. ANAP'ın başka önemli adayları da vardı. Sümerbank Genel Müdürü Erkan Tapan, DPT Müsteşarı Bozkurt Özal, İmdat Akmermer, Ertan Yülek, Ziraat Bankası Genel Müdürü Kemal Akkaya gibi. Ayrıca Emekli Sandığı Genel Müdürü Ateş Amiklioğlu, Siyasi Danışman Güneş Taner de ANAP'ın şans tanınan isimlerindendi. DYP'deki ilginç gelişme ise eski-yeni çatışması olarak özetlenebilirdi. Süleyman Demirel'in genç bir kadro ile sıfırdan başlama planı, eskilerin yeniden Meclis'e girebilme umutlarını yitirmelerine neden oluyordu. Eskiler konusunda teşkilatın genç sesi Adana'dan Mehmet Kaya Genel Merkez'de şöyle bağırıyordu: ''Biz seçilebilmek için eskilerin toptan bir uçak kazasında ölmesini mi bekleyeceğiz? Yetti artık, çekilsinler önümüzden.'' Herkes birilerinin kendi önünden çekilmesini istiyordu, ama gerçek büyük istekler 1 Kasım'da belli olacağı için, şimdilik bütün bu bağırış çağırışlar kendinden menkul kulis çığlıkları olarak kalmaya mahkûmdu●

Necmettin Erbakan (Bağımsız)

Mehmet Keçeciler (ANAP)

LÜTFÜ ÖZEL / NOKTA

Tuğrul Türkeş (MÇP)

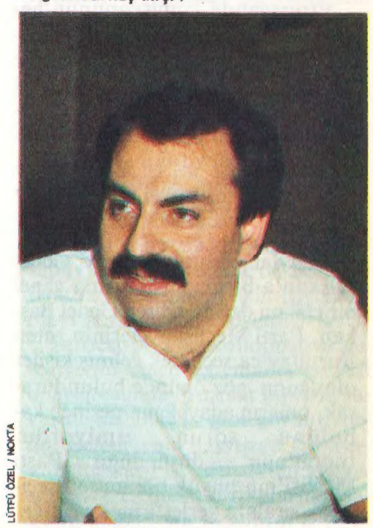

LÜTFÜ ÖZEL / NOKTA

HAYATINIZDA
KÜÇÜK BİR SIR OLMALI...

FIRST CLASS

DEODORANT PARFUM
EAU DE TOILETTE
AFTER SHAVE
For men

AROVEL
KOZMETİK ÜRÜNLERİ PAZARLAMA A.Ş

Bin nüfuslu bir köy manzarası... Güneydoğu'nun "iyi"lerinden...

FOTOĞRAFLAR: MEHMET OZAL-NOKTA

Kuyubaşı: Lağım suları, kadın, çocuk, genç, hayvanlar.. hepsi iç içe...

SİİRT / BOYKOTÇU KÖY

Politikacılara ceza...

Siirt'in Batman ilçesine bağlı Akçaköy'de yaşayan seçmenler, köylerine su gelmediği için seçimleri protesto ediyorlar. Referandumda çoğunlukla geçersiz oy kullanan köylüler, "1 Kasım'da da oy yok" diyorlar...

"Sabahtan beri şu gördüğünüz kuyudan kovalarla su çekiyoruz.Ama kokulu, ama kurtlu... Çamaşır da bununla, çay da bununla, çorba da... Her seçimden önce büyükler gelir; söz verir, su vermez..."

Bu sözler Siirt'in Batman ilçesinin Akçaköy'ünden yükseliyor. Batman'a olsun da 5 kilometre uzaklıkta olsun. Yıllardır köylerine su gelmesi için başvurmadıkları "büyük" kalmıyor, politikacılara bel bağlıyor, ama sonuçta kendileri için hiçbir şeyin değişmediğini görüyorlardı. Bu kez değişikliği kendileri yaratacak, son "seçimde" sandığa gidecek ama kendi deyimleriyle "beyaz" oy kullanacaklardı. Gerçekten de 6 Eylül halkoylamasının ardından açılan Akçaköy sandığında 235 oyun 182'si geçersiz çıkıyordu. Gene kendi deyimleriyle, yıllardır politikacılar onları susuzlukla cezalandırmış, her seçim sonrası vaat edilen su borularının yolları gözlenmiş, hele de ANAP Siirt Milletvekili Aydın Baran kendi köyüne su vermiş, ama Akçaköy'ü görmezden gelmişti. Öyleyse onlar da politikacılara ceza verecekler, referandumda olduğu gibi, 1 Kasım'daki erken seçimde de sandığa gidecekler ama, gene beyaz, yani "geçersiz" oy atacaklardı...

Çeşme var su yok, ocak var doktor yok. Gündüz, öğle saatleri... Akçaköy'de, kadınlar ve gençlerden başka hiç kimse göze çarpmıyor. Yaklaşık bin nüfuslu köyün çeşmesinde su, sağlık ocağında doktor, meydanında "kahve" yok. Erkeklerin çoğu işsiz, Batman'da kahvelerde, kadınlar ise kuyu başında...

Köyün, Türkçe bilen bir-iki kadınından Resmiye Özerdem, kuyudan çektikleri suyu tülbentten süzerek içmek zorunda kaldıklarını, bunun dışında ise Batman'dan taşımak gerektiğini söylerken, özellikle çocukların tifoya yakalandıklarını, bir iğne yaptırmak için bile Batman'a gitmek zorunda kaldıklarını belirtiyor. Türkiye Petrolleri'nde ekip makinisti olarak çalışan Abdülgani Aşsız ise şunları söylüyordu:

"Ben sigortalıyım, bir aydır hanım hasta. Geldik Batman SSK'ya, film çekmek gerek dediler. 3 aydır makina bozukmuş. Yani ya Diyarbakır'a havale edecekler, ya da bastıracan parayı. Diyarbakır'da da çok sıra beklersin dediler, saydık 25 bin banknotu.. Köyde sağlık ocağımız vardı ama Batman'a çok yakın diye kaldırdılar. Su da vermiyorlar, biz de oy vermiyoruz artık."

Akçaköylü kadınların ikisi dışında hiçbiri Türkçe bilmiyor. Tercüman aracılığı ile de olsa, ilk söyledikleri sözcük: "Su..."

SÖYLEŞİ / HÜSAMETTİN CİNDORUK

'Genel affa karşıyım'

24 Eylül'de "emanet"i Süleyman Demirel'e devredecek olan Hüsamettin Cindoruk, seçim sistemi ve af konularında Nokta'dan Sevkuthan Nevsuhan'ın sorularını yanıtladı.

Nokta: DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit muhalefet partilerini seçimlerden önce Anayasa ve seçimler konusunda tavır birliği yapmaya çağırdı. Bu konuda ne diyorsunuz?

Cindoruk: Anayasa ve rejimin diğer konularında partilerarası bir uzlaşma için iki buçuk senedir fikrimizi söylüyoruz. Sanırım ilk fikri de biz ortaya attık. Şimdi seçim kampanyası çok kısa süreli. Bu kampanya içerisinde böyle bir uzlaşmaya varmak mümkün değildir. Ben teklife olumlu bakıyorum. Sayın Demirel'in de bu konudaki görüşleri açıktır.

Nokta: Geç kalındı diyorsunuz... Ancak DSP'nin Anayasa ve seçim sistem değişikliğine ilişkin aylar önce çağrı yaptığı biliniyor.

Cindoruk: Ülke gündemini biz doldurmadık. O günkü koşullar, yani bir referandum olayı böyle bir çalışma yapmayı sınırlamıştır. Referandumda hedefi şaşırtmamak gerekir dedim, nitekim bazı hedefler şaşıldığı için oy oranı düşmüştür. Bence yine hedef şaşmamalı ve parlamentoda, demokratik partilerin çoğunluğu sağlanmalıdır.

Nokta: Meclis'te demokratik partilerin çoğunluğu sağlanmalıdır diyorsunuz. Ama baraj nedeniyle bazı partiler Meclis'e giremeyecek?

Cindoruk: O zaman böyle bir uzlaşma içinde olacak partilerin Meclis'te temsil edilebilir olmaları gerekir. O noktada da ben haklıyım.

Nokta: Meclis'te demokratik partilerin çoğunlukta olmasını istediğinize göre, bunun için bir işbirliği olayına ne dersiniz?

Cindoruk: Seçmen örgüt değildir. Seçmen talimat almaz. Ki SHP kendi örgütünü bile "Evet"e razı edememiş, birçok SHP'li "Hayır" oyu kullanmıştır. Nerede kaldı ki, seçimde kendi seçmenine bana oy verme de şu partiye oy ver diyeceksin. Bu pratikte mümkün değil...

Nokta: Anlaşılan seçimlerden sonra yeni bir seçim yasası için çalışmalar başlayacak. Geçen gün "Seçimlerde iktidar olursak yeni bir seçim yasası hazırlayarak demokratik bir seçime gideceğiz" dediniz.

Cindoruk: Eğer seçim sistemi dediğimiz azınlık iktidarını çıkarırsa...

Nokta: Yani?..

Cindoruk: Yani yüzde 35'le yüzde 32 ile iktidar olursak azınlık iktidarı olmayız. Fakat makul bir oy alırsak seçim sistemi kanununu değiştirir normal bir sürede gideriz...

Nokta: Kendi süresinde gidersiniz...

Cindoruk: Kendi süresinde ya da yaklaşık bir sürede. Ama biz iktidar olduğumuzda seçim yasası mutlaka değişecek...

Nokta: Fakat burada bana göre şöyle bir handikap var. Diyorsunuz ki seçim sistemi demokratik değildir. Demokratik olmayan bir yolla hükümet oldunuz. O zaman yapılması gereken, demokratik bir seçimi hemen yapmak değil midir?

Cindoruk: Ülkenin başka sorunları da var. Ekonomik sıkıntıları var. Hiç olmazsa vatandaşı biraz rahatlatmalıyız, ekonomik istikrarı sağlayacak önlemler almak zorundayız.

Nokta: ANAP'la koalisyon düşünür müsünüz?

Cindoruk: Kesinlikle hayır...

Nokta: DSP, SHP?..

Cindoruk: Demokratik olan her partiyle koalisyon yapılabilir.

Nokta: MHP, MSP benzer partiler barajı aşarsa onlarla da mümkün mü?

Cindoruk: Onlar aşamazlar. Ayrıca koalisyon düşünülmez onlarla.

Nokta: O zaman MC'lere paydos diyebilir miyiz?

Cindoruk: Evet evet... Zaten MC'ler AP'nin isteğiyle oluşmadı. Şartlar onu gerektiriyordu o zaman...

Nokta: Bazı yasakların kalkmış olması demokrasi için yeterli mi?

Cindoruk: Ben her konuşmamda Türkiye'de bir dizi kaldırılması gereken yasaktan bahsettim. Elbette bazı liderlerin yasağının kalkmasıyla Türkiye'ye demokrasinin geldiğini söylemek mümkün değil. Bunu hep söyledim.

Nokta: Ama hiç somut şeyler söylenmedi?

Cindoruk: Evet, tabii... Aydın çevrelerimizin buna ihtiyacı var. Ama seçimlerde asıl sorun ekonomik olacak. Halk ekonomik sorunlarına çözüm bekliyor çünkü...

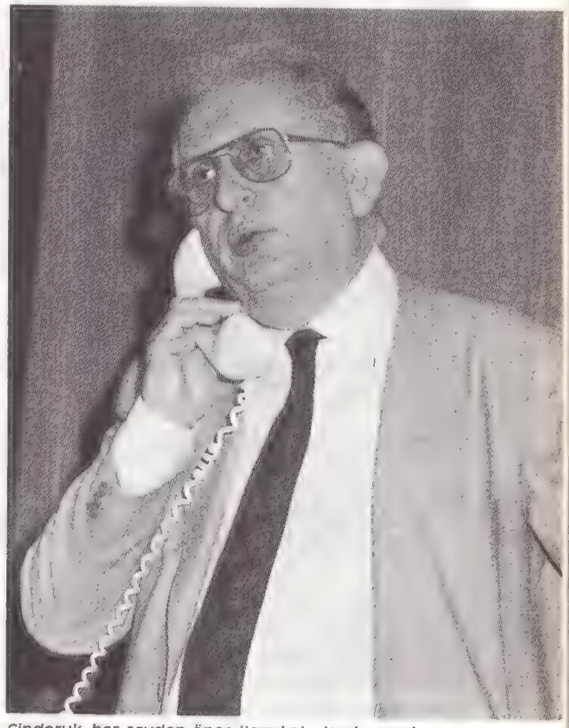

Cindoruk, her şeyden önce "avukat olarak genel affa karşıyım" diyor

Nokta: Örneğin SHP genel af vaadinde bulunuyor...

Cindoruk: Ben avukat olarak genel af olayına karşıyım. İnfaz sistemi düzenlenmeli. Türkiye'yi aflarla dejenere etmişizdir.

Nokta: Hükümet olduğunuzda, ceza sisteminde düzenlemenin yanı sıra askeri cezaevleri de boşalıyor mu?

Cindoruk: Sözümüz senettir. Yapmazlarsa ben istifa ederim.

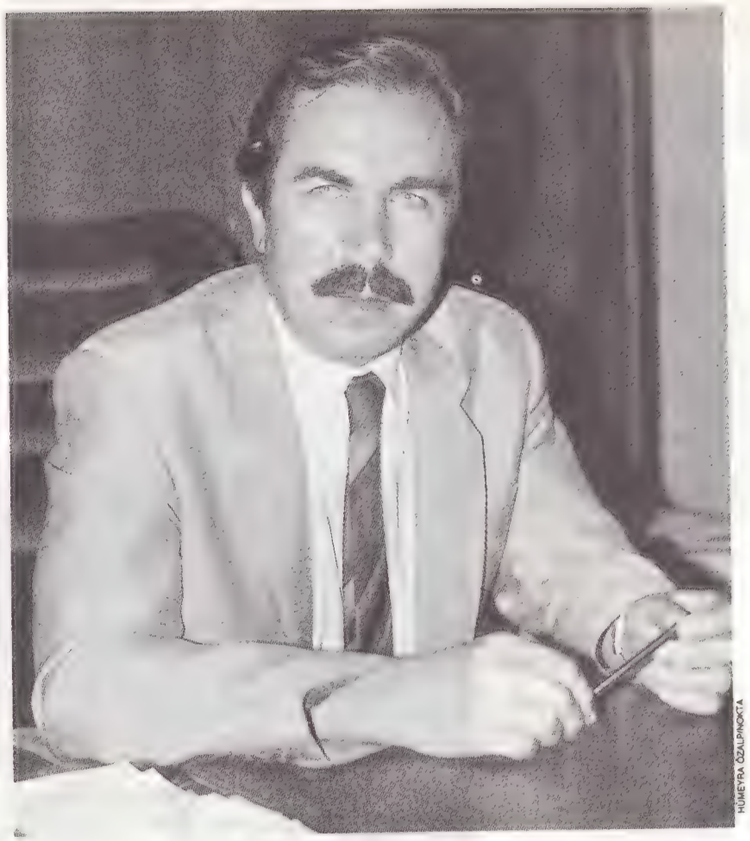

HÜMEYRA ÖZALPINOKTA

Süper Vali bu kez kış mevsiminin güvenlik güçlerinin işine yarayacağını söylüyor

SÖYLEŞİ / "SÜPER VALİ" HAYRİ KOZAKÇIOĞLU

"Olaylar sürecek"

17 Temmuz 1987 tarihinde Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'ne atanan, kamuoyunda "Süper Vali" olarak ünlenen Kozakçıoğlu, teröre ve 11 ili kapsayan bölgeye ilişkin görüşlerini* Nokta *muhabiri Hümeyra Özalp'e aktardı.

Nokta: Bölge Valisi olarak göreve geldiğinizden bu yana geçen dönemin genel bir değerlendirmesini yapar mısınız?

Kozakçıoğlu: Önce bir durum değerlendirmesi yaptık. Bunu yaparken bölgeyi aşağı yukarı iki buçuk kez dolaştım. Her birimi gezdim, karakol, takım, bölük, tabur, alay, hepsini inceledim, vatandaşla konuştum. Önemli olan yaratılan olaya karşı devlet güvenlik güçlerinin tepkisinin şekli. Yani takip, kovalama, yakalama, vatandaşa **güven verme. Bunlar tam sağlandığı** zaman başarı sağlanmış olacak. Şimdi tabii olayın olmaması başarı için bir kıstas değil. Ya bizim inisiyatifimizde ya da onların inisiyatifinde olay muhakkak olacak. Muhakkak sıcak temaslar olacak. Olayın bitmesi için de bunların olması lazım zaten. Ancak biz bu konuda iyi yolda olduğumuzu ve her geçen gün biraz daha iyi olacağımızı değerlendiriyoruz. Şu kanaate vardık ki, bizim terör olayı ile mücadele edebilmemiz için bazı noksanlıklarımızı tamamlamamız gerekiyor.

Nokta: Nedir bu noksanlıklar?

Kozakçıoğlu: Bir tanesi muhaberat noksanlığı. Tam gidermiş değiliz ama bayağı mesafe kaydettik. Haberleşmeden sonra tabii ki istihbarat geliyor. Bir üçüncüsü ise günün 24 saatinde güvenlik kuvvetlerinin araziye çıkması, özellikle ortalık karardıktan sonra araziye çıkan güvenlik birimi sayısı eskiye oranla çok fazla. Mesela üçte bir, dörtte bir oranında gündüz araziye çıkılırsa, tabii yerine göre üçte iki, dörtte üç nispetinde gece araziye çıkma prensibini getirdik. Bir de onun yanında gece arazide sabit yerlerde bulunmaktan ziyade mobil hale gelmek, mümkün olduğu kadar fazla dolaşmak prensibini kabul ettik ve uyguluyoruz. Önümüzdeki günlerde zırhlı araçlar biraz daha takviye edilecek, gece dolaşacak timlerimiz için.

Nokta: Haberleşme sağlanamayan kaç yerleşim birimi var?

Kozakçıoğlu: Bazı köylerimiz var. Çok kırık arazide, tam vadinin içinde ya da yüksek bir dağın arkasında gizlenmiş köylerimiz var. O bölgelerde telsiz olayını işletmek biraz zor. Mesela en teknik cihazlar dahi olsa konuşamadığımız, radyonun bile dinlenemediği bazı yöreler var. ASELSAN ile irtibattayız. En küçük bir köy dahi olsa üniteler kurmak istiyoruz. Tabii bunun kökten çözümü uydu sistemi ile haberleşmedir ama pahalı bir sistemdir.

Nokta: Göreve başlarken Ankara'dan talepleriniz vardı. Bunlar yerine geliyor mu?

Kozakçıoğlu: Şunu söyleyebilirim ki, hükümet tüm isteklerimizi olumlu karşıladı ve maliye para konusunda hiç sıkıntı çıkarmadı şimdiye kadar. Bir gazetede yayımlanan "60 milyardan 600 milyon geldi" başlıklı haberin aslı yoktur. Esasında buraya 2,5 milyarın üzerinde para geldi. Onlar sırf idari masraflar içindir. Tankı, topu buradan almayacağım elbette. Ben, benim namıma bunları almak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü ile Jandarma Genel Komutanlığı bütçelerine para aktarttım. Biz buradan malzeme istedikçe mesaj çekiyoruz, onlar bizim namımıza satın alıyorlar.

Nokta: Eyleme katılanların sayıları üzerinde değişik tahminlerde bulunuldu, sizce kaç kişiler?

Kozakçıoğlu: Ben hiç rakam vermedim. Vermek de istemiyorum. Basında bazı rakamlar çıktı, sayılarının o kadar olmadığını söylemek isterim.

Nokta: Köylünün iki ateş arasında kaldığı, silahlansa PKK'ya hedef olduğu, silahı kabul etmese orduya hesap vermek durumunda olduğu ileri sürülüyor...

Kozakçıoğlu: Karşı taraf propaganda konusunda o kadar güzel çalışıyor ki, yaptıkları eylemin yüz misli propaganda yapıyorlar. Bölgede kulaktan haberleşme çok yaygın. Eşkıya kendisine yataklık etmeyen, yiyecek vermeyen, 18-19 yaşındaki çocuğunu onlara asker olarak vermek istemeyen köyü basıyor. O halde eşkıya ile beraber olmak istemeyen köy korunmak zorunda kalıyor. İşte o köylerde korucu var. Yüzde 90 korucusu olan köyleri jandarma ile takviye ettik. Bu köyler -tabii gazeteler bunları yazmıyor hiç- belki 15'er defa saldırıya uğradı. O köylerde eğer korucu ve jandarma olmasaydı Peçenek'ler, Pınarcık'lar her gün olurdu. Şu anda yapmamalarının sebebi istemediklerinden değil, boş yer bulamadıklarındandır. Koruculu köye baskın meselesi etkin bir propagandanın ürünüdür ve maalesef bazı politikacılarımız da masa başında ahkâm kesiyorlar.

Nokta: Önümüz kış, kış aylarının nasıl geçeceğini düşünüyorsunuz?

Kozakçıoğlu: Bizim için daha avantajlı olacağını düşünüyoruz. Hareket kabiliyetleri daha mahdut olacak. Kışın pek çok alan onlara kapalı olacak. Onların şimdi yaya sağladığı hareketi biz araç-gereç ile sağlayacağız. Yani kış ayları güvenlik kuvvetlerinin lehinedir.

Nokta: Mezraları toparlamak konusunda çalışma var mı?

Kozakçıoğlu: Kanun bize o yetkiyi vermiş, kamulaştırma yetkisini de vermiş. Biz vatandaşın isteği dışında bir yerden bir yere naklini düşünmüyoruz. Vatandaş bugün nerede karnını doyurabiliyorsa, biz orada güvenliğini sağlamak zorundayız. Yani biz seni koruyamayacağız, senin yanına gelemeyeceğiz diye bir görüş olamaz.

Nokta: Nasıl korunuyorsunuz?

Kozakçıoğlu: Onları açıklamayayım. Yazdığınız takdirde tüm korunma sistemimizi açıklamış oluruz...

Nokta: Önümüzde erken seçim var. Bir iktidar değişikliği bölgeye bakışı değiştirir mi?

Kozakçıoğlu: Bu politik bir soru, isterseniz cevaplandırmayayım.

Teröriste karşı pilotsuz uçak

Erken seçimlerde aday olmak amacıyla görevinden istifa etmeden kısa süre önce **Nokta**'ya Güneydoğu olaylarına ilişkin bir açıklama yapan İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, yeni kurulan jandarma kolordusu ve güvenlik güçlerinin operasyonlarda kesin sonuç alabilmeleri için modern araçlarla donatılacaklarını belirtti. Akbulut, "Bilgisayarlarla yönetilen bu yeni araçlar 15 kilometre uzaklıkta bulunan ve ısı veren her türlü canlıyı tespit edebiliyor, mesafe 5 kilometreye indiğinde canlının tipi de saptanabiliyor" dedi. Alınması düşünülen yeni araçlardan birinin de pilotsuz uçaklar olduğunu söyleyen Akbulut, "RVP" adı verilen söz konusu uçakların yerde hareket halindeki bir taşıta monte edilen bilgisayar aracılığıyla yönetildiğini de sözlerine ekledi. Gece ve gündüz her türlü hava koşulunda kullanılabilinen uçaklarla 60 kilometre çapındaki bir alan sürekli kontrol altında tutulabiliyor. Yaptığı gözlemleri bilgisayara gönderen uçak hedef saptayabiliyor, üzerine monte edilen silahlar aracılığıyla hedefe ateş açabiliyor. "Bu uçaklar istenildiğinde intihar uçakları gibi, toplu hedeflere pike de yapabilirler" diyen Akbulut, her türlü modernizasyondan yararlanabilmek için araştırmaları sürdürdüklerini ekledi.

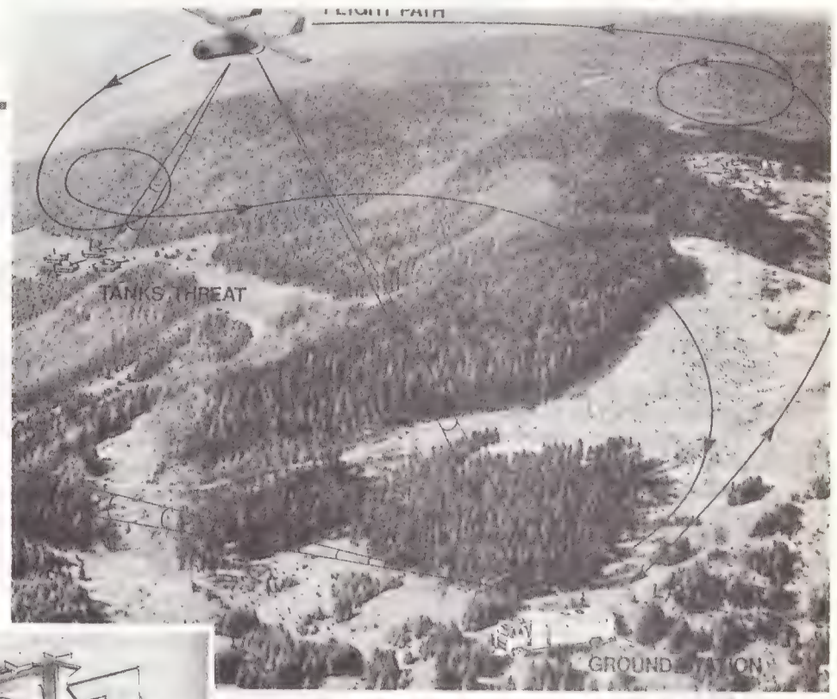

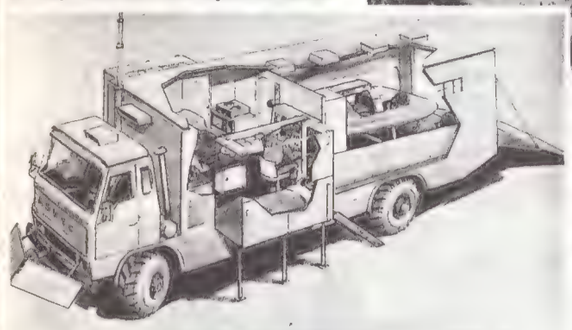

RVP adı verilen pilotsuz uçak ve onu yöneten bilgisayarın monte edildiği kumanda aracı

İDAM DOSYALARI / YENİ YASAMA DÖNEMİNE KALDI

İdamlıklara yeni bir umut dönemi

Millet Meclisi'nin geçen dört yıllık yasama döneminden kalma 146 idam dosyası, kasım sonrası Meclis'e devredilecek. ANAP'lılar idam dosyalarının görüşülmesi meselesine "acelesi olmayan bir gündem maddesi" olarak bakıyorlar.

Meclis'ten erken seçim kararı çıkmasıyla birlikte dört yıl içinde görüşülmeden kalan birçok kanun teklifi kadük yanigeçersizolmuştu. Acaba 1984'teki son infazlardan bu yana gündeme getirilmeyen 146 idam dosyasının akıbeti de aynı mıydı?

ANAP Genel Başkan Yardımcısı Bülent Akarcalı için bu tartışmalı bir konuydu. Akarcalı şunları söylüyordu: "Meclis'e şu ana kadar şu sayıda idam dosyası gelmiştir. Bunlar Adalet Komisyonu'nda bekletilmiştir. Süre dört yıldır. Meclis'in bu dönemi bitmiştir. İkinci dönem başlayacaktır. Hukukçular araştırsın. Nasıl ki bir Meclis döneminde çıkmayan kanun teklifi kadük oluyorsa, belki bu da bu anlayışa girer.

Akarcalı: "Hukukçular tartışsın"

ANAP Grup Başkanvekili Haydar Özalp ise bu dosyaların kadük olduğu (geçersiz olduğu), işlemden kaldırıldığı görüşünde değildi. Özalp, "Eskiden beri böyledir. İdam dosyaları yeni gelen Meclis'e devredilir. Ama yeni gelen Meclis bu dosyaları gündeme alıp almamakta serbesttir" diyordu.

Aslında ANAP'ın bu iki önde gelen yöneticisi için de önemli olan fiili durumdu. İdam cezasının kalkmasından yana değillerdi ama fiili uygulamanın alabildiğine esnetilmesi görüşünde oldukları da açıktı. Akarcalı, Meclis'in birçok demokratik geçinen aydının ve kuruluşun önünde olduğunu söylüyor ve biraz da sitemle şunları ekliyordu: "Türkiye'de hiçbir kuruluş ne Baralor Birliği ne insan haklarını korumayla geçinen dernekler ve üniversiteler ne de aydın geçinen kesimlerden bir tanesi kalkıp da şu Meclis'e idam cezalarını gündeme almadığı için teşekkür etmeyi aklına getirmedi."

'84 Ekimi'nin başında İlyas Has 25'inde de Hıdır Aslan'ın idam edilmesinden sonra Meclis, gündemine bir daha idam dosyalarını almamıştı.

Haydar Özalp de ANAP'lıların idamcezalarına öncelik tanıma eğiliminde olmadıklarını söyleyerek Akarcalı'yı doğruluyordu. Özalp "Ama ben şunu açıkça söyleyim, ANAP hiçbir zaman bu cezaların öncelikle görüşülerek infazından yana değildir. Benim söylemek istediğim bunun acelesi olmayan bir gündem maddesi olduğudur" diyerek idam korkusu içinde bekleyenlerin yüreğine bir nebze olsun su serpiyor ve umut veriyordu.

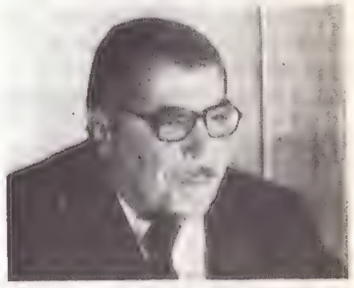

Özalp: "İdamların acelesi yok"

Evet kimileri Meclis'in milletvekili sırasına kurulup keyifle, öfkeyle nutuklar atmak için heyecanla bekliyor, kimileri de ANAP'ın bu iki yöneticisinin "acelesi olmayan" tavrının ötekilere sirayetini umarak "Acaba bizim dosya gündeme gelir mi?", "Bir dört yıl daha hayatta kalma şansımız var mı?" diye bıçak sırtında bekliyordu●

Beylerbeyi İlkokulu öğrencileri: "Okulumuzu geri isteriz".

İLKOKULLAR / BEYLERBEYİ DİRENİŞİ SÜRÜYOR

Çocuklar dışarı papatyalar içeri

Beylerbeyi İlkokulu'nun çocuklardan alınarak Olgunlaşma Enstitüsü'ne verilmesine karşı veliler ve çocuklar direnişlerini sürdürüyor.

Küçük eller yumruk olup havaya kalkmış, kısa pantolonlu küçük erkekler ile cicili bicili, pembeli, mavili elbiseleriyle küçük kızlar yürüyüşe geçmişti. Hep bir ağızdan bağırıyorlardı: "Okulumuzu isteriz,okulumuzu isteriz..."

1834 yılında II. Mahmut tarafından yaptırılmış ve 150 yılı aşkın süredir yüz binlerce öğrenci yetiştirmiş olan tarihi Beylerbeyi İlkokulu'nun Olgunlaşma Enstitüsü'ne verilmesine karşı yürüyordu çocuklar. Aylardır süren ve öğrenci -veli direnişinin bir parçasıydı bu yürüyüş. Önce tüm mahalleli iskelelerde toplanmış,ana caddede ve okula doğru "bir büyük yürüyüş eylemişler"di. Ardından bu çocuk yürüyüşü gelmişti. Daha sonra da okulun önünde geçen hafta içinde yapılan yeni bir gösteri. Ancak bu son gösteride pankart taşıyan veli ve çocuklardan 30 kadarı, karakolda gözaltına alınıyor ve sonra da serbest bırakılıyorlardı. Çocuklar da pankartlarını okula ve iskeleye bırakıp dönüyorlardı. Serbest çocuklardan biri şunları söylüyordu: "Sabancı amca bize ayıp etti. Hiç de çocukları sevmiyormuş. Hiç televizyonda görüldüğü gibi değilmiş."

Eylemler sürecek gibiydi. Bir veli, ilkokulların açılacağı pazartesi günü Beylerbeyi İlkokulu'nun çocuklarının açılış törenini Beylerbeyi İskelesi'ne kurulacak açık hava sınıfında yapacaklarını ve ilk derslerini orada göreceklerini açıklıyordu. Daha sonra nakledildikleri derme çatma inşa edilen Andon Bostanı'ndaki ilkokullarına gideceklerdi.

Semra Hanım'ın parmağı mı?

Üçüncü sınıf öğrencisi Demet "Bizim okulumuzu aldılar,şimdi orada kafeli mafeli bir şey yapacaklarmış, defile filan yapacaklarmış" diyordu. 11 yaşındaki beşinci sınıf öğrencisi Hakan atılıyordu ve "Semra Özal'ın elbiseleri dikiliyormuş orada, enstitü olmuş" diye ekliyordu. Dört yılını orada okumuş olan Ayşe "ben gidip o Bostan'da yapılan okula baktım daha bitmemiş bile. Pis bir derenin yanında, bu güzel okulu bizden niye aldılar sanki, burada ne güzel yıllarım geçti" diye sanki bir büyük havasında efkârlı efkârlı konuşuyordu. Mahalleli, Beylerbeyi İlkokulu'nun İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün emriyle ellerinden alınıp Beyoğlu'ndaki Olgunlaşma Enstitüsü'ne verilmesinde Semra Hanım'ın parmağını arıyordu. Bir rivayete göre Semra Hanım'ın bu enstitüden sertifikası vardı ve okulun müdiresi Sümer Bayoğlu, Bayan Özal'a yakınlığıyla tanınıyordu. Dahası Semra Hanım'ın pek çok giysisinin bu okul tarafından hazırlandığı söyleniyordu. Sabancı Vakfı yetkilileri kendilerinin bu işle sadece restorasyon düzeyinde ilgilendiklerini, ötesine karışmadıklarını belirtmekle yetinirken, Olgunlaşma Enstitüsü yöneticilerinden görüş almak mümkün olmuyordu. Durumu Vali Ayaz'a da anlatan veliler,tam bir çözümsüzlükle karşı karşıya kalmışlardı. Vali Ayaz da onların üzüntülerine katılıyor, ancak yeni okulun inşaatının çabuk bitirilmesini sağlamak için çaba göstermekten başka bir şey yapamıyordu. Ancak durum Meclis'e de yansımış ve geçen dönem DYP'den Murat Sökmenoğlu soru önergesi vermişti. SHP'den Fikri Sağlar da önümüzdeki dönem için soru önergesi hazırlıyordu. Veliler "gerekirse açlık grevine gideceklerini", durumun Evren'e kadar da iletildiğini ve umutlarını köreltmek istemediklerini söylüyorlardı.

Seral CUMALI-Ayda ÖZLÜ

YAŞAM / ALEVİLİK TARİHE KARIŞIYOR

CEM AYİNLERİ MAHZUN...

Alevilerin kasaba ve şehirlere yerleşmeye başlamaları, onları kendilerine ait kültürden hızla uzaklaştırdı. Artık dedelik yok, cem'ler ise son demlerini yaşıyor. Parçalanma politik alanda da sürüyor. Aleviler artık yalnız muhalefete değil, iktidara da oy veriyor.

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, o günkü Parti Meclisi toplantısını açıp da görüşülecek tek gündem maddesini açıkladığında, kurulun Alevi üyeleri hariç, bütün üyelerini saran bir şaşkınlık dalgası dolaştı havada. Herkes kurulda, yaklaşan referandumun sorunları görüşülecek sanırken, İnönü, gündemi "SHP'den uzaklaşmakta olan Alevi kitleleri yeniden partiye kazanmanın yolları" olarak açıklayıverdi. Toplantıya hazırlıklı gelen Alevi üyeleri, görüşlerini İnönü'ye aktardılar. Sorun açıklıkla ortaya konulmuş daha sonraki toplantılarda konunun yeniden ele alınması kararlaştırılmıştı.

SHP'de bu değerlendirmeler yapılırken, 16 Ağustos'ta açılan Hacıbektaş Şenlikleri'nde daha önce hiç rastlanmayan bir manzara, "Alevi sorunu"nu partisi açısından açıklıkla ortaya koyan İnönü'nün ne kadar haklı olduğunu bir kez daha kanıtlıyordu. İnanılması zordu ama, şenliklere bir hükümet temsilcisi resmen katılıyor, bir zamanlar şenlikleri engellemek için elinden geleni ardına koymayan bir politik eğilimin bugünkü partisinin genel başkanı da şenliklerde boy gösteriyordu. Ne var ki, Hasan Celal Güzel'in olsun, Hüsamettin Cindoruk'un olsun, şenlikleri ziyaretleri pek samimi bulunmamış, onları taa buralara çeken şeyin kendi iddia ettikleri gibi "Hacı Bektaş-ı Veli'nin derin hümanizması" olduğuna inanılmamıştı. Şenliklere katılanların

ERZADE ERTEM/NOKTA

çoğuna göre, onları buralara çeken şey bir kokuydu. ANAP ve DYP, Alevi oylarının eskiden olduğu gibi blok halinde "sol"a gitmeyeceğinin kokusunu almışlar, bu nedenle de Hacıbektaş Şenlikleri'nin Aleviler üzerindeki etkisinden yararlanmak istemişlerdi.

Ve nihayet 6 Eylül referandum sonuçları da Alevi oylarındaki kayma açısından araştırmacılara ilginç veriler sunuyordu. Aleviler üzerine yaptığı araştırmalar ve yazılarla tanınan Cemal Şener'e göre "sonuçlar çok ilginç"ti. Yalnız Sivas, Erzincan, Çorum, Bingöl gibi illerde değil, İstanbul'un bazı ilçelerinde de şaşırtıcı sonuçlar alınmıştı. Çatalca, Silivri, Yalova gibi Alevilerin bulunmadığı ilçelerden "evet" çıkmış, buna karşılık Alevilerin yoğun biçimde yaşadığı ilçeler "hayır" demişti.

Neler değişti, neden değişti? "Özellikle 1980'den sonra, somut olarak özellikle Amasya'dan elde ettiğim birkaç bilgi var. O zamanki SODEP yöneticilerinden, Alevi oylarının, beklentilerini doğru çıkartmayacak, tam tersine şaşırtacak şekilde ANAP'a kaydığını duymuştum. Tabii, hiçbiri sistematik araştırmalara dayanmıyor ama, daha sonra başka illerden de bu doğrultuda yakınmalar duydum. 1973 -1980 döneminde Alevi oyların blok halinde bir siyasi partiye gitmesi olayı vardı. Bu eğilim 1980'lerde sarsıldı."

Peki, 7 milyonluk oy potansiyeli olan Alevilerde ne tür değişiklikler olmuştu da, ODTÜ Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Sencer Ayata'nın bu şekilde özetlediği radikal oy kaymaları meydana gelmiş, bütün partiler sorunu özel olarak ele alma zorunluluğunu duymuşlardı? Gene, ne olmuştu da, tarihleri boyunca hep "kenar"da yer alıp muhalefetleri destekleyen Aleviler ilk kez "merkez"i, bir başka deyişle iktidarı da desteklemeye başlamışlardı? Bazı siyaset bilimcilerin "Türkiye'nin siyaset sahnesindeki en önemli dönüşümlerinden biri" olarak gördüğü bu yeni eğilimin altında hangi ekonomik, siyasal ve kültürel değişimler yatıyordu?

Her alanda parçalanma. Alevi seçmenlerin politik tercihlerindeki bu farklılaşmanın nedenleri konusunda **Nokta**'nın sorularını yanıtlayan araştırmacı ve siyaset bilimcilerin üzerinde ortaklaşa durdukları en önemli nokta, Alevilerin, 1960'lardaki Almanya'ya göç olgusuyla başlattıkları sermaye birikimi sonucunda iktisadi olarak farklılaşmalarıydı. Aleviler, Cumhuriyetle birlikte aldıkları nefese rağmen, 1950'lere kadar Osmanlı dönemindeki alışkanlıklarını korumuşlar ve yaşamlarını köylerde, özellikle de dağ köylerinde sürdürmüşlerdi. Bu kapalı köy ekonomisi yaşamı 1960'lı yıllardan başlayarak değişmeye başlamış, Aleviler önce kasabalarda, sonra da şehirlerde ticaret yapmaya yönelmişlerdi. Bazı yörelerde, Sünni kesimden bir kişi yurt dışına çalışmaya giderken Alevilerden on kişi gidiyor, bu da aradaki farkın azalması sonucunu doğuruyordu. Örneğin, Sivas'ın Zara ilçesinin Tuzlagözü köyünden Mehmet Yıldırım'ın verdiği bilgiye göre, 30 yıl önce Tuzlagözü'nün çevresindeki Alevi köyleri Pirhüseyin, Bolucan ve Çalözü bir Sünni köyü olan Tuzlagözü'nden çok yoksulken bugün bu durum tamamen tersine dönmüştü. Gene, Sivas'ın önde gelen Alevi önderlerinden Nihat Doğan'ın dediği gibi, 30 yıl içinde o kadar büyük değişiklikler olmuştu ki, son yıllarda vergi rekortmenleri hep

Yaşlılar Muharrem'de oruç tutuyorlar, kırk yılda bir de olsa cem ayinlerinde bir araya geliyorlar. Genç kuşak için ise bu ayinler ilginç bir olay olmaktan öteye gidemiyor

Aleviler arasından çıkmıştı Sivas'ta. Bu değişim bütün illerde yaşanmış, Alevilerin azımsanmayacak bir bölümü orta sınıfa dahil olmuş, aralarından bir bölümü de ulusal, hatta Türk burjuvazisinin geliştiği oranda uluslararası piyasalardan pay alır hale gelmişti.

Araştırmalara göre, bu gelişmelerin oy sandıklarına yansımaması düşünülemezdi. 1983 seçimlerindeki ve 6 Eylül referandumundaki yeni seçmen eğilimi bir ölçüde doğrudan doğruya Alevilerin iktisadi konularındaki bu değişmeyle açıklanabilirdi.

Üstelik bu iktisadi farklılaşmanın etkisi, son 10 yılda bütün Türkiye'yi saran "ilkelerine göre değil, çıkarlarına göre oy veren" pragmatik seçmen tipiyle birleşince bir kat daha artıyordu. Aleviler tekrar yoksullaşıp köylerine dönmeyeceğine göre de bu eğilimin yeniden eski biçimine bürünmesi beklenmemeliydi.

Alevi kültürü nereye? Araştırmacılara göre, Alevilerin muhalif konumlarını terk edip politik homojen yapılarının dağılmasının en önemli nedenlerinden biri de, onları toplumsal grup olarak bir arada tutan ortak kültürel ve sosyal özelliklerin de yıllar öncesinden başlayan bir süreçle parçalanmasıydı. Fransa Milli Araştırma Merkezi Akdeniz ve Diğer Halk Dinleri

Geçmiş artık masal gibi

Alevilerin yoğun olarak bulundukları İç Anadolu şehir, kasaba ve köylerinde **Nokta**'nın yaptığı araştırmalar Alevi geleneklerinin tarihe karıştığını gösteriyordu. Özellikle şehre yerleşmiş olan Alevilerden, çok yaşlı olanlar dışında bırakın cem'lere katılmayı, onları hatırlayan bile yoktu. Alevilerin genç kuşağı, çoğunluk bunları yaşlılardan tıpkı bir masal gibi uzak ve erişilmez bir geçmiş olarak dinlemişlerdi. Çorum SHP İl Başkanı Cemal Şahin bu konuda dede soyundan gelen tanıdıklarıyla ilgili olarak "Kendilerine dede dediğim zaman kızıyorlar. 'Bu işler bitti, ne dedesi', diye bozuk atıyorlar" diye özetliyordu yeni süreci. Tokat şehrindeki genç bir Alevi ise eskiden belki dedeliğin olduğunu, bugün kırsal kesimdeki bazı yerleşim bölgelerinde sürdürülmeye çalışılanın ise ağalığa döndüğünü ve bu işin halkı kazıklamak için kullanıldığını söylüyordu. Sivas'ta avukat Baki Dalak da benzer şeyler anlatıyordu: "Biz dedelik geleneğini kendi köyümüzde 40 yıl önce bitirdik" diyen Dalak sözlerini şöyle sürdürüyordu: "Ancak Aleviler, özellikle kırsal kesimdekiler, tarihten gelen nedenlerle korkar. Ezilip horlandığı için korkar. Davası olsa gelip tek başına şikâyet edemez. Bazı dedeler bundan yararlanarak çok parasını vurmuşlardır Alevilerin." Baki Dalak bu arada bir başka noktaya da dikkat çekiyordu: "Dedelik geleneği ve onun değer yargıları kayboldu, ancak bunun yerine yeni değer yargılarının konulamamış olması bugün Alevi gençlerin en büyük sıkıntısıdır. Bunlarda bir yozlaşma görülmektedir. Eskiden Alevi köylerinde en küçük bir hırsızlık vakasına dahi rastlanmazken, bugün bu giderek yükselen bir grafik çizmektedir."

Tokat'ın Almus ilçesinin Akarçay köyünde ise 84 yaşındaki Ahmet Arslan bu işin tarihe karıştığını şu sözlerle anlatıyordu: "Dedeler var, ama yetmiş tane tarikata ayrılmışlar. Hepsi tarikat, hepsi dede." Dönüp köy kahvesinin uzağında oynayan çocukları gösterip, biraz hüzünlü sürdürüyor sözlerini: "Şunlara bak yarın büyüyünce bunlar da dede olacaklar. Dede soyundan gelmek dede olmaya yetseydi..."

Serhat ÖZTÜRK / NOKTA

İşte bir Alevi dedesi. Ama hem sayıları hem de güçleri giderek tükeniyor

"Tek partiyi destekleme dönemi bitti"

Alevi düşüncenin önde gelen isimlerinden Doç. Dr. İzzettin Doğan, Alevi seçmenlerin politik tercihlerindeki değişmelerle ilgili olarak* Nokta*'nın sorularını yanıtladı.

Nokta: Bazı araştırmacılara göre, 1980'e kadar hep muhalefeti destekleyen Aleviler artık bu çizgilerini terk ederek daha pragmatik bir çizgiye kaydılar ve önemli bir oranda iktidara da oy vermeye başladılar. 1983 seçimleri ve 6 Eylül referandumu sizce de böyle bir eğilime işaret ediyor mu?

Doğan: CHP ve ortanın solu politikasının desteklenmesi Maraş olaylarına kadar devam ediyor. Maraş olaylarının olduğu dönem, sosyal demokrat liderlerin iktidarda olduğu dönemdir. Bununla da kalınmıyor, Bütün Orta Anadolu'da; Yozgat, Çorum, Tokat, Sivas ve Malatya'da Alevilere karşı cihad açılıyor. İşte bu noktada Aleviler yeniden bir durum değerlendirmesi yapıp, sola verilen oyların kendilerinin imhasına döndüğü tespitini yapıyorlar. Bunun sonucu olarak ya politikadan soğumaya, ilgisiz kalmaya, ya da başka bir seçenek çıkıncaya kadar kendi içlerine çekilip, kapalı kalmaya yöneliyorlar. Aleviler, 1980 sonrası yeniden bir durum değerlendirmesi yapmışlar ve sol kesimden en çok kaybı kendilerinin verdiklerini görmüşlerdir. Alevileri namlunun ağzına süren aydın dediğimiz solcuların çoğu, iş yasalar önünde hesap vermeye geldiğinde ortadan kaybolmuşlardır. Alevilerin şu anda yüzde 99 diyebileceğimiz bir oranda üzerinde anlaştıkları nokta, Alevi oyların artık herhangi bir partinin malı olamayacağıdır. Bunlar yüzer oy haline gelecek ve baskı unsuru rolü oynayacaklardır. Bu oylar, iktidara yakın iki partiden hangisine giderse onu iktidara getirecek güçtedir ve bu bilinç yerleşmektedir.

Nokta: Blok halinde oy verme geleneği bitti, politik homojenlik sona erdi diyorsunuz. Peki bu gelişmelerde, Alevilerin ekonomik hayatın içine giderek daha fazla girmeleri ve bazı kesimlerinin orta sınıf haline gelmesinin de payı olabilir mi?

Doğan: Bu, sosyolojik açıdan da ilginç bir konudur. Aleviler meselelere, maddi açıdan, yani menfaat açısından yaklaşmamaktadırlar. Bu da uzun yılların ezikliği, ya da yasalar karşısında farklı muameleye tutuluyormuş duygusunun ne kadar güçlü olduğuyla alakalıdır. Yani Alevi oylarının merkeze doğru kayması, iktisaden daha kendine yeten bir sınıf haline gelmeleriyle bağlantılı değildir.

ÜMİT KIRDIL/NOKTA

Araştırma Sorumlusu Antropolog Altan Gökalp, bu süreci ve altında yatan temel nedeni şöyle özetliyordu **Nokta**'ya: "Alevilik, hep kolektifi, toplumsal sorumluluğu ön plana çıkaran, bireyi geri plana iten bir felsefeye inanıyor. Bu bakımdan da bir gerileme söz konusu. Çünkü kapitalistleşme ister istemez bireyi ön plana çıkarıyor, bireyselleşmeyi hızlandırıyor."

Alevi geleneklerinin ve kültürünün gerilemesinden en büyük payı hiç kuşkusuz yüzyıllar boyunca Alevi kültürünün taşıyıcılığını yapan "dede"lik kurumu alıyordu.

"Güneydoğu Anadolu Alevilerinde Dedeliğin Nüfuzu" konusunda bir araştırma yapan Nükhet Esen'e göre bu kuruma esas darbeyi vuran gelişme, Alevilerin yerleşik düzene geçmeleriydi. Bu gelişmeyle geleneksel kanaatkârlıklarını kaybeden Aleviler, eğitimlerini aldıkları toplantıları yöneten dedelerin en doğal hakkı olarak gördükleri "para verme"yi kıstılar. Dedelerin bu yoldan gelen gelirlerinin düşmesi ise onları çalışmaya zorladı ve böylece eski statülerini yitirdiler.

Nükhet Esen'e göre, dedelerin nüfuzuna darbe indiren başka bir önemli gelişme de, laiklikle birlikte onların adalet dağıtan kişiler olmaktan çıkmalarıydı. Osmanlı döneminde Aleviler, şeriat yasalarına

AHMET KÖKÇÜ / NOKTA

Bademler köyü muhtarı Mahmut Oral (sağ başta) "Düşünce yapımız aynı" diyor çevresindekilere. "Alevi toplumu direnen bir toplumdur..."

Mahkeme eliyle aldığımız tekziptir

Nokta dergisinin 26.4.1987 tarihli ve 16 sayılı nüshasının 30 ve 31. saifelerinde "İşkence/Doktor katkısı, Doktorun kürkçü dükkânı Yenimahalle" başlığı adı altında şahsımı hedef alan ve tamamen yalan, tarafımı suçlayan beyanlara yer verilmiştir.

1958 senesinden beri Yenimahalle'de çalışmaya başladığım, çeşitli kereler başka yerlere sürüldüğüm ve tekrar Yenimahalle'ye geldiğim ve polisler tarafından çok sevildiğim; polisler tarafından bizim doktor diyerek tabir edildiğim ileri sürülmekte ve yazınızın ikinci kısmında, emniyette işkence görüp, tarafıma muayeneye getirilmiş, bazı şahıslara sağlam raporu verdiğim, ifade edilerek bazı sanık isimlerinden bahis edilmektedir.

DGM. tarafından salıverildiği ileri sürülen ve 49 (kırk dokuz) gün gözaltında kaldığı bildirilen Aytunç ALTAY isimli şahsın ithamları tamamen hayali birer iddiadır. Şahsın kendisini temize çıkarmak için başvurduğu bir yoldur. Sağlık ocağına gönderilen sanık veya zanlılar sadece tarafımdan değil, görevli heyet tarafından muayene edilmekte ve muayene sırasında onları getiren emniyet görevlileri, suçluların emniyeti açısından bazen yanımızda bulunmakta, bazen de dışarı çıkarılmaktadır. İşkence gördüğü iddia edilen veya muayene için getirilenler tamemen soyularak her tarafları ayrı ayrı muayene idilmekte ve kendilerinden de bilhassa işkence görüp görmedikleri hassasiyetle tarafımdan sorulmakta ve alınan cevap rapora aynen yazılmaktadır.

Muayene sonucu raporu yazan kâtip yanımızda heyetin yanında bulundurulmakta rapor bulguları heyet önünde ve muayene olan şahsın yanında kâtibe dikte ettirilerek yazdırılır. Rapor çift nüsha olarak yazılır. Bir sureti dosyasına konur aslı ise yazı ile zarflanıp sanıkla birlikte C. Savcılığına polis refakatında gönderilir.

Bu nedenle Aytunç ALTAY, Mehmet ÖNER, Salih BİLGİ, Ali Aykut KİNGİR ve Murat Şahin ÖCAL'ın tarafınızdan nakil edilen bu beyanları tamamen şahsımı hedef alan çirkin bir iftiradan öteye geçmeyen bu sanıkların itiraflarıdır.

Hayrettin DOĞAN, M. Hanifi ÖZDEMİR isimli sanıkların vekilleri Av. Necati SİYAHKAN'dan nakil edilen iddiaya gelince: Bu iddiaların dayanaksız olduğu Yenimahalle C. Savcılığınca yapılan 1986/4096 Hazırlık sayılı soruşturma sonunda verilen takipsizlik kararı ile anlaşılmıştır. Üstelik bu karar bana tebliğ edildiği gibi Yenimahalle Ağır Ceza Mahkemesinde silah kaçakçılığı suçundan sanık bu şahıslarada tebliğ edildiği halde bir itiraza bile gerek görülmemiş, karar kesinleşmiştir.

Sayın derginizin yazıyı kaleme alırken Yenimahalle C. Savcılığının bu kararından haberdar olmadığını ileri sürmesi inandırıcı değildir. Yaptığını bildirdiğiniz araştırma bu konudaki tanık anlatımları ve C. Savcılığı kararı malumunuz bulunmakla birlikte hakkımdaki isnat da bunlardan hiç bir şekilde bahis edilmemesi malesef manidar ve esef vericidir.

Ankara Tabib Odası tarafından verilen 1 ay süre ile geçici meslekten men cezası ile Ankara 1. İdare Mahkemesi'nin 1987/344 esas sayılı dava dosyasında verilen teminat alınmaksızın durdurma kararı ile askıya alındığı gibi Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bununla ilgili olarak Adli Tabiblik görevi ile ilgili işlemlerden ötürü soruşturma yapma yetkisi Tabib Odası'nın değil sadece C. Savcılığına ait olduğunu bildirmiştir.

İdari Yargı'ya intikal etmiş bir dava hakkında beyanda bulunmak istememekle birlikte beyanlarımın idare mahkemesinin kararının ve C. Savcılığının hakkımdaki takipsizlik kararının size ve neşriyatınıza en iyi cevap bulunduğu kanısındayım.

Cevabımın son kısmında, yazınızın ilk kısmında yer alan polis dostu olmam ve postu her defasında Yenimahalle'ye sermek şeklindeki iddia ve çirkin iftiralarınıza cevap vermek isterim. Polis dostu olmak bir nakise değildir. Ben herkesin dostuyum, Türk Devleti'nin doktoruyum. Makamım da Bakanlığımı temsil ederek vatandaşlarıma hizmet vermekteyim. 29 yıldır mesleğimi şerefle icra ettim. Bu vatanın evladıyım. Ülkemin her yeri benim için kutsaldır. Yenimahalle'deki görevimi herkese eşit şekilde ve yasalara uygun olarak en üst düzeyde sağlık hizmeti vererek icra etmekteyim. Hangi Yenimahalle'liye sorarsanız beni çok sevdiğini övgü ile bahsedecektir.

Tayinlerin biri arzumla, diğer ikisi ise siyasi hükümetler zamanında bazı siyasi kişilerin tazyiki ile olmuştur. Tam gün yasasından şikayete uğradığım bildirilmektedir. Bu konuda Bakanlık tarafından yapılan incelemede aklanmış ve kusuru bulunmamış bir kimseyimki görevime iade edildim. Yenimahalle'de görevimin başındayım ve bu görevi şerefle devam ettireceğim. Özel idare de görev almam tam gün yasasından evvel olup, o tarih de tüm doktorların çeşitli yerlerde ek görevi olabilmekte idi.İddianın aksine hiç bir makamdan tek ceza almış kimse değilim.

Fiziğimle alakalı alaylı beyanlarınız yazınızın objektifini ve seviyesini gösterme bakımından ilginçtir. Ayrıca yazınızın sahibi sayın Haluk MÜFTÜOĞLU'nun 1979 senesinde anarşik olaylara karışıp gözetim altına alındığını işittim. Bu evladımızın tarafıma muğberliği galiba kendisinin de gözetim altında kalmasından kaynaklanmakta bu suretde şahsımı vesile ederek emniyette işkence yapıldığı iddiasını canlandırmak istemesinden ve sansasyon yaratma arzusundan kaynaklanmaktadır.

Yazınız hakkında her türlü şikayet ve tazminat hakkımı saklı tutmak kaydı ile cevabımın aynen derginizin ilk çıkacak sayısında yayımlanmasını rica ederim.

30.4.1987

Dr. Güngör KAYNAK

Yenimahalle
S. Ocağı
Baştabibi.

EGZADE ERTEMİNOKTA

Gençler isterlerse, büyükleri geleneklerini öğretiyor. Ama zorlama yok. Eşik öperek türbeye girmek artık folklorik bir davranış

göre yargılanacaklarını bildikleri için "kadı"ya gitmez, anlaşmazlık durumunda dedelere başvururlardı. Oysa laik düzenin mahkemeleri Alevilerin gözünde tümüyle meşruydu ve artık bu açıdan da dedelere ihtiyaç kalmamıştı. Esen'in vurguladığı ve birçok araştırmacının da katıldığı bir başka değerlendirmeye göre de, 1950'lerden sonra Alevi gençlerinin yüksek tahsile yönelmeleri dedelik kurumuna indirilen bir başka darbenin temellerini atmıştı. Alevilerde din büyükleri her konuda rahatlıkla eleştirilebildiği için dedelerin yetersizliği kısa sürede ortaya çıkmış ve otoritelerini hızla yitirmişlerdi.

Çorum SHP İl Başkanı Cemal Şahin'e göre de Alevilerde artık dede olayı tamamen bitmişti. O kadar ki, bugün dede soyundan gelenler kendilerine böyle hitap edilmesine sinirlenmekte ve reddetmekteydiler.

Alevi geleneklerinin hızla terk edildiğinin en önemli göstergelerinden biri de, şehirlerde neredeyse tümüyle unutulan, köylerde ise çok seyrek yapılan cem ayinleriydi. Bu ayinler yeni yetişen gençlikten ideolojik bir darbe yemekle kalmamış, Nükhet Esen'in vurguladığı gibi, ortaya çıkan yeni eğlence biçimleri sonucunda "eğlence ihtiyacı"na cevap veren yanları da zayıflamıştı.

Sivas'ın önde gelen Alevi liderlerinden Nihat Doğan da gençliğin, Alevi geleneklerini hiç bilmediğinden yakınıyordu. Yaşlılar, Muharrem'de oruç tutuyorlardı ama, eski toplantılar, cemler artık bitmişti. Genç kuşağın bu tür toplantılardan haberi bile yoktu.

Anadolu'da artık dedelere para vermeye gücünün yetmediğini düşünen pek çok insan, dedeler köye uğradığında dini törenlere katılmaz olmuştu. Kısacası, kimi gençliğin-

"Son yılların vergi rekortmenleri Alevilerin arasından çıktı" diyor Sivas Anadolu gazetesi sahibi Nihat Doğan

den, kimi de parasızlığından cemleri terk etmiş, sonuçta da dedelere iş kalmamıştı. Bu durumda dedeler ancak davetli oldukları zaman köyleri ziyaret eder olmuştu.

Tokat'ın Akarçay köyünde yaşayan 84 yaşındaki köyün bilgesi Ahmet Arslan da açıkça, "Bugün Alevilik giderek yok olmaktadır" diye yakınıyordu. Arslan'a göre bunun nedeni, gelenekleri sürdürecek ustanın kalmamış olmasıydı. Ahmet Arslan, genç kuşağın geleneklere karşı ilgisizliğini de şöyle anlatıyordu **Nokta** muhabirine: "Aleviliğin giderek yok olmasının bir diğer nedeni de genç kuşağın konuya ilgisizliği. Kitap bende ama, gelip alan yok. Üstelik şimdi eskisi gibi de değil. Eskiden her şey saklıydı. Bugün ortada ama, okuyan yok."

Konu dedelerden açıldığında, yakınmayan Alevi yok gibiydi. Çorum'un en büyük Alevi mahallesi Bahçeevler muhtarı, "Eline, beline, diline sadık adam kalmadı ki, biz ona dede diyelim" diyor, yüzyıllar boyunca Alevi kültürünün taşıyıcılığını yapmış ve hep saygı uyandırmış bu kurumun ne kadar yozlaştığını üzülerek anlatıyordu.

Kendisi Sünni olan Sivas SHP İl Başkanı Yunus Yıldırım ise, Alevi geleneklerindeki yok olmayı, bu kesimin Sünniler gibi "tutucu ve bağ-

"Alevilik kendisini yadsıdı"

Aleviliğin siyasal tarihine ilişkin araştırmalarıyla tanınan Cemal Şener* Nokta*'nın sorularını yanıtladı.

Nokta: Alevilerin 1950'lerden bu yana geçirdikleri iktisadi ve politik değişimleri özetler misiniz?

Şener: Osmanlılar döneminde, Aleviler üzerinde uygulanan hepimizin bildiği baskılar, onları kapalı köy ekonomilerinin içine hapsetmişti. Alevilerin bu zinciri kırmaya başlamaları, 1960'lı yıllarda yaşanan Almanya'ya göçle başlar. Bu yolla biriktirilen sermayeler önce kasabalarda, sonra da şehirlerde ticarete yatırıldı. Önceleri Sünni kökenli yurttaşların hâkimiyeti altındaki pazar, kapılarını giderek Alevilere de açtı. 60'lı ve 70'li yılların karakteristiği budur. Bu gelişmenin, ticaret sahibi Sünni kesimde bir tepkiye yol açmaması beklenemezdi. Ama tepki, bilindiği gibi çok kanlı sonuçlar doğurdu. Birçok Alevi yurttaşın katledildiği saldırılarda sahibi Alevi olan dükkânların talan edilmesi de hayli ilginç bir göstergedir.

1980'lerde ise Alevileri artık piyasaya girme değil, ulusal ve hatta uluslararası piyasadan pay alma mücadelesi içinde görüyoruz. Çok sayıda büyük şirket kuruldu ve bu gelişmeden yalnızca şirket sahipleri değil, çalışmak için müracaat ettikleri fabrikalarda Alevilikleri hâlâ problem edilen işçiler de yararlanmaya başladılar.

Bu gelişmelere paralel olarak, pastadan aldıkları pay oranında siyasal tercihleri de değişti. Son 20 yılda büyük çoğunlukla CHP'yi ve onun solundaki parti ya da eğilimleri destekleyen Aleviler artık daha pragmatik bir çizgiye kayarak iktidarı da desteklemeye başladılar. Ben, sorunuz üzerine sürecin iktisadi yönüne değiniyorum. Kuşkusuz bu gelişmede Alevilerin, kendilerini katliamlardan koruyamayan sol iktidarlara karşı duydukları tepkinin de önemli bir payı vardır.

Nokta: Alevilik bu dönem içinde kültürel planda ne gibi değişiklikler yaşadı?

Şener: Anadolu Aleviliğinin bilinen hoşgörülü, liberal düşünce yapısı bir anlamda bu kültürün bilinen klasik özelliklerindeki zayıflamanın en önemli nedenidir. Alevilerin kasaba ve şehirlere göçü hızlandıktan sonra bu kesim içinde eğitim oranı çok yükseldi. Alevi din adamları, çoğu yüksek eğitim görmüş yeni nesil karşısında çok yetersiz kaldılar. Aleviler, 70'li yıllardan itibaren kültürel olarak ikiye bölündüler: Dünyayla ilgilenen çağdaş bir kesim ve dünyayla ilişkisini kesmiş, arabeskleşmiş diyebileceğimiz öteki kesim. Hemen belirtelim ki, bu ikinci kesimin Aleviliğin temel değerleriyle de bir ilişkisi kalmamıştır. Konumuz açısından önemli olan nokta ise, her iki durumda da Aleviliğin geçmişini yadsımasıdır. Bu kaçınılmazdı, çünkü Alevilik gelişen dünya karşısında kendisini yenileyemedi.

Nokta: Peki, Sünnilik kendisini yenileyebildi mi ki, onun Aleviliğin yaşadığına benzer bir süreç yaşamadığı söyleniyor?

Şener: Sünnilik, yüzyıllardır merkezileşmiş bir ideolojinin marjını topluyor. Sünnilik bugün de, üstte Diyanet, altta camiler aracılığıyla bu avantajı kullanıyor. Diyanet İşleri'nin herhangi bir emri Kars'taki camiye de, Edirne'deki camiye de aynen gider. Kısacası, Sünnilik iktidar olduğu için varlığını sürdürürken, Alevilik muhalefet olduğu için tarihe karışıyor. Ama aynı nedenle birincisi tutucu, ikincisi demokratiktir. Bence sorunun doğru konuluşu şöyledir: Alevilik modernliği, çağdaş düşünceyi de hümanizmi besleyerek tarihe karışıyor.

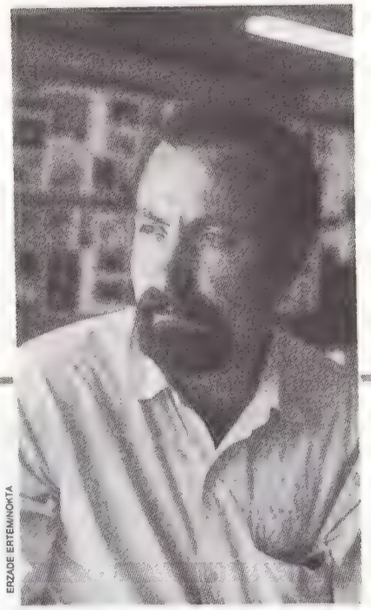

ERZADE ERTEM/NOKTA

naz olmamaları''na bağlıyordu. Yıldırım, ''Alevilerin eski gelenekleri pek sürmüyor'' diyor, şöyle devam ediyordu: ''Bunda en önemli etken, Alevilerin, özellikle genç kuşağın çok okuyan insanlardan müteşekkil olması. Yaşlılar da çocuklarını okutmaya çok önem veriyorlar. Ve daha sonra da çocukları hangi fikirleri taşırlarsa taşısın, onlara sahip çıkıyorlar.''

Alevilerin, geleneklerini gençlere aktarma konusunda karşılaştıkları en önemli engel, ''zorlama'' olgusuna her durumda karşı çıkmalarıydı. Geleneklerdeki gerilemeyi, gençlerin Alevi kültürüne karşı soğuk davranmasına bağlayanlar bile herhangi bir zorlamayı kabule yanaşmıyordu. Örneğin, bu konuda yakınanların başında gelen ve konuya ilişkin çok sayıda kitabın yazarı olan Şinasi Koç, **Nokta** muhabirinin, ''Peki, gençlere bu gelenekleri aktarıyor musunuz?'' biçimindeki sorusunu şöyle cevaplıyordu: ''Kendi isterse öğretiriz, istemezse bir şey demeyiz. Zorlama yoktur bizde, insanın kendisine bırakırız.''

Bir grup Alevi genciyle birlikte İstanbul'dan Antalya'nın Tekke köyüne giderek oradaki Abdal Musa şenliklerini izleyen **Nokta** muhabirlerinin gözlemleri de Alevilerin, eski geleneklerinin çok uzağında kaldığını gösteriyordu. İstanbul'dan giden gençler, yalnızca folklorik bir anlayışla katılmak istedikleri cem ayininin nasıl yapılacağını bile bilmiyorlardı. Ayrıca, bir Alevi şenlik merkezi olan Tekke köyü sakinleri dahi eskisi gibi korumuyorlardı geleneklerini. Eskiden haftada en az iki kez yapılan cem ayinleri, şimdi en fazla 15 günde bire inmişti. Köyün gençleri ise istedikleri gece köy okulunda eğlenceler düzenliyor, dans ediyorlardı. Gençlerin söylediğine göre, yaşlılar, bu eğlencelere cemlerden daha büyük bir ilgi gösteriyorlardı.

ERZADE ERTEM/NOKTA

Pir Abdal Musa türbesinden bir görüntü. Türbenin ziyaretçileri yıldan yıla azalıyor

Alevi kültüründeki ve geleneklerdeki bütün bu değişmelere rağmen, Aleviliğin geleceği konusunda farklı düşünceler de vardı. Doç. İzzettin Doğan'a göre, yalnız temel kurumları değil, Alevilerin kendileri de erozyona uğruyordu, bu doğruydu ama, Alevilik düşüncesi için aynı şey söylenemezdi. Doğan'a göre, Alevilik hümanizma adıyla güçleniyordu. İzzettin Doğan, bütün Aleviler adına devletin bu düşünceyi desteklemesi gerektiğini de vurguluyordu. Doğan'a göre Türkiye, bu hümanist düşüncenin uluslararası çapta yaygınlaşmasından ancak prestij sağlardı.

Antropolog Altan Gökalp de, Aleviliğin bir ''ethik'', bir kültür, olarak varlığını sürdürdüğü kanısındaydı. Türkiye ne kadar gelişirse gelişsin, hatta Alevi toplumu diye bir toplum yok olsa bile, bu ''ethik'' varlığını sürdürecekti.

Ama, her iki durumda da; ister yeni bir ''hümanizma'' olarak, isterse de yeni bir ''ethik'' olarak gelişsin, ortaya çıkacak şeyin ne ölçüde Aleviliğin bir devamı sayılabileceği noktası tartışmalıydı. Belki de Cemal Şener'in dediği gibi Alevilik, modernliği, çağdaş düşünceyi ve hümanizmi besleyerek de olsa gerçek anlamda tarihe karışıyordu.

Alper GÖRMÜŞ - Serhat ÖZTÜRK - Ayşe ÖZBERKİ

Bademler'in camisi yok, tiyatrosu var

Alevilerin modern düşünceyi ve modernliği besleyerek tarihe karıştığının belki de en güzel örneği, İzmir'in Urla ilçesine bağlı şirin bir köy olan Bademler köyü. Arkadaşımız Ahmet Kökçü, 1200 nüfuslu köyü gezerek izlenimlerini aktardı.

Köyün hemen tamamına yakını Alevi. Köyde, 1933 yılından bu yana faaliyet gösteren bir tiyatro var. Çarşısında kuaförün ve süpermarketlerin bulunduğu Bademler'de, başörtülü kadına rastlamak mümkün değil. Kadınların tümü kolsuz tişörtlerle geziyorlar.

''Aleviler olarak bazı değişimlere uğradığımızı biz de gözlüyoruz'' diyor köyün muhtarı Mahmut Oral ve şöyle ekliyor: ''Örf ve âdetlerde değişmeler oluyor, ancak düşünce yapımız aynı. Kısaca, Alevilik adına bir yozlaşma olduğu söylenemez. Düşünce olarak Alevi toplumu sürekli direnen, yanlışa karşı çıkan bir toplumdur.''

Muhtar Oral'a göre köyde eski âdet ve geleneklerin pek çoğu unutulmaya başlanmıştı. Sözgelimi, iki ailenin birbiriyle ''kardeş'' olduğu kardeşlik kurumu kalkmıştı. Çünkü bir kurban kesmek, bir rakı sofrası kurmak 300-500 bin lirayı buluyordu.

Unutulan bir başka kurum da dedelikti. Son 20 yılda Bademler'e toplam 5 dede ancak gelmişti. Muhtarın söylediğine göre, bu kurumun köy halkını hiçbir şekilde ileriye götüremeyeceğini anlamıştı Bademler halkı. Uzun bir süredir bu nedenle dedelere ilgi göstermiyorlar, onlar da bunu bildiklerinden yıllardır Bademler'e uğramıyorlardı.

Bademler köyü halkının bugünlerde diğer köylerde tuhaf karşılanabilecek bir sorunları vardı. Yetkililer Bademler'e 30 milyon lira masraf yaparak bir cami inşa etmek istiyorlar, köy halkı ise 200 yıldır camisiz yaşayan bir köy için düşünülen projeye karşı çıkıyorlardı. ''Amaçları köyün beraberliğini, ortak kararlılığını yıkmak, demokrat yapısını yıkmaktır'' diyor şöyle devam ediyordu, Bademler sakinleri: ''Biz cami istemiyoruz. Yapılırsa, cenaze namazından başka kimse camiye gitmez. Bizde kadın-erkek ayrımı yoktur. Biz geceleri kadınlı erkekli, sazlı sözlü eğlenceler düzenleriz. Cami imamı gelirse bizim bu düzenimize karşı çıkar. Cami imamının Bademler'e uyum sağlaması mümkün değildir.''

BİR FLÖRT

Sülü ile Eco ve...

DYP'nin "muhtemel" Genel Başkan Vekili Hüsamettin Cindoruk, DSP'nin yeni Genel Başkanı Bülent Ecevit'i ziyaret ederek kutladı ve "milli barışın sağlanması" için Ecevit'le Demirel'e görev düştüğünü söyledi. Yarım saat kadar süren görüşmede Ecevit, Süleyman Demirel ile demokrasi için her an işbirliğine hazır olduğunu söyledi. Demirel, Ecevit'in işbirliği önerisine "Demokrasi için herkesle işbirliği yapılır" karşılığını verdi.

Bu gelişmeler SHP ve DSP'nin birleşme olasılığının ortadan kalkmasının hemen ardından gündeme gelmişti. İki lider için gündemdeki öteki önemli buluşma Evren'le olan buluşmaydı. Ecevit cuma günü Evren tarafından kabul edilerek sırasını savmıştı. Şimdi gözler Evren Demirel görüşmesine çevrilmişti.

ADEM ALTAN/NOKTA

Bu ikiliye dikkat!

BİR ADAY

Diyarbakır'dan Yalçın Küçük

Referandumda geçersiz oy verilmesini savunan Yalçın Küçük seçimlerde bağımsız olarak sosyalistlerin sesinin duyurulmasından yana olduğunu ve bu nedenle de aday olabileceğini belirtti. Arkadaşlarının kendisi için "Diyarbakır'ı layık gördüğünü" açıklayan Küçük, referandumdaki yüzde 4,5-5 oranındaki seçmenin geçersiz oyunun umut verici olduğunu söyledi. Referandum kampanyası sırasında Laspetkim-İş'in Genel Başkanı Şahdettin Karabay, Deri-İş Genel Başkan vekili Munzur Pekgüleç, Genel Hizmet-İş Sendikası Genel Sekreteri Sait Üner'le birlikte hareket ettiklerini açıklayan Küçük, "Bu üç ismin bağımsız aday olmaları söz konusudur" dedi. TİP eski Genel Başkanı Şaban Yıldız'ın da aday olabileceğini belirten Küçük'e göre öteki bağımsız sosyalist adaylar şunlar olabilir: "Hasan Şensoy, Mustafa Eryüksel, Bilgesu Erenus."

Küçük "Kaderim bağımsızlık"

BİR PORTRE

Cevdet Saral, bir Bako'zede mi?

DYP'yi yıkmak için iyi bir koz muydu değil miydi banker Bako olayı, henüz tam değerlendirilmemişti ama, Özal'ın olaya çok önem verdiği de su götürmez bir gerçekti. Başbakan'ın talep ettiği hassasiyeti kaale almadığı söylenen biri vardı. O da, gece emriyle Bingöl'e tayini çıkarılan İstanbul eski Mali Şube Müdürü Cevdet Saral. O, tayin emrine icabet etmiyor, rapor alıyor, birkaç gün sonra da Vali Ayaz'a istifanamesini sunuyordu. Banker Bako hakkında eksik soruşturma yaptığı söylendiği için Özal'ın gözünden düşüveren Cevdet Saral aslen Karadenizliydi.

Trabzon'un Of ilçesinde, 1948'de doğmuştu.

1968'de polis kolejini bitirmiş, 1971'de de polis akademisinden mezun olmuş, 1980'e kadar Bilecik'te komiser muavini olarak çalışmıştı. Daha sonra Ankara'ya Siyasi Şube Müdür Muavini olarak gelmişti. Sıkıyönetim Komutanı Recep Ergun "kilit personel" olduğu gerekçesiyle Saral'ın Erzurum'a tayinini durdurmuştu. 1984'te İstanbul'da Mali Şube Müdürü olmuştu.

Bütün görevlerinde başarılı çalışmalarıyla göz doldurmuş olan Saral, İçişleri Bakanlığı ve Sıkıyönetim tarafından birçok kez ödüle layık görülmüştü.

Son günlerin sürpriz haberi olarak DYP'ye aday adayı kayıt yaptırdığı öğrenilen Cevdet Saral'ın ne "zede" olduğunu zaman gösterecekti.

ALADDİN TEMİRYAS

HAFTANIN İNCİSİ

"MHP, terörün tarafı değil, kurbanı olmuştur"

Alparslan Türkeş

BİR FOTOĞRAF

TAN

Yeniköy Şamdan-sa korusunda düzenlenen "Panayır Gecesi"ndeki inek sağmaca eğlencesinde sosyete hanımlarından biri korka korka inek memesi ellerken...

• Mazhar Osman, İstanbul'da başlayan 23. Ulusal Psikiyatri ve Nöroloji Bilimleri Kongresi'nde anıldı. İlk ruh doktorlarından Mazhar Osman ve Bakırköy Akıl Hastanesi efsane olmuştu eski kuşaklar için. Onun getirdiği hizmet anlayışı Fahrettin Kerim'lerden geçerek Yıldırım Aktuna'lara kadar uzanır. Bakalım Bakırköy ne zaman özelleştirilerek bu hizmet geleneği yok edilecek?

KISA... KISA...

• Adalet, İçişleri ve Ulaştırma bakanları, anayasa gereği istifa etti. Yıldırım Akbulut ve Veysel Atasoy'un yerlerine müsteşarları getirilince muhalefet kıyameti kopardı. DSP'den Cahit Karakaş olayı kitabına uydurulmuş hile olarak değerlendirdi.

BASINDAN YORUMLAR

Liberal Ecevit!

Sayın Ecevit'in genelbaşkanlığının hemen öncesinde ve sonrasında yaptığı iki konuşma ve lideri olduğu DSP'nin genel yaklaşımları, birçok özelliği ile dikkat çekicidir.

Sayın Ecevit, bir "sol" lider görünümüyle değil, solun geleneksel ve yeni tezlerini savunarak değil, daha çok, "liberal" bir partinin başına geçen "liberal" bir lider konumunda siyasete dönüşünü yapmaktadır. (...)

Bu çerçevede Sayın Ecevit liderliğindeki DSP'nin, "sol oyları bölmek", "SHP seçmenini parçalamak" gibi öteden beri kendilerine yakıştırılan bir işlevi taşımayacağı söylenebilir. Bilakis, Sayın Ecevit'in yeni siyasal mesajı, onu ANAP oylarında bir rekabete ve ANAP seçmeninin demokrat-liberal kanadını bölmeye götürebilir.

Liberalizmle sosyal demokrasinin yol ayırımında, Sayın Ecevit, liberalizm tercihini yapmış gözükmektedir...

İsmail Cem, 15 Eylül, Güneş

Yaşa Melina, Yaşa Cicciolina!

"Her şey bir yana, siyasette biraz "estetik" arayan parti yöneticisi hiç mi yok?

Tek bir sanatçının bile Meclis'e getireceği "güzelliği" özleyen siyasetçilerin sayısı çok mu az?

Demiyorum ki, Fransa olalım, Kültür Bakanlığı'na da bir Andre Malreaux getirelim.

Ama bir Yunanistan kadar bile olamaz mıyız? Hiç olmazsa, bir film yıldızını Meclis'e sokamaz mıyız?

Türkiye 'çağ mı atlıyor', yoksa sadece 'ip atlıyor' da, kendisini 'çağ atlıyorum' diye mi aldatıyor; doğrusu çok merak ediyorum?"

Emre Kongar, 17 Eylül, Güneş

EMRE ULAŞ / NOKTA

Teleturgut

Yine de merakla oturduk. Bir Başbakan'ın, son yaptığı basın toplantısından daha beş gün geçmeden bir yenisine ihtiyaç duyması önemliydi.

Turgut Bey, yarım saat gecikmeyle gelip oturduğunda çevresini foto muhabirleri kuşattı. Fotoğraf çekiyorlardı. Bizlerin yarım saattir sabırla beklediğimiz o salonda Başbakan basına 10-15 saniye ancak tahümmül gösterdi ve foto muhabiri arkadaşları uyardı:

"Televizyon beni göremiyor."

Toplantının adı "basın toplantısı"ydı ama Özal'ın dikkati televizyondaydı.

Biraz sonra basın toplantısının konusu belli olduğunda, amacın da televizyon olduğu daha iyi anlaşıldı.

Teoman Erel, 18 Eylül, Milliyet

ÇİN / DENG'DEN SONRA

Parti kime kalacak?

Ekim ayında yapılacak Komünist Partisi 13. Kongresi'nde yaşlı lider Deng'in emekliye ayrılacağını söylemesiyle, ülkede reform yanlılarıyla komünist ilkelerden taviz vermek istemeyen muhafazakârlar arasında iktidar mücadelesi başladı.

Politika kulislerinde heyecan git gide artıyor, dedikodular birbirini kovalıyordu. Deng bu kez sahiden çekilecek miydi? Yoksa blöf mü yapıyordu? Reformları baştan beri açık açık eleştirmekten kaçınmayan Merkez Komite'deki muhafazakâr rakibi 84 yaşındaki Chen, "Deng, gitmezse ben de kılımı kıpırdatmam" demiş miydi gerçekten? Peki partinin başına bir muhafazakâr mı yoksa bir reformist mi getirilecekti?

Çin'de ekim ayında yapılması beklenen ve uluslararası gözlemcilerce "tarihi" olarak nitelendirilen 13. Parti Kongresi arifesinde, reformistlerle muhafazakârlar arasındaki mücadele iyiden iyiye kızışmıştı. Kazanan taraf Deng reformlarının geleceğini belirleyecekti.

Deng'in bu kez emekliye ayrılacağına kesin gözüyle bakılıyor

Kızıl muhafazakârlar, pembe reformistler. İşleri kızıştıran olay, beşaltı seneden beri çekileceğini söyleyip son anda vazgeçen Deng'in, bu kez emekliye ayrılmak istediğini daha kesin bir dille belirtmesi olmuştu. Artık 83 yaşındaydı ve kendini her zamankinden daha yorgun hissediyordu. Ama acaba halefi kim olacaktı? Caz meraklısı, briç ve futbol hastası, kovboy şapkasıyla gazetecilere poz vermekten çekinmeyen Deng'in, ülkesindeki siyasi ağırlığı tartışılmazdı. Yaşlı lider, Çin Komünist Partisi'ndeki reformistlerle tutucular arasındaki uzlaşmayı sağlayabilen,hiziplerüstü tek insan olarak görülüyordu. 83 yaşındaki liderin gayretleriyle parti içindeki bu iki hizip arasında hassas bir denge sağlanabilmişti.. Kendilerinin Mao düşüncesine dönmek istemediklerini, ama reformlarda fazlaca ileri gidildiğini söyleyen muhafazakâr kanat, aydınların parti disiplini altına alınmaları koşuluyla ekonomik reformlara ses çıkartmayacaklarını söylemişlerdi. Şimdi partinin Deng'den sonra işbaşına gelecek yeni liderinin iki taraftan birine meyil etmesi halinde bu hassas denge altüst olabilecek ve parti içindeki çatışmayı su yüzüne çıkartacaktı. Bir İngiliz uluslararası politika uzmanının söylediğine göre, Deng eğer halefini seçmeden ölüp giderse, Çin'in büyük bir kaosa yuvarlanması işten bile değildi.

Hu Yao Bang'ın arkadaşları partide hâlâ güçlüler

Deng'in emekliliğini isteyeceğini açıklaması, ülkede bir başka çatışmayı da beraberinde getirmişti. Kongre sırasında, partide kilit mevkileri tutan birçok yaşlı yöneticinin, Deng'i izleyerek görevlerini bırakmaları isteniyordu. Ama yıllarını partiye vermiş bürokratlar için bu hiç de kolay olmayacaktı. Seksen yaş kuşağının temsilcilerinden bir yetkili, partide yaptığı konuşmada bir yandan genç kuşağı yönetime çağırırken, diğer yandan, "Çin halkının görevden ayrılan eski yöneticilerinin sıhhatte olup olmadıklarını, ülkenin iyi yönetilip yönetilmediğini her zaman merak edeceklerini" söylemeden edemiyordu.

Helikopterler artık uçamayacak. Parti içersinde iktidar mücadelesi sürerken, Deng'in reformları sayesinde bir nebze rahatlayan Çin basını parti üyelerinin bulaştıkları yolsuzlukları cesur bir biçimde kaleme alıyordu. Devlet fonlarından sağlanan özel çıkarlar, kamu mallarının görevlilerce çalınması gibi olayların yanı sıra, son günlerde babalarının desteğiyle hiyerarşi basamaklarını hızla tırmanan ve bu yüzden kendilerine "helikopter" lakabı takılan parti bürokratlarının oğullarının öyküleri de basında yer almaya başlamıştı. Gazetelerin açtığı kampanya Deng'i de etkileyecek, yaşlı lider "yanlış anlaşılır" kaygısıyla oğlunun ekim ayındaki kongrede delege olmasını engelleyecekti.

Komitede hangi eğilimin ağır basacağı bugün için spekülasyon düzeyindeydi ama İngiltere'de yayınlanan Observer gazetesinin yorumuna göre, Mao döneminde 56 politbüro üyesinin yarıdan fazlasının görevden alındığı Çin'de, parti içinde büyük değişikliklerin olması hiçbir zaman sürpriz olmayacaktı ●

DENG'İN HALEFLERİ

ADI	KİMLİĞİ	SİYASİ EĞİLİMİ	SEÇİLİRSE NE OLUR?
ZAO ZİYANG	69 yaşında. 1932'den beri partide. Merkez Komite üyeliğine kadar yükseldikten sonra Kültür Devrimi yıllarında görevleri elinden alındı. 1970'lerde yıldızı yeniden parladı. Birçok önemli görevde bulunduktan sonra bu yıl başında Hu Yao Bang'ın yerine Başbakanlığa getirildi.	Orta yolcu	Parti liderliği için şimdilik birinci aday. Gözlemciler, emekli olsa da iplerin Deng'in elinde olması koşuluyla Zao Ziyang'ın liderliğinin hem reformistler hem de ılımlılar açısından kabul edilebilir olduğunu belirtiyorlar.
VAN Lİ	71 yaşında. Ekonomist. Yılbaşında öğrenci gösterilerinden sonra reformizm suçlamasıyla görevinden alınan Hu Yao Bang'ın ekibinden.	Reformist	Muhafazakârlarla reformistler arasındaki hassas denge bozulabilir. Muhafazakârlar kendisini Batı tipi demokrasi yanlısı ve siyasette de reform yanlısı olarak görüyor.
Lİ PENG	59 yaşında. 1945'den beri parti üyesi. Eğitimini 1950'li yıllarda Sovyetler Birliği'nde yaptı. 1980'lerden sonra Moskova ile yumuşamanın mimarlarından. Batılılarca da çalışkan bir bürokrat olarak tanınıyor.	Muhafazakâr	Muhafazakârlar, Li Peng'in liderliğinde reformların frenleneceğine, en azından aşırı olmayacağına inanıyorlar.

Yılbaşındaki öğrenci olayları reformistlere büyük prestij kaybettirmişti

Osmanlı ve Hint prensesi Kenize kendini Fransız hissediyor

FRANSA / BİR PRENSESİN YAŞAM ÖYKÜSÜ

Osmanlı Sarayı'ndan sefalete...

Son Osmanlı padişahlarından V. Murat'ın büyük torunu olan Kenize Murat'ın, annesinin yaşam hikâyesini anlattığı romanı, Fransa'da yılın en çok satan kitabı oldu. Kitap, kim olduğunu bilmeden, tam bir Fransız gibi yetiştirilen Murat'ın da kendini bulmasının öyküsü.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında, işgal altındaki Paris sokaklarında bir adam, kucağında bir bebek ne yapacağını bilemeden dolaşıyordu. Bebek kendi çocuğu değildi, ama kendini ölünceye dek ondan sorumlu hissediyordu. Hayatı boyunca bir an bile tereddüt etmeden bağlandığı değerler ona bunu emrediyordu. Bu değerleri yaratan şartlar tümüyle ortadan kalkmış olsa bile. Ne var ki adam, mukaddes bildiği bu küçücük varlığı yaşatabilme olanaklarına sahip değildi. Kendisi de köklerinden kopartılmış kuru bir gövde gibiydi ve artık varlık nedenini yitirmişti. Küçük kızı emin bir yere bırakmaktan başka çaresi yoktu. Paris'teki İsviçre Konsolosluğu'na başvuracak ve kucağındaki kutsal emaneti gerekli bilgilerle birlikte teslim ettikten sonra tıpkı, tarihte yitirdiği işlevi gibi ortadan kaybolacaktı.

Paris'in sefil bir otel odasında hayata gözlerini açan ve bir buçuk yaşında açlıktan ölmek üzereyken İsviçre Konsolosluğu'na bırakılan küçük kız, aslında Osmanlı saltanatının son mirasçılarından biriydi. İmparatorluğun yıkılmasından 20 yılı aşkın bir süre geçmesine rağmen kendini hâlâ ona bağlı hisseden adam ise, annesi Selma Sultan'ın hadım edilmiş sadık hizmetkârıydı. Yıllar sonra, Kenize Murat adlı bu küçük, köklerini araştıracak ve annesinin hayatını romanlaştırarak Fransa'da bu yıl en çok satan kitabın yazarı olacaktı.

Saltanattan yoksulluğa. Kenize Murat, 1876'da üç ay kadar tahtta kaldıktan sonra, kardeşi 2. Abdülhamit tarafından zindana atılan Osmanlı Padişahı V. Murat'ın torunu Selma Sultan'ın biricik kızıydı. Padişah sülalesinin İstanbul'dan kovulmasından sonra, Lübnan'a yerleşen Selma Sultan, burada hiç görmediği bir Hint mihracesiyle evlendirilecekti. Fakat bu evlilik ona mutluluk getirmeyecek ve tüm ihtişamına rağmen, yaşadığı saray onun için altın parmaklıklı bir zindan olacaktı. Doğum yapmak bahanesiyle Alman işgali altındaki Paris'e giden Selma Sultan, bir daha Hindistan'daki saltanatına geri dönmeyecekti. Burada doğurduğu biricik kızı Kenize'nin kendisi gibi

Başarılı bir yönetici ALKENT'i seçti.

Serdar SUNAY, Benetton Türkiye Gn. Md.

Serdar Sunay, 1956 Ankara doğumlu genç bir yönetici. Orta öğrenimini Ankara Maarif Koleji'nde yaptıktan sonra Boğaziçi Üniversitesi İşletme Bölümü'nü bitirdi. Arthur Andersen Uluslararası Mali Müşavirlik Kuruluşu'nda iş hayatına atılan Serdar Sunay, bu işinin ardından Koç Holding'te Yatırım ve İştirakler Koordinatörü olarak görev aldı. Halen Benetton'un Türkiye Genel Müdürlüğü'nün yanı sıra, 5 şirketin de yönetim kurulu üyeliğini yürütüyor.

Serdar Sunay, başında bulunduğu şirketin girişim aşamasında olması ve pazardan geniş bir pay beklemesi nedeniyle işinden özel hayatına pek zaman ayıramıyor. Yine de fırsat buldukça tenis oynuyor ve aileden gelen bir tutkuyu sürdürmeye çalışıyor: amatör pilotluk. Amatör uçuşlarla ilgili özel bir klübün yöneticileri arasında da bulunan Serdar Sunay, üniversitede okurken, akademik başarıyla birlikte spor ve klüp etkinliklerine de yoğun olarak katıldığı için Rektörlük Ödülü'nü almış. Klasik müzikten hoşlanan Serdar Sunay, Vivaldi hayranı. ALKENT'te şehir sorunlarının olmayışı ve **kaybolmakta olan doğa ve yeşile olan özlemini gidermek,** Serdar Sunay'ın ALKENT'i seçme nedenlerinden bazıları.

Serdar Sunay... Genç ve başarılı bir yönetici, mutlu bir aile babası. Eşinin ve çocuğunun huzuru ve yolculuklarında gözünün arkada kalmaması için ALKENT'in Açelya bloklarından bir daire seçti. **Mutlu bir yaşam için özellikle** ALKENT'i seçen diğer kişiler gibi...

ALKENT
BAHÇE ŞEHİR
MUTLU ŞEHİR

ÖZEL SANATLAR / SKATOR & SAATLER

ALARKO ALKENT Tepecik Yolu, ETİLER-İSTANBUL Tel: 163 19 25/163 81 43-44 /157 13 01

altın bir kafeste yaşamasını istemiyordu. Bir süre mücevherlerini satarak hayatını sürdürmüştü. Ölüm onu 32 yaşında bir hastane köşesinde yakaladığında artık beş parasızdı. Yanında sadece, Yıldız Sarayı'nın muhteşem bir odasında gözlerini açtığı andan itibaren, onu her yerde, her şeyini kaybetmesine rağmen izleyen sadık hizmetkârı vardı.

Küçük Kenize'yi artık annesininkinden çok farklı bir hayat bekliyordu. İsviçre Konsolosluğu tarafından verildiği manastırda, bir Osmanlı prensesi gibi değil, eski Fransız aristokratları gibi, iyi bir Hıristiyan olarak yetiştirilecekti. Mutlu bir çocukluğu olmuştu, ama kafasında daima neden olduğunu anlayamadığı bir kimlik arayışı vardı. Terk edilmiş bir çocuktu, ama rahibeler onu prenses diye çağırıyorlardı. Onu iyi bir Katolik yapmak için geçmişine duvar örmek isteyen rahibeler, yine de bu geçmişin kırıntılarını ona hissettirmeden edemiyorlardı. Bu durum küçük Kenize'nin kafasındaki "Ben kimim?" sorusunu giderek büyütüyordu.

Bulunan kimlik. Manastırdaki ilk çocukluk günlerinden sonra Kenize, eski aristokrat bir ailenin yanına evlatlık olarak verilecekti. Burada da mutlu bir yaşam sürecek, babasının yazdığı mektuplar hiçbir zaman kendisine verilmeyecekti. Kenize'nin yıllar sonra kim olduğunu bulmasının hikâyesi de kâh bir polisiye romanı, kâh bir tarih araştırmasını andırıyordu. Sonunda 20 yaşındayken babasının Hintli bir mihrace olduğunu öğrenen genç kız, geçirdiği şokun etkisiyle kısa bir süre için kör olacaktı. Hindistan'a gidip babasıyla kuşaklaştığında artık birçok sorunun bittiğini sanmıştı fakat bundan sonra hayatı daha da karışacaktı. Onu büyük bir sevgiyle karşılayan bu eski mihrace, bir davette gururla babasının yanına oturmaya hazırlanan genç kıza "gidin kadınların yanında oturun" demişti. Kenize'nin bir anda dünyası başına yıkılmıştı. Bu sözler ona bir anda, yetiştiği Avrupalı ortamla, gerçek ailesinin Şark kültürü arasındaki derin uçurumu kavratmıştı. Tam da bulduğunu zannettiği bir sırada köklerinden bir daha kopmuştu. Bundan sonra Kenize bu iki dünya arasında parçalanmış olarak yaşayacak, fakat Sorbonne'lu aristokrat Fransız kimliği ağır basmaya devam edecekti.

Babasıyla karşılaşması, annesi Selma Sultan'ın hayat hikâyesini yazma konusunda ona ilham vermişti. Nasıl bir kadındı? Hiç tanımadığı Hintli bir mihrace ile niçin evlenmişti? Sonra onu niye terk edip yoksul bir hayatı yeğlemişti? Türkiye, Lübnan ve Hindistan arasında gidip gelerek bu sorulara cevap aramış ve Selma Sultan'ın acılı yaşamöyküsünün sırlarını tek tek çözmüştü. Kaderine boyun eğmeyip, saltanatın kendisine sunduğu altın kafese isyan eden bu kadın, yoksul, fakat özgür bir yaşam seçmişti.

"Ölmüş Bir Prenses'ten" adlı romanıyla Fransa'da son aylarda büyük yankı uyandıran Kenize Murat, kendini Fransız saymasına rağmen, annesinin çocukluğunda saklambaç oynadığı saray avluları için duyduğu nostaljiyi gizleyemiyordu ●

Kenize Murat romanını, bu şatoya aylarca kendisini kapatarak yazdı.

Alkent'te, çağdaş bir havuz var.
Yüzmek, güneşlenmek, dinlenmek için!..

Havuz, ALKENT'in çağdaş ve modern ölçülerde inşa edilen spor ve dinlence tesislerinden yalnızca biri. **% 80'i yeşil, % 20'si şehir** olan Alkent'te, havuzun yanısıra sağlıklı olmak ve dinlenmek için gerekli bütün imkanlar var.

Doğayı reddetmeyen ve doğanın reddetmediği bu "Bahçe Şehir", tenis kortları, voleybol, basketbol alanları, jimnastik ve raketbol salonları ve yüzme havuzuyla, 'şehir'de yeni bir güne sağlıklı ve dinlenmiş olarak başlamak için bütün imkanlara sahip.

ALKENT'te dilerseniz sporunuzu yapacak, dilerseniz havuzda güneşlenecek ve serinleyecek, dilerseniz café'de sıcak ya da soğuk içkinizi içebileceksiniz.

ALKENT'te, mutlu, sorunsuz, tasasız ve kişiye özel yaşayacak; çağdaş kullanılan teknoloji sayesinde **aradığınız her şeyi bulacaksınız.**

ALKENT'in bloklarına **çiçekler, çiçekli ağaçlar** ad verdiler... Hepsi, doğrudan asansöre bağlanan yeraltı garajlı, ısındığınız kadar yazan elektronik sayaçlarıyla merkezi ve tabandan ısıtmalı bu blokların çağdaş dairelerinde **her şey sizin konforunuz, mutluluğunuz ve güvenceniz için.**

Suların hiçbir zaman kesilmediği, 24 saat sıcak suyun aktığı, İtalyan fayans ve karolarıyla döşeli banyo ve mutfak... Görüntülü kapı telefonu... Dünyanın dört bir yanını alabilen uydu anten sistemi... Toplantı salonu... Restoran... Gece klübü ve diskotek... Koşu yolları... Spor alanları... Ve aklınıza gelebilecek her şeyin elinizin altında olduğu alışveriş merkezi... ALKENT bütün bu özellikleriyle **tam bir rekreasyon merkezi.**

ALKENT "Bahçe Şehir" de günün 24 saati faaliyette olan bir organizasyonla **hiçbir hizmet aksamayacak.**

Anlayış ve nezaketten oluşan bir ortamda, çiçekler içinde, mutlu ve huzurlu yaşayın...

ALKENT'TE "ŞEHİR SORUNLARI" OLMAZ! GELİN, ALKENT'İ GÖRÜN...

ALKENT BAHÇE ŞEHİR MUTLU ŞEHİR

ALARKO ALKENT Tepecik Yolu, ETİLER-İSTANBUL Tel: 163 19 25/163 81 43-44/157 13 01

Özgül Sanatlar / Sayfa & Sayfa

...Peki, yeşilleri gördünüz mü?

Eczacıbaşı

Sevdiğiniz bütün renkler Vitra'da.

Bir Vitra satıcısına uğrayın, Vitra'nın renklerini görün. Vitra'yla yaratacağınız güzelliğin doruklarını görün.

Kararınız ya pembe bir Vitra olacaktır, ya yeşil bir Vitra...

Ya da Vitra'nın 33 renginden biri! ***Vitra ya da Vitra***

VitrA

Renginiz Vitra'da

ABD / İDAM CEZALARI

"Paula idam edilmemeli"

ABD'de ve Batı Avrupa'da yapılan gösterilerde, binlerce kişi geçtiğimiz hafta içinde bu sözü haykırdı. Paula, 15 yaşındayken işlediği bir cinayetten ötürü yargılanarak Amerikan tarihinin en genç idam mahkûmu olmuştu.

Paula Cooper, Indianapolis eyaleti kadınlar hapisanesinde, geçtiğimiz günlerde 18 yaşına girdi. Çocukluk yılları geride kalmıştı; tam bir genç kızdı artık. Ama Paula yeni yaşının tadını çıkarmaktan hayli uzaktı. Rüştünü ispatlaması, ABD tarihinin bu en genç

Paula Cooper, savunmasız kurbanını (sağ üstte) 33 yerinden bıcaklamıştı

idam mahkûmunun cezasının infaz edilebilmesi için tek yasal engeli ortadan kaldırıyordu: Paula idam edilecek yaşa gelmişti. İki yıl kadar önce, cezası kesinleştikten sonra ABD'de başlatılan, ardından Batı Avrupa'ya sıçrayan "İntikam Değil Adalet" kampanyası bütün şiddetiyle yeniden başlamıştı.

Paula, şarabın üzerine marihuna çekip iyice kafayı bulduğu o uğursuz sonbahar öğleden sonrasında henüz 15 yaşındaydı. Kendisi gibi kafası dumanlı yeni yetme üç arkadaşıyla beraber atari oynamak için nereden para bulabileceklerini düşündüklerinde akıllarına şeytanca bir düşünce gelmişti: Tek başına yaşayan, yaşlı İncil öğretmeni Bayan Ruth Pelke'yi soymak. Paula evden kasap bıçağını getirecek, dört genç kız, İncil hakkında ders almak istediklerini söyleyerek yaşlı kadının evine girecekler di. Ertesi gün, yaşlı İncil öğretmeninin evine gelen polis korkunç bir manzarayla karşı karşıya kalmıştı. Ruth Pelke 33 yerinden bıçaklanmış olarak, cansız yatıyordu. Cinayetin faili Paula kısa bir süre sonra yakalanıyor, bu arada dört yeni yetmenin korkunç cinayetten sadece 300 dolar elde edebildikleri ortaya çıkıyordu.

İdama karşı 2 milyon imza: "Cinayetin ne denli tüyler ürpertici olduğu tartışılmaz bir gerçekti. Ama 15 yaşındayken işlediği cinayetten ötürü genç kızın ölüme mahkûm edilmesi doğru muydu?" Paula'nın idamının önlenmesi için ABD'de başlatılan yoğun kampanya, kısa bir süre sonra Atlantik'in öbür yakasında da aynı sorunun sorulmasına yol açıyordu. Batı Almanya, Fransa, İspanya ve İtalya'da "İntikam Değil Adalet" kampanyası başlatılıyor, yine İtalya'da Paula'nın affedilmesi için 2 milyon imza toplanıyordu. Dahası, İtalyanların ünlü idam cezası karşıtlarından rahip Vito Bracone, Indiana'ya gidip Paula ile görüşecek ve genç kızı "duyarlı, akıllı ve güçlü bir insan" olarak gördüğünü söyleyecekti.

İdama karşı çıkanlara göre, cinayeti işlediği sırada yaşının küçük olması ve temyiz kudreti olmamasının yanı sıra, Paula tam bir toplum kurbanıydı. "Sarhoş ve işsiz babası, Paula'nın gözleri önünde annesine defalarca tecavüz etmiş olması bunun bir göstergesiydi.

Şimdi yapılması gereken, genç kızı idam etmek değil, yeniden topluma kazandırılmasının yollarını aramaktı.

ABD'li yetkililer ise, özellikle Avrupalı idam cezası karşıtlarını kendilerini anlamamakla suçluyorlardı. Paula Davası'nın savcısı Crawford, burada önemli olanın "şiddet" öğesi olduğunu vurguluyor ve kendisiyle söyleşi yapmaya gelen bir Alman gazetecinin, cinayetin işlendiği Gary kentindeki cinayet oranının, Batı Almanya'nınkinden 10 kat fazla olduğunu öğrendiğinde hayli şaşırdığını sözlerine ekliyordu. Crawford'a göre, ABD'li bazı idam cezası aleyhtarları bile Paula davasında taraf olup olmama konusunda hâlâ müteredditler. Ölüm cezasının ateşli aleyhtarlarından Jacqueline Means ise "Paula pazar günü kiliseye gittiği için öldürülmedi ki. Burada söz konusu olan korkunç bir cinayettir" diyerek savcının sözlerini doğruluyordu.

Paula ise şimdi bütün bu tartışmaların dışında, günlerini kitap okuyarak ve televizyon seyrederek geçiriyor ve temyizden gelecek dava sonucunu bekliyordu. Kendisine verilen en büyük doğum günü armağanı ise 18. yaşını kutladığında Roma'da idamının önlenmesi için yapılan ve binlerce kişinin katıldığı gösteri olmuştu. ●

İtalya "İntihar Değil Adalet" kampanyasının en etkin olarak yürütüldüğü ülke oldu

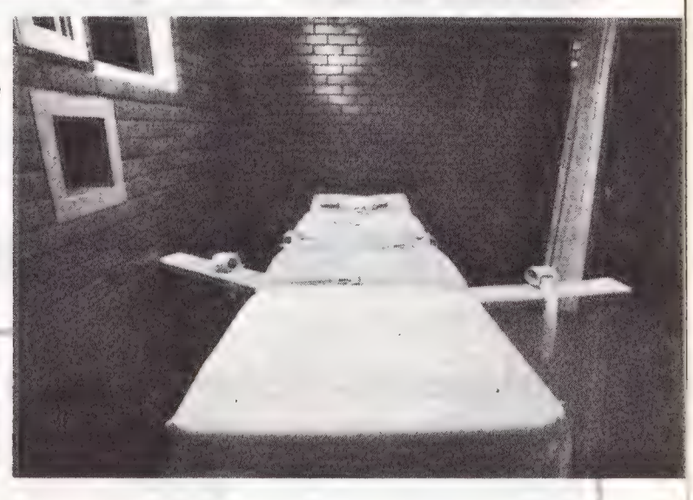

Enjeksiyon odası. ABD'de birçok mahkûm bu yatağa ölüm için yattı

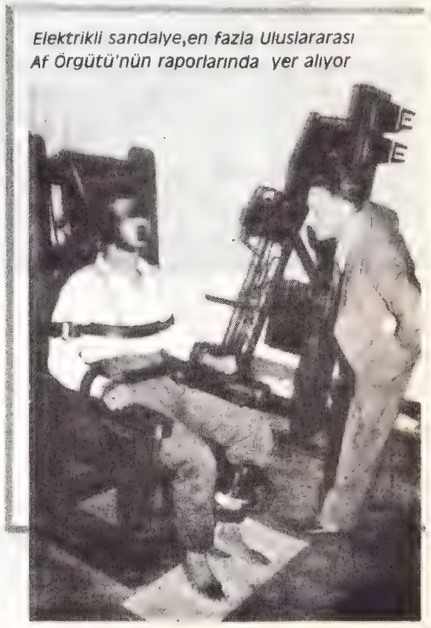

Elektrikli sandalye, en fazla Uluslararası Af Örgütü'nün raporlarında yer alıyor

1800 mahkûm idam bekliyor

İdam cezasının her geçen gün daha fazla verildiği ABD'de, Paula aslında sadece bir semboldü. Şu anda 50 eyaletin 37'sinde idam cezası uygulanan ülkede, 1800 kişi idam hükmü giymiş durumda. İnfaz sayısı ise çığ gibi büyüyor. 1977 ile 1981 yılları arasında Amerika'da sadece 4 idam cezası infaz edilmişken, bu sayı 1981'den günümüze kadar 65'e çıktı.

İşin ilginç bir yanı da, idam mahkûmlarının ulusal ve ırksal dağılımı. Mahkûmların yüzde 48'ini nüfusun azınlığını teşkil eden zenciler ve Güney Amerika asıllılar oluşturuyor. Üstelik bunlar ABD'nin en yoksul kesimini oluşturduklarından çoğunlukla özel avukat tutamıyor ve devletin kendilerine atadığı avukatlarla yetinmek zorunda kalıyorlar.

Uluslararası Af Örgütü ise raporlarında ABD'deki idam cezalarını sık sık kınıyor. Örgütün hazırladığı son raporda ABD'deki infazlardan bazı örnekler de verilmiş. Bunlardan biri şöyle: "Louis Evans'ın elektrikli sandalyede idamı tam 14 dakika sürdü. Evans'a ikinci elektrik şoku verildiğinde, şakağından ve sol bacağından kıvılcım ve duman çıkmaya başlamıştı."

Shevardnadze-Shultz buluşması zirve umudunu artırdı

ABD-SOVYET İLİŞKİLERİ

Anlaşma konusunda anlaştılar

Geçtiğimiz hafta Washington'da bir araya gelen ABD ve Sovyet dışişleri bakanları Shultz ve Shevardnadze buluşması iki ülke arasındaki ilişkiler konusunda geleceğe dönük iyimser bir hava yarattı. Orta ve kısa menzilli nükleer füzelerin kaldırılması konusunun ağırlıklı olarak ele alındığı görüşmelerde taraflar ayrılık noktaları üzerinde titizlikle durduklarını ve bunları gidermeye çalıştıklarını belirttiler. Silahsızlanma anlaşması konusunda birbirlerini çok iyi anladıklarını belirten süperlerin dışişleri bakanları en azından anlaşma konusunda anlaşmış görünüyorlar. Bu arada, görüşmelerin olumlu geçmesinin çok umut verici olduğunu açıklayan Sovyet yetkilileri de yeni bir Reagan-Gorbaçov zirvesine çok yaklaşıldığını müjdelediler.

ÇİN

Mac Arthur ve Meir sansüre takıldı

İki tablo, haftalarca Çin ile ABD arasındaki diplomatik ilişkilerin odak noktasını oluşturdu. Pekin'de düzenlenecek bir resim sergisi için Çin'e 51 tablo vermeyi teklif eden ABD diplomatları aldıkları cevap karşısında şaşıp kaldılar. Çinli yetkililer listede yer alan iki tablonun geri çekilmesini istemişlerdi. Bunlardan biri Kore Savaşı'ndaki ABD komutanı Mac Arthur'un diğeri de İsrail eski başbakanlarından Golda Meir'in portresiydi. Amerikalılar ise "ya hep ya hiç" diye ayak direttiler. Haftalarca süren yoğun bir diplomatik trafikten sonra Washington, Pekin'in sansürcü tutumunu protesto ederek tabloları hepten yollamaktan vazgeçti.

Golda Meir

Mac Arthur

İTALYA

Faşistin böylesi

Faşist eğilimli, İtalyan Sosyal Hareketi Partisi her yıl Ferrara kentinde toplanır, gelecek yılın politikalarını saptar ve geleneksel faşist bayramını kutlar. Ne var ki bu yıl toplantılarda alınan kararlar herhalde pek çok ülkedeki faşistin dudaklarını uçurtacak nitelikte. İtalyan Sosyal Hareketi faşist kimliğini açıkça itiraf ediyor ama ittifak kurmayı hedefledikleri arasında kimler yok ki: Siyasi mahkûmların serbest bırakılması için yapılacak açlık grevinde Radikal Parti'yle dayanışma, sosyalistleri yeni adli reform tasarılarında destekleme, komünistlerle ünlü düşünür Gramsci'nin sisteme yönelik eleştirilerinde fikirbirliği ve son olarak nükleer konularda ve çevre sorunlarında Yeşiller'le ittifak.

Oliver North çılgınlığı ABD'yi sardı.

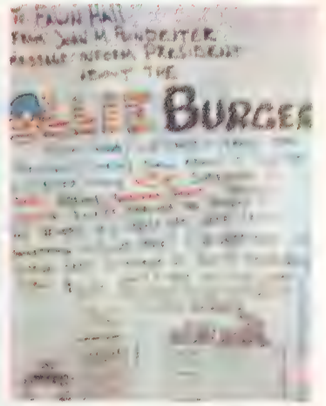

ABD

"Ollie" yeni bir çığır açtı

Irangate kahramanlarından Oliver, North'un, skandalı soruşturan komisyona verdiği ifadeyle Amerikalıların gönlünü fethetmesi tam bir çılgınlığa dönüştü. Amerikanvari bir kampanya haline gelen North hayranlığı tabii ki hiç vakit kaybetmeyen uyanık girişimcilerin de ekmek kapısı oldu. "Ollie" tişört ve posterleri gibi bilinen yöntemlerin yanı sıra, birçok yeni iş sahası da kuruldu. Hemen North'un sorgulanmasının video kasetleri piyasaya sürüldü. Nefis "Ollieburger"ler hazırlandı, frambuazlı "Jolly Ollie" tatlısı geliştirildi, Ollie bebekleri üretildi. Ayrıca hemen her sokakta sevgili Ollie ile birlikte resim çektirmek mümkün. Oysa eskiden Ronny'nin kartondan resminin yanında poz verilirdi.

KISA... KISA...

• **Güney Afrika'daki ırkçı rejime** karşı yürütülen uluslararası kampanyaya katılmasına rağmen Japonya'nın bu ülke ile ticareti artış göstererek, İsrail'den sonra en çok alış veriş yapan ikinci ülke oldu.

• **Vatikan çevrelerine göre Sovyet**ler'de kiliseye ilgi duyan insanların sayısı giderek artıyor. Glasnost'tan cesaret alan Vatikan, Gorbaçov'un kiliseleri yeniden açma jestinde bulunabileceğini belirtti.

Bu yakışıklı adamı tanıyabildiniz mi? Hafızaları yoklamak boşuna. Çünkü bu genç adam hiç de sanıldığı gibi bir erkek değil, ünlü yıldız Vanessa Redgrave'in ta kendisi. Redgrave son filminin büyük bir bölümünü erkek olarak oynuyor. Eski ünlü tenisçi ve doktor Rene Richards'in otobiyografik kitabından uyarlanan filmde Redgrave, erkek olarak dünyaya gelen ve sonra ameliyatla kadın olan tenisçiyi canlandırıyor. Ünlü tenisçi ABD'nin tek kadınlar şampiyonasını kazanmış fakat geçmişi ortaya çıkarılınca olay büyük bir skandala dönüşmüştü.

PORTRE

HAMZA POZDERAK

Yolsuzluk yolunda gitti

Hamza Pozderak sekiz kişilik Yugoslav Başkanlık Konseyi'nin Bosna- Hersek üyesiydi ve başkan yardımcılığı görevini yürütüyordu. Yürürlükteki rotasyon sistemine göre gelecek yıl başkanlık görevini devralacaktı. Ne var ki, tam bu sırada ülke tarihinde Tito'nun ölümünden sonraki en büyük mali skandal patlak veriyor ve buna Pozderak'ın adı da karışıyordu. Bosnalı işadamı Fikret Abidin'in patronu olduğu Agrokomerc şirketi milyonlarca dolar karşılıksız çek kullanmakla suçlanıyor ve Pozderak'ın bu işlemlere göz yumduğu söyleniyordu. Skandalın patlamasının hemen ardından olayla uzaktan yakından ilişkisi olmadığını ileri süren Pozderak yine de soruşturmanın sağlıklı yürümesi için istifasını veriyordu. Fakat Federal Mahkeme istifayı yeterli bulmuyor, Pozderak'ın diğer olaya karışan 42 kişiyle birlikte yargılanması isteniyordu. İşte bu noktada olayın politik boyutu gündeme geliyordu. Çünkü şimdi Bosna-Hersek eyaleti yeni bir temsilci seçmek zorundaydı. Bu işlem uzun sürebilir ve bu süre içinde Belgrad, kendi kontenjanından yeni bir başkan atayabilirdi. Her yıl yüzlerce mali yolsuzluğun ortaya çıkarıldığı Yugoslavya'da şimdi herkes şu soruyu soruyordu: Yoksa bu skandal Sırpların, Boşnakları başkanlıktan uzaklaştırmak için tezgâhladıkları bir oyun muydu?

SİLAH SANAYİİ / İNŞAATÇILAR DA KOLLARI SIVADI

Amerikan mermileri Made in Turkey

Türkiye'de inşaat alanında adını duyuran ESKA, Amerikan General Defence şirketiyle ortak bir şirket kurdu. Türkiye'deki işçiliğin ucuz olması nedeniyle Amerikan tank ve top mermi siparişlerinin büyük bir kısmı Türkiye'de yapılacak.

Karşımızda konuşan sanki ünlü ESKA'nın patronu Selim Edes değil de Pazar Stüdyosu'da Tele-Kutu programında ''Efeeendiiim şimdi size ütünün yanında bir de tost makinesi verelim, yanında bir tane de saç kurutma makinesi'' diyen Cenk Koray'dı. Evet inşaatçılıktan silah sanayiine girişlerini aynen şöyle anlatıyordu Selim Edes: ''İnşaat firmaları bu işe bulaştı. Biz önceleri düşünmüyorduk. General Defence kendisi geldi. 'Biz anlamayız' dedik. Onlar da bize 'Siz tank top mermisi yapmayacaksınız, inşaatını yaparsınız, biz de sizin bürolarınızı kullanırız' dediler. O zaman biz de dedik ki 'Bunun kapsamını geniş tutalım, turizm konusunda siz de bize mali yönden destek olun.' Onlar da bize 'Peki madem öyle gıdayı da alalım' diye bir öneri de bulundular, ona da peki dedik...''

Selim Edes ''Kolay kolay kimseye hayır diyemem''

SABAH'DAN

Savunma Fonu kurulduktan sonra çeşitli ihaleler açılırken uluslararası çeşitli ünlü ve ünsüz firmalar da birdenbire adlarını Türkçe kamuflajlı ve temsilcili olarak duyurmaya başlamıştı. Ama bu kez durum değişikti.

Çünkü ESKA ile General Defence'ın kurduğu DESTEK AŞ'nin amacı, hiç değilse ilk eldeki amacı General Defence'ın Amerikan ordusunun siparişi olan tank ve top mermilerinin Türkiye'de üretilmesiydi. Gerekçe çok basitti. Ucuz işgücü. Selim Edes'e göre bu yolla maliyette yüzde 40'lık bir tasarruf mümkündü. Türkiye'deki bu ucuz üretimin yıllık ihracat tutarı 50 milyon doları bulacaktı.

DESTEK AŞ'nin tek alanı silah olmayacaktı. Yüzde elli ortaklıkla kurulan bu şirket tıpkı General Defence'ın bağlı olduğu Clabir Holding gibi gıda ve turizm alanında da faaliyet gösterecekti. Silah işi için **Genel Savunma** adlı alt şirket kurulmuştu.

Belçika, Japonya, Tayvan, Fas, Ürdün , Suudi Arabistan ve Mısır'a tank ve top mermisi ihraç eden ve Türkiye üzerinden de bu ihracatını sürdürme düşüncesinde olan General Defence'ın neden Türkiye'yi seçtiği sorusuna **Genel Savunma**'nın genel koordinatörlüğüne getirilen Paul Batler'ın yanıtı şöyle oluyordu: ''Bir kere konjonktür olarak ihracat yollarımıza çok uygun. Ayrıca Türkiye'nin bu alanda 10 yıl içerisinde başka memleketlerde görülmeyecek bir büyüme içine girmesini bekliyoruz. İşçilik de çok güzel. Tabii teşvikler de yapılıyor.''

''Şiş kebaap güseel, Türkiş lokuum mmmmmh şok güzel'' diyen turist gibi ağzının suyu akıyordu Batler'ın ve aynen şöyle devam ediyordu: ''Türkiye'de silah üretimi alanında tabakta o kadar çok yemek var ki şimdilik başka bir şeyle uğraşabileceğimizi sanmıyorum.''

ERZADE ERTEM / NOKTA

Paul Batler ''Türkiye'de silah tabağında o kadar yemek var ki...''

Edes'in sessiz ve hızlı yükselişi. Batler'ın işbirlikçisi ve şimdilerde 60 milyarlık bir servetin üzerinde oturduğu söylenen Selim Edes bu günlere gelişinin ''kolay olmadığını'' ama ülkenin elverişli olduğunu söylüyordu. Çanakkale çimento fabrikalarının bir bölümünü yapmakla işe başlamış daha sonra inşaat piyasasında kendi yarattıkları sistemle anılmaya başlamışlardı. Günde 3-4 bin metreküp hazır beton dökecek duruma gelmişlerdi. Kendi ifadesine göre yılda 10 bin konutluk bir kapasiteye ulaşmışlardı. ESKA'yı çekirdekten yetişme inşaatçı ortağıyla Libya dönüşü 1976'da kuran Edes, öğrencilik yıllarında ODTÜ'den bazı ünlülerle arkadaşlık kurmuştu: Ahmet Kurtcebe Alptemoçin, Ekrem Pakdemirli gibi. Özal'la tanışmaları ise 1985'i bulmuştu. Ama eşi Semra Edes Jaguarlı bir papatya olarak Semra Hanım'ın vakfının aktif üyelerindendi ve **Başbakan'ın ailesiyle daha sık görüşmesi olağandı.** Edes'in Amerikalılarla ilişkisi ise mezuniyetinden sonra çalıştığı Amerikan Ebasco firmasıyla başlamıştı. Önceleri Amerikalılara beyin gücünü satan Edes, 81-82 yıllarında ESKA'nın sahibi olarak başka şeyler satıyordu. **Bu yıllarda** 75 firma arasından İncirlik Üssü'ndeki 15 milyon dolarlık işi yapıyor, ardından da ABD ve NATO için toplam 100 milyon dolarlık iş yapmaya başlıyordu. İnşaatçılıkta katlama sistemi denilen bir yöntemle oldukça seri ve başarılı inşaatlar yapıyorlardı. İncirlik işindeki parayı ne yapacağını düşünen Edes önce turizm alanına giriyor, orada da ''beklediklerinin üstünde kâr'' yapıyor, Özyeğin'in yeni bankasına küçük bir hisseyle katılıyor, ardından da silah ve gıda işine giriyordu. Şu sıralarda da Perşembe Pazarı işine girerek büyük ses getireceklerini söylüyordu Edes.

Amerikan ordusu için General Defence'ın ürettiği mermiler ve General Defence'ın bağlı olduğu Clabir Holding'in çikolataları

40 yaşlarında, hafif şişman ve buna **rağmen** kendi deyişiyle makarna üzerine deneylerini geliştirmeye kararlı olan Edes ''Yapı olarak adım gibi sakin yaradılıştayım. Çok mülayimim, çok zor hayır derim''dedikten sonra ''bunun acısını da çekerim'' diye ekliyordu. Özal'dan çok Özal'ın yakın çevresiyle kurduğu ilişkilerdeki başarısıyla ve dillere düşmeme becerisini göstermesiyle de ''puan'' kazanan Selim Edes birilerinin ''Yürü ya kulum'' dediklerindendi. Kimbilir bu masalın sonunda belki gökten üç elma da düşerdi.

Hakan FEYYAT

ERZADE ERTEM / NOKTA

Nesrin Topkapı evhanımlarına göbek atmayı öğretiyor

GÖBEKOBİK

68 yaşında bir hanım... Yugoslavya'da bir üniversitede kürsü başkanı... Hobilerinden biri nedir dersiniz? Oryantal dans kurslarına gitmek!

68'lik "akademik"in oryantal merakı nereden gelir bilinmez ama merakını tatmin edebilmek amacıyla ders aldığı hocasını hepimiz tanıyoruz: **Nesrin Topkapı...**

Göbek üstadı Topkapı yaklaşık dört yıl önce "sahneye paydos" dedi. Ve göbek atmak yerine göbek attırmaya verdi kendini. Önceleri Türkiye'de **Burçin Orhon, Sibel Can** gibi genç profesyonellere ders verdi, sonralarıysa yurt dışındaki çeşitli dans stüdyolarının düzenlediği bir-iki haftalık dans seminerlerinde hocalık yapmaya başladı.

Şimdi Topkapı'nın kendine ait bir oryantal kursu var İstanbul'da. Profesyonellerin yanı sıra amatörlere ve yurt dışından gelen meraklılarına mesleğini öğretiyor.

Merak ettik... Topkapı'ya kursuna, öğrencilerine ilişkin sorular yönelttik.

—Sayın Topkapı, kurslarınıza daha çok kimler katılıyor?

—Profesyonelleri saymazsak evhanımları. Çoğu kocalarından gizli geliyor. Bir de yurt dışından daha çok Almanya'dan gelen gruplar var.

—Bizim hanımlar neden kocalarından gizli geliyorlar?

—Kocalar "Ne lüzumu var, dansöz mü olacaksın?" der diye. Halbuki hanımlar düğünlere gittiklerinde iyi göbek atmak istiyorlar

—Yabancılardan bu ilgi neden?

—Almanya'da birçok Arap ve Türk lokali var. Kursa gelenlerin bir kısmı oralarda çalışmak isteyen oryantalciler. Diğerlerininkiyse sırf merak. Aerobikten sonra yeni moda, göbek dansı.

EN ZENGİNLERE BAŞVURU

"**Nokta** dergisinin 32. sayısında Türkiye'nin önde gelen 23 işadamıyla yapılmış bir anket yayımlandı. Ankette işadamlarına... 'eşcinsellere' iş verilmesi konusunda tavırları da soruluyordu... Nitekim 23 kişiden 13'ü soruya hayır cevabı veriyordu".

Geçenlerde dergimize gelen mektuplardan birinin ilk paragrafı okuduğunuz. Sözü geçen anketse "En Zengin 100 Türk" kapağımızda yer alan anket. Mektup eşcinselleri toplumdan dışlayan anlayışı kınayıp, onların "varsayılmak" istemlerini dile getirerek sürüyor. İmza transseksüel olduklarını belirten **Mihriban Tatar** ve **Deniz Arı**'ya ait.

Tatar ve Arı, bu mektubu bir girişimlerinden söz etmek için kaleme almışlar. "Eşcinsellere iş veririz" diyen 10 işadamına, **Şehmuz Tatlıcı, Kerim Kerimol, İshak Alaton, Can Has, Nejat Eczacıbaşı, Ergun Özakat, Numan Esin, Turgut Işık, Mustafa Süzer** ve **Mustafa Bezmen**'e mektup yazıp iş istediklerini belirtmek için.

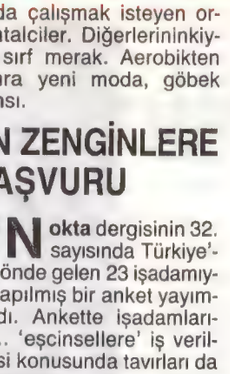

ERZADE ERTEM / NOKTA

Eşcinsellere yeşil ışık yakan zenginlerden Can Has, Mihriban Tatar'ın iş başvurusuna ne diyecek?

Bu 10 işadamına yazdıkları mektupların bir fotokopisini de dergimize göndermiş Mihriban Tatar ve Deniz Arı. Mihriban'ın Can Has'a gönderdiği iş başvurusuysa şöylece sona eriyor: "Eğer bana iş verirseniz, benim de herkes gibi geçimimi sağlayabileceğim bir işim olacak..."

"En Zenginler"den henüz bir ses çıkmış değil. Eşcinsellere iş vermek konusunu cesurca yanıtlayan zenginlerin Tatar ve Arı'nın iş başvurularına nasıl yanıt vereceklerini zaman gösterecek.

"İSTANBUL'U SATIYORUM"

Ferhan Şensoy şu sıralar Harbiye Şehir Tiyatro'sunda sergilenen "Kesşanlı Ali Destanı"nı yönetmekte. Ekim'de yeniden "Ferhangi Şeyler"i sahneleyecek. Ünlü tiyatrocunun daha sonrası içinse pek hoş fikirleri var: İstanbul'u satmak!

Hayır, Şensoy **"Sülün Osman"**ın açtığı yoldan ilerlemeye niyetli değil. Yalnızca "İstanbul'u satıyorum" adlı yeni bir oyun yazdı. Kasım ayında da bu yeni oyununu Ortaoyuncular'la birlikte tiyatroseverlere sunacak.

SÜLEYMAN TEL / NOKTA

İstanbul Ferhan Şensoy'un gazabına uğrayacak!

Ferhan Şensoy "İstanbul'u satıyorum" hakkında şimdiden fazla bilgi vermeyi gereksiz buluyor ve oyununa ilişkin yalnızca şunları söylüyor:

—İstanbul'un nesini satacaksınız?

—Anasını!

—Peki kaça?

—Vallahi çok ucuza!

ZORAKİ ANAP'LI

Kapatılan CHP'nin eski milletvekili, bugünün Ulusal Basın Ajansı sahibi **Nizamettin Çoban**, SHP'den milletvekili aday adayı olacağını açıklamasına karşın, kısa bir süre ANAP aday adayları listelerinde de yer aldı. Nasıl mı?

Çoban, bir sabah ajansın Kızılay'daki bürosuna geldiğinde SHP'nin aday adayları için kayıt işlemlerinin başlatıldığını öğrendi. Kendisi de o adaylardan biri olacaktı ya, hemen harekete geçti.

SHP Genel Merkezi'ne telefon etti, kayıt için neler gerektiğini öğrendi. Dosya ve form aldırmak üzere ajansın odacısını çağırdı: "Partiye git, adımı yazdır, bir form alıp gel."

Odacı, doğruca Necatibey Caddesi'ndeki SHP Genel Merkezi'nin yolunu tuttu. Fakat bir anlık gaflet sonucu bir bina aşağıdaki ANAP Genel Merkezi'ne giriverdi. Gafletinden hâlâ bihaber, Çoban'ın ismini listeye yazdırdı. Formu da aldı.

Nizamettin Bey elindekinin SHP değil de ANAP formu olduğunu anlayınca gözlerine inanamadı. Öncelikle odacıya bir güzel fırça çekti. Daha sonra da ANAP Genel Sekreteri **Akün Albayrak'**ı arayarak özür diledi, listeden çıkarılmasını talep etti.

Nizamettin Çoban "Zoraki ANAP"lılıktan kılpayı kurtuldu

ADEM ALTAN / NOKTA

Milli boksörlerden Bülent Angın'ın "dilenme"li protestosuna kulak vermek gerek

"ALLAH RIZASI İÇİN"

Ankara'nın ünlü Hacı Bayram Camii önünde "Allah rızası için", "Çoluğunun çocuğunun baaşı için" mırıltılarıyla sadaka için açılmış olan el bu kez oldukça farklıydı. Dilenci eli değildi bu.

O avuca para atmak için cebine davranan bir "hayırsever" önce elin alışılmamış temizliğinden ve ardından da o kolun alışılmamış güçlü kaslarından etkilenebilirdi.

Evet, o "dilenci" milli boksörlerimizden Avrupa üçüncülüğüne kadar yükselmiş olan **Bülent Angın**'dan başkası değildi. Şimdi hemen "Vah vah, ama ne yapalım, o da boksör değil güreşçi olsaydı o zaman kebapçı olur açlıktan dilenmezdi" diye düşünebilirsiniz, ama kazın ayağı pardon boksörün eli öyle değildi. Angın'ın eli gerçekte dilenmek için değil bir tavrı protesto için açılmıştı. Türkiye'deki birçok sporcunun canını dişine takarak gösterdiği başarıları umursamayan ve hepsini maddi imkânsızlıklar içerisinde kıvrandıran, bir yönetimin sırf Bulgaristan'dan iltica etti diye **Naim Süleymanoğlu**'na ve **İlyas Şükrüoğlu**'na gösterdiği aşırı ilgi ve sevgide yatan ikiyüzlülüğü protesto için.

Bu tavır Angın'ın onuruna dokunmuştu. "Şimdi elimi açıyorum ama yakında dama da çıkacağım" diyen Angın'ın bu eylemi şimdilik sadece paraları bağışladığı Hacı Bayram Camii Vakfı'na yarıyordu.

Mesela!

Türkiye gazetesinin 15 Eylül tarihli sayısında, "Bir Bilene Soralım" köşesinde Mersin'den Meserret Hanım'ın bir mektubu yer alıyor. Meserret Hanım, Mersin yazlarının sıcağından, o sıcaklarda "açılmak" durumunda kaldığından yakınıp ne yapması gerektiğini soruyor köşenin yazarı Ali Güler'e. Güler'den el cevap:

"Cehennemin sıcağı Mersin'in sıcağından daha az değildir. Mersin'de kapanmak Erzurum'da kapanmaktan daha sevabdır."

YAŞAM / EN ETKİLİ 25 KADIN

Süper kadınlar

Etkilerini gün geçtikçe artıran kadınlarımız arasında en etkili olanlar hangisi? Kamuoyunun nabzını tutan gazete yöneticileri ve köşe yazarları "Türkiye'nin en etkili 25 kadını"nı belirledi. Ortaya edebiyattan politikaya, sinemadan iş dünyasına, müzikten bilime kadar geniş bir yelpazeye yayılmış 25 isim çıktı, "En etkili kadınlar"la bu noktaya nasıl ulaştıkları,feminizme nasıl baktıkları başta olmak üzere pek çok konuda söyleştik.

Türkiye'de "kadın" olmak başlıbaşına bir sorun. Hele bir de "etkili kadın" olmak neredeyse imkânsız gibi görünüyor. Peki bu koşullarda, diğer rakipleri arasından sıyrılan "Türkiye'nin en etkili yirmi beş kadını" nasıl olup da bugün bulundukları noktaya gelebildiler? Art arda sorulan sorular ve bu sorulara verilen yanıtlar şöyle bir tablo çıkarıyor ortaya: Bir kısmı tam anlamıyla sıfırdan çıkmışlardı yola. Başarılarının her zerresi için, dişleriyle, tırnaklarıyla amansız bir mücadele vermişler. Diğerlerine de tüm olanakların gümüş tepsiyle sunulduğu söylenemez. Ama hiç değilse sivrilebilmeleri için önlerine bir fırsat çıkmış, onlar da bu fırsatın hakkını vermeyi bilmişler.

İşte Türkân Arıkan. Kelimenin tam anlamıyla olmazı olur kılanlardan biri. İlk gençlik yıllarındaki tek hedefi bir üniversite diplomasıydı. Oysa liseyi bitirir bitirmez kitaplara sarılmak yerine iş yaşamına atılmak zorunda kaldı. Hem de on altı yıl boyunca. "Üniversiteye girdiğim zaman gençlerle yarışmak zorunda kaldım" diye anlatıyor Arıkan bugün. Ama sonradan yalnızca gençlerle yarışmakla kalmadı. İnatçılığı ve çalışma hırsı onu, parlamentodaki 12 hemcinsi arasında sesini en güçlü duyuran milletvekilliğine getirdi.

Adalet Ağaoğlu'nun yaşamı iş dünyasının güçlükleriyle boğuşarak değil, buna karşılık "çok erkekli feodal bir ailede" var olma savaşı vermekle başladı. Sıkı sıkıya sarıldığı bir ilkesi vardı: "İkinci sınıf olmamak" yaşamını "sürekli bir başkaldırma ve sorgulama süreci" olarak tanımlayan Ağaoğlu, itici gücü, kendi deyimiyle "kişiliğindeki potansiyel feminizmden" alıyordu.

Ama yirmi beş kişilik şeref kürsüsünde yer alan kadınlar arasında hiçbirinin kulvarı Ajda Pekkan'ınki kadar dolambaçlı ve engelli değil kuşkusuz. Sahnelerde üvertür bir şarkıcı olarak start aldı. Şeref kürsüsü bir yana, ipi göğüsleyip göğüsleyemeyeceği bile belli değildi. Derken üçüncü sınıf filmlerde roller ve zamanla duyulmaya başlanan bir Ajda ismi. Giderek koşusu çılgınca bir tempo kazandı. O ünlü Olimpia konseri ve Süper Star'lık dönemi. Bugünse Ajda Pekkan Bars eşinin gölgesinde, sosyetenin seçkin bir siması değil yalnızca, yeni girdiği mücevher piyasasında, iş dünyasında ismini büyütmeye aday.

"Kemal Ilıcak'ın eşi olmasaydım, köşe yazarı olamazdım" diyor açık yüreklilikle Nazlı Ilıcak. İkinci grupta yer alan bir "etkili kadın" Ilıcak. Ama bugünkü konumunu salt soyadına borçlu değil. İşe en başlardan, fotoroman çevirilerinden, gazeteye ansiklopedik köşeler hazırlamakla başladı. 12 yıldır süren köşe yazarlığındaki başarısının ise iki önemli hasletinden kaynaklandığı inancında: "Merak ve disiplin". Ilıcak soyadı ancak bu iki unsurla birleşince başarıya götürmüştü onu.

Nazlı Ilıcak'la benzer yönleri olan bir başka isim de Cumhuriyet gazetesi Müessese Müdürü ve ortağı Emine Uşaklıgil. Gazetenin kurucusu Yunus Nadi'nin torunu. Ama o da gökten zembille gelip oturmadı bugünkü koltuğuna. Muhasebecilikten muhabirliğe kadar uzanan uzunca bir denemenin ardından, önce gazete içinde sonra da toplumda "etkili"liğini kanıtladı.

Ve sıra, övenlerin de sövenlerinde etkisini yadsıyamadıkları "firs lady"mizde... Nice başbakan eşi gelip geçti yakın tarihimizden. Hepsi aynı şansa sahipti. Ama hiçbirisi Semra Hanım gibi, neredeyse ikinci bir bakanlar kurulu olmayı başaramadı.

Hesap lütfen. Başarılı olmak, etkili olmak, üstelik bütün bunları böylesine "erkek-egemen" bir toplumda başarmak kuşkusuz çok olumlu. Ama madalyonun bir de öbür yüzü var. Tüm bu başarılara ulaşmak için ödenen bedel, acaba yıllar sonra geriye dönüp, "Bütün bu çabalara değer miydi?" diye düşünecekler mi etkili kadınlar? Bedel ödeyip ödemedikleri konusunda hepsi aynı görüşte değil, ama sıra pişmanlığa gelince tek bir "hayır" sesi yükseliyor etkili kadınlar korosundan.

Şöyle anlatıyor ünlü balerin Meriç Sümen bu noktaya gelmenin faturasını: "Parmağının ucundan beynine kadar her an meşgulsün. Genç kızlık, analık, kadınlık duygularına bile gem vurman gerekir." Sümen, kendi yaşamına vurduğu gemleri açıklıkla itiraf ediyor etmesine, ama dans etmek öylesine bir tutku ki onun için, "bazen bunaldığım oluyor, bırak git keyfine bak diyorum, ama bunlar hep bir anlık duygular" demeden de edemiyor.

"Tabii ben de bir bedel ödedim"

Seçenler

"Taha Akyol (Tercüman), **Çetin Altan** (Güneş), **Mehmet Barlas** (Güneş), **Yavuz Donat** (Tercüman), **Oktay Ekşi** (Hürriyet), **Teoman Erel** (Milliyet), **Doğan Heper** (Milliyet), **Güngör Mengi** (Sabah), **Uğur Mumcu** (Cumhuriyet), **Altan Öymen** (Milliyet), **Yalçın Pekşen** (Cumhuriyet), **Hasan Pulur** (Güneş), **Ali Sirmen** (Cumhuriyet), **Rahmi Turan** (Günaydın)."

Seçilenler

Adalet Ağaoğlu, Prof. Türkân Akyol, Müjde Ar, Türkân Arıkan, Duygu Asena, İdil Biret, Behice Boran, Prof. Tansu Çiller, Rahşan Ecevit, Leyla Gencer, Gencay Gürün, Nazlı Ilıcak, Suna Kan, Prof. Gülten Kazgan, Yıldız Kenter, Suna Kıraç, Perran Kutman, Pınar Kür, Semra Özal, Güher Pekinel, Süher Pekinel, Ajda Pekkan, Meriç Sümen, Nermin Abadan Unat, Emine Uşaklıgil.

Türkân Arıkan

Duygu Asena

Semra Özal

Emine Uşaklıgil

Ajda Pekkan

Müjde Ar

Rahşan Ecevit

Adalet Ağaoğlu

Suna Kıraç

Yıldız Kenter

Suna Kan

Meriç Sümen

diyor Müjde Ar. Sinemaya vazgeçilmez bir tutkuyla sarılan sanatçının yaşamını artık sinemadan ayrı düşünmek mümkün değil. Evde, otel odasında, hatta teknede bile elinden kitap düşürmüyor. Hep bir adım daha ilerleyebilmek, sinemaya daha güzel malzemeler bulabilmek için bütün bunlar. Ama onun daha iyi sinema uğruna ödediği en ağır bedel sahneye çıkmak zorunda kalması. Sahneden öylesine nefret ediyor ki Müjde Ar, yazın Fuar'da kışlık kıyafetlerle şarkı söylemek zorunda kalması umurunda bile değil artık.

Türkân Arıkan ödediği faturanın, başarısının yanında "devede kulak kaldığı" inancında. Ona göre "kanun yapıcı bir kadın olmak" bütün zevklerin üstünde.

Benim kocam iyidir! Her başarılı erkeğin arkasında fedakâr bir kadın vardır deyişini Amerikalı erkekler, belki biraz da başarılı kadınları kıskandıklarından "her başarılı kadının arkasında yıkanmamış bir yığın çamaşır vardır" diye tersine çevirmişlerdi. Ama bizim etkili kadınlarımız bu iki görüşe de sırt çevirip hep birlikte "bizim kocalarımız iyidir" diyorlar.

Yıldız Kenter, aynı alanın doruklarını paylaşmalarına rağmen eşi Şükran Güngör'le arasında hiçbir kişilik çatışması çıkmadığını söylemekle yetinmeyip, ideal evliliği "Yıldız-Şükran" tipi evlilik olarak tanımlıyor. Ekranlarımızın sevimli konuğu Perihan Abla'nın gerçek yaşamdaki eşi ile ilişkisi ise Şakir'le olan ilişkisinden oldukça farklı. Eşinden "sevgili ve saygılı" diye söz eden Perran Kutman, huzurlu bir yuvanın mutluluğunu yaşadığını söylüyor.

Ekonomi dünyasına iki farklı noktadan damgalarını vuran iki et-

PORTRE / BEHİCE BORAN

İlk kadın parti başkanı

Merhaba Dursun bebek / Merhaba / İşte su / İşte ışık / İşte hava. İşte Dursun bebek bizim dünya...

Dursun bebek yaşama hapishane duvarları arasında merhaba demişti. Annesi Behice Boran'dı ve diğer annelere pek benzemiyordu. 1950'ler Türkiye'sinde "Barışseverler Cemiyeti"nin kurucuları arasına girmiş, bununla da yetinmeyip "Kore'ye asker gönderilmesin" diye Millet Meclisi'ne telgraf çekmişti. Telgrafın yanıtı 15 ay hapis yatmak olacaktı. İşte Dursun bebek de gözünü burada açacaktı. İlk selamını da dört duvar arasından aldı. Öyküsü M. Cevdet Anday tarafından şiirleştirilecek, Ruhi Su'nun güzel bestesi ve sesiyle dilden dile dolaşacaktı.

Türkiye garip bir ülkeydi, kimin,ne zaman,ne olacağını önceden kestirmek olanaksızdı. Boran telgraf çekti diye cezalandırıldığı Millet Meclisi'ne yıllar sonra Urfa milletvekili olarak adım atıyordu. Gerek milletvekili olarak meclis'te gerekse Türkiye İşçi Partisi'nde Boran'ın eleştirel sesi hep yüksek çıkıyordu. Muhalif sesi onu Aybar'dan sonra 1970'lerde TİP'in Genel Başkanı olmasıyla da sürüyordu. Böylelikle Türkiye'nin ilk kadın parti başkanı unvanını da kazanmıştı. Ancak bu başkanlık 12 Mart 1971'de yine hapishaneye dönüşle kesintiye uğruyordu. 15 yıla mahkûm olmuştu ama 1974 affıyla özgürlüğe merhaba diyordu. TİP Genel Başkanı olarak sosyalist mücadelesinde 12 Eylül 1980'de yeni bir evreye giriyordu. Yeniden yargılanmalar ve yurt dışına çıkış. Bu çıkışın dönüşü olmamıştı. Bugün 77 yaşında olan Behice Boran artık T.C.vatandaşı sayılmıyordu. Ancak bu yok sayma "etkili" olmayı hiç engellememiş, Behice Boran 25 etkili Türk kadını arasında yerini almıştı.

Siyasal mülteci olarak yaşamını Brüksel'de sürdüren Behice Boran'ı dostları şimdilerde "güzel sesiyle söylediği devrimci türkülerde" anıyor.

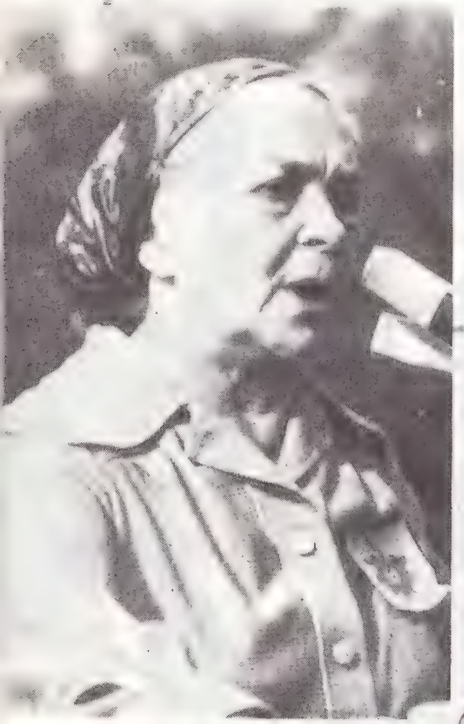

Behice Boran

Gencay Gürün

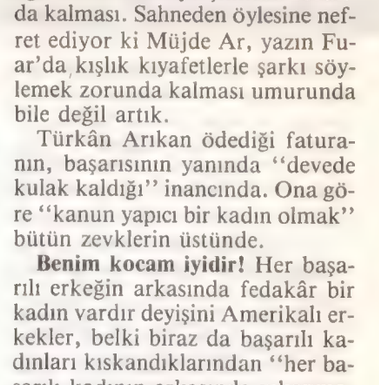

Tansu Çiller

Türkân Akyol

Niçin % 55?

Çünkü Anadolu Bankası, anaparanızdan oluşan kaynakları, Bankalar Kanununda yapılan 21.4.1987 tarihli değişiklikle kendisine de tanınan yetkiye dayanarak; Toplu Konut, Turizm ve öncelikle kendi konut inşaat projelerinin finansmanında kullanan bankadır. İşte Anadolu Bankası'nın kârlılığı buradadır.

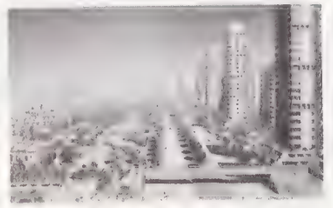

Anadolu Bankası bugünlerde ***İstanbul Bakkalköy Anatepe*** ve ***İstanbul Avcılar Uydu Kent*** projelerini başlatma hazırlığındadır.

Anadolu Bankası, "anafaiz" oranını, 10 Eylül 1987 tarihinden itibaren % 55'e yükseltmiştir. Ayrıca mudilerine, kendi konut projelerinde, ***"öncelikli konut edinme"*** imkânı vermeyi kararlaştırmıştır.

Bu kararlar, ciddi maliyet/verim hesapları sonucunda hem ülke ekonomisine hem de tasarruf sahiplerine katkıda bulunma prensibinin ürünüdür.

Maliyet ve verim arasındaki çok önemli dengeleri gözönünde tutarak ***"anafaiz"***i yükselten Anadolu Bankası, size yeni ve verimli bir işbirliği öneriyor.

Sizin için... Türkiye için!

Vadeli Mevduat Hesapları:	
12 ay	% 55
1 yıl/Aylık faiz ödemeli	% 44
1 yıl/3 Aylık faiz ödemeli	% 46
Mevduat Sertifikaları:	
a) 10 milyon TL'nın altında,	
12 ay	% 55
b) 10 milyon TL'nın üzerinde,	
28-91 gün	% 48
92-182 gün	% 49
183-274 gün	% 46
275-364 gün	% 47
365 gün	% 55

ANADOLU BANKASI

Genel Müdürlük: Büyükdere Cad. Maslak / İstanbul

kili kadın Suna Kıraç ve Prof. Tansu Çiller. İşkadını Kıraç, örf ve âdetlere bağlı, zaman zaman geri planda kalarak ailesine zaman ayıran geleneksel bir Türk kadını portresi çizerken, bilim kadını Çiller kendi soyadını kocasına kabul ettirerek daha çağdaş bir görüntü veriyor.

Rahşan Ecevit ile Gencay Gürün'ün benzerlikleri ise, eşlerine karşı gösterdikleri fedakârlıklarında ortaya çıkıyor. Robert Kolej'in tiyatro kulislerinde başladı Ecevitlerin aşkları. Ve onca siyasal çalkantıya rağmen hiç fire vermeden sürüp gitti. Hatta yaşam, Rahşan Ecevit'i kocasının rolünü geçici bir süre üstlenmek durumunda bıraktığında, hiç tereddütsüz omuzladı bu sorumluluğu. Bugün İstanbul Şehir Tiyatroları'nı başarıyla yönetten Gencay Gürün de, aynı başarıyla yürüttüğü Paris Konsolosluğu görevini, eşi uğruna terk etmesine rağmen yine de takdirle anıyor eşini.

Biraz da feminizm... Etkili kadın olmak, bir anlamda erkeklerle boy ölçüşmeyi de içermiyor mu? Peki etkili kadınlar, kadın erkek eşitliği konusunda ne düşünüyorlar acaba?

"Feministim, ama aşırı uçlarda olmadım" diyor Perran Kutman. "Kadın olarak yerimi, hakkımı bilirim, ezilmem, ama erkeğin koltuğunun altında olmak zevktir." Kutman'ın bu sözleri, birkaç istisna dışında, birçoğunun görüşlerini özetliyor. Hatta Ajda Pekkan daha da ileriye gidip feminizme karşı olduğunu ve erkeğin egemenliğinin her zaman var olacağını söylemeye kadar götürüyor işi. Tabii daha ılımlı, daha "politik" olanlar da var. Nitekim Suna Kıraç "Adem'le Havva'dan beri dünya, kadınların ve erkeklerin müşterek dünyası, her ikisi de bir diğeri olmadan yapamaz" derken, Türkân Arıkan eşitlik meselesine adilane bir çözüm getiriyor: "Evin reisinin kim olacağı konusunda kadınla erkek evliliğin başında anlaşabilir, hatta, yazılı bir akid bile yapabilirler."

"İstisnai" kadınların sözcülüğünü de Adalet Ağaoğlu üstleniyor. "Bir kadın, bir birey, bir kadın vatandaş olarak radikal feminizmden yanayım" diyor yazar Ağaoğlu. "Hiçbir sapma ve sonraya bırakma gözetemem. Ancak yazar konumum, özellikle roman-hikâye yazarı olarak insanı bir bütün halinde algılamam gerekiyor. Yani kadın hakları derken erkeğin de hangi ko-

"Acımasız bir insan değilim"

Türkiye'de kesintisiz olarak 12 yıldır köşe yazarlığını sürdüren ilk ve tek kadın gazeteci Nazlı Ilıcak **Nokta'***nın sorularını yanıtladı.*

Nokta: Sert üslubu olan bir yazarsınız. Bu kişiliğinizden mi kaynaklanıyor?

Ilıcak: Genellikle bizim meslekte kurşun asker gibi görünürsünüz. İnsan boyutunuzu görmezler. Benim hakkımda sert, acımasız gibi kanaat var. Tanısın tanımasın imaj bu. Halbuki öyle olmadığımı düşünüyorum. Daha şefkatli, hassas bir insan olarak görüyorum kendimi. Hakkında yazı yazdığım insanları da düşünüyorum, onların için de üzülebiliyorum ama bunu sütunuma yansıtamam.

Nokta: Mücadeleci bir yanınız olduğu gerçek...

Ilıcak: Ben küçükten itibaren zayıfın yanında bulunmayı ilke olarak kabul etmişimdir. Belki leyli olarak okumanın etkisi, hiçbir zaman zayıfın üstüne gitmem. Biz 27 Mayıs İhtilali gibi ailemize facia olarak yansıyan bir olayı yaşadık. Ezildik, horlandık, bunun acısıyla da siyasi olarak düşmüş insanların yanında yer aldım. Mücadeleci bir karaktere sahip oldum. Her zaman doğruyu yaptığımı sanmıyorum ama kendim için doğruyu yaptım.

Nokta: İşvereniniz ve kocanız aynı insan, bu sorun yaratmıyor mu? En azından insan eşiyle belli çatışmalar yaşar, bu sorunları nasıl aşıyorsunuz?

Ilıcak: Fikirlerimizde mutabakat vardır. Bazen belirli konularda örneğin siyasi açıdan fikir ayrılıkları oluyor ama sorun düzeyine çıkmıyor. Bazen beni sansür etmek istiyor, orda karı-koca münasebetinin rahatlığı var. Ancak iş sansür etmeye gelince patron olarak bu hakkı dikkatli kullanır. Eşim bu noktaya hiç yoktan gelmiş bir insandır. Başarısı benimkinden büyüktür. Bu nedenle de başarıya ilişkin kişilik çatışmaları da yaşamıyoruz.

Perran Kutman

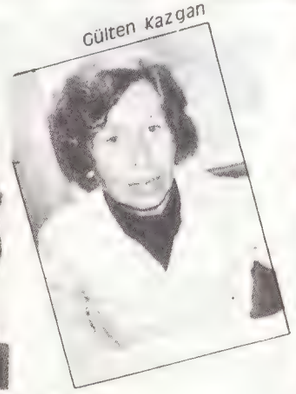

Gülten Kazgan

Nazlı Ilıcak

Nermin Abadan Unat

1979 YILI İCRA PL. 467 TEDBİR UYARINCA SİGARA SAĞLIĞA ZARARLIDIR.

şullarda, hangi öğretilerde bu erkek olduğunu anlamam gerekiyor.''

Gönüllerinde yatan aslan. Artık, toplum üstündeki, kendi iş alanlarındaki etkileri su götürmez olan bu kadınları etkileyen isimler kimler acaba? Örnek aldıkları, hayranlık duydukları insanlar, kısacası idolleri yok mu? İlk ağızda hemen hepsi ''I ıh'' diye yanıtlayıveriyorlar bu soruyu. Ama biraz eşeleyince birtakım isimler gün ışığına çıkmaya başlıyor bu olumsuz yanıtların arasından. Örneğin Adalet Ağaoğlu, ''Viyana'da Körleşme'nin yazarı Elias Canetti ile bir kadeh içki içmeyi çok isterdim doğrusu'' diyor. Türklerden de ''Mesela Hüsnü Göksel, mesela Murat Belge'' beğendikleri arasında. Duygu Asena'nın gönlünde ise kendisi gibi gazeteci-yazar olan feminist Oriana Fallaci yatıyor.

Yıldız Kenter, Sabri Berkel, Hüsamettin Cindoruk, John Wayne, Paul Cezzane ve Jean Paul Sartre'ın ortak yönleri nedir dersiniz? Bu ünlü isimlerin tek ortak paydası Türkân Arıkan'ın onlara duyduğu hayranlık.

Nereye Payidar nereye. ''Çocukluğumda Tommiks olmaktan asla vazgeçmezdim. Tommiks'i kaptırsam bile Albay Brown'dan aşağıya düşmem söz konusu olmazdı,'' diye anlatıyor Duygu Asena. Kadınca dergisini yönetirken birgün ''Kadının Adı Yok'' deyiverdi. Hem öyle bir dedi ki 22 baskı yapan ve sinemaya uyarlanan kitabı bir anda kendi adının Türkiye'nin dört bir yanında yankılanmasına neden oldu. Asena'nın bundan sonraki mücadelesi, yakında yayın hayatına başlayacak Söz gazetesinin yöneticilerinden biri olarak devam edecek.

Özal iktidarının ''fonlar'' politikasıyla epeyce uğraşan Türkân Arıkan için, DYP bir fon bakanlığı düşünebilir elbette. Nazlı Ilıcak Mehmet Yazar'la başlattığı politika atağını, yeniden sahneye atılan Demirel'le birlikte tazelemiş durumda. Prof. Tansu Çiller de DYP ve ANAP'lılar arasında bir türlü paylaşılamıyor.

Tabii etkili kadınların hepsinin politikaya koştuklarını düşünmek doğru değil. Ama hepsinin kendi alanlarında iktidar alanlarını genişletme çabası içinde oldukları kesin. Etkili kadınlar için dur durak yok kısacası. Çünkü zirvede kalmak o noktaya ulaşmaktan çok daha zor ve çileli...

Şaziye KARLIKLI

Pekinel Kardeşler

Uluslararası ''etkili''lerimiz

''En etkili 25 Türk kadını'' arasında Güher Pekinel, Süher Pekinel, Leyla Gencer, İdil Biret adı uluslararası değerler olarak dikkat çekiyor. Birçok saygın ansiklopedide haklarında madde hazırlanan bu kadınlar üstün sanat güçleri ile Türkiye'nin değil, dünyanın en etkili isimleri. Olağanüstü bir yetenekle donanmış bu isimlerden Leyla Gencer dünyanın gelmiş geçmiş en büyük primadonnalarından sayılıyor. Pekineller düet piyanodaki başarılarıyla ''Piyano büyücüleri'' olarak anılıyorlar. Dünün harika çocuğu İdil Biret ise günümüzün harika piyano virtüözü .

İdil Biret

Leyla Gencer

Pınar Kür

Pınar Kangal Sucuk. Siz de Tadın!..

İster büyük
İster küçük

İster sıcak
İster soğuk

Tavaya at
Şişlere tak

Ekmeğe koy
Yemene bak

"sağlık, güven, lezzet"

Pınar Et, bir Yaşar Holding iştirâkidir.

TRT / ÖZEL TV'YE DOĞRU

Kiralık kanal var

TRT, özel televizyona doğru giden yolda önemli bir adım atıyor: Kuşak kiralama. İstanbul'da üç şirket "Süper Kanal" adlı kuşak program için harıl harıl çalışıyor

Elindeki televizyon programına baktıkça kararsızlığı daha da artıyordu. "Geçmişte böyle sorunlarımız yoktu ne güzel" dedi kendi kendine ve bu düşüncesine güldü sesli sesli. Sonra ani bir kararla uzaktan kumanda düğmesine uzandı ve 5. kanalın düğmesine bastı. Bir yandan da içinden "4. kanaldaki Bunuel filminin de, 3. kanaldaki Rock müzik konserinin de canı cehenneme" diye söyleniyordu. "Yoksa 1. kanaldaki basket maçını mı seyretseydim?" diye son bir kararsızlık yaşadı. Ancak çok kısa sürdü bu ve özel 5. kanaldaki haber programını izlemeye koyuldu.

Avrupa'da özel televizyon denince akla iki isim geliyor: Fransa ve İtalya'da özel kanalların ünlü patronu Berlusconi ve tüm TV şebekelerinin çalışmak istediği şarkıcı Rafaella Carra

5. kanal... Özel televizyon... Kuşkusuz bugün için bunlar Türkiye'de bir fanteziydi. Ancak pek de uzak bir fantezi olmadığı herkesçe kabul ediliyor ve özel televizyona doğru giderek ivme kazanan bir süreç gözleniyordu. Özel televizyon için şirketler kuruluyor, büyük yatırımlara girişiliyor, değişik sistemler üzerinde konuşulup, tartışılıyordu. Üstelik gerek ANAP hükümeti, gerekse diğer partilerin üst düzey yetkilileri de konuya son derece iyimser olarak baktıklarını ifade ediyorlardı. Şüphesiz birtakım engeller eksik değildi. Bunların başında da "Radyo ve televizyon istasyonları, ancak devlet eli ile kurulur ve idareleri tarafsız bir kamu tüzel kişiliği halinde düzenlenir" diyen Anayasa'nın 133. maddesinin birinci fıkrası geliyordu. Buna reklam gelirlerinin bölüşülmesi, denetim gibi ilk planda görünmeyen başka sorunlar da ekleniyordu, ancak bütün iş bir kere karar vermeye dayanıyordu. Liberalleşme sürecine girmiş, AT kapısına dayanmış bir Türkiye'de ise kararın özel televizyona doğru olduğunun sinyalleri her geçen gün biraz daha artıyordu...

Start verilmesini beklerken. TRT son yıllarda giderek artan yayın saatlerini doldurmak için televizyondaki yerli yapımların önemli bir kısmını bazı şirketlere yaptırmaya başlıyordu. Bu gelişme özel televizyona doğru atılmış ilk adım oluyor, bunu kısa bir sürede gelinen kuşak kiralama aşaması izliyordu. Haziran ayında üç büyük şirket Hürriyet, Veb Ofset ve Ulusal Grubu birleşerek televizyona bir öneri olarak sunmaya hazırlandıkları "Süper Kanal" adlı bir kuşak program için çalışmalara başlıyorlardı. Veb Ofset Grubu'nun Video TV Merkezi sorumlusu Reis Çelik, **Nokta**'nın bu konudaki sorusunu şöyle yanıtlıyordu: "Süper kanal için girişim yapıldı, çalışma başladı. Ancak televizyonda kuşak program yapabilmek için Meclis'ten karar çıkması gerekiyor. Hükümetin 1988 yılı içinde bu kararı çıkartmasını bekliyoruz."

ERZADE ERTEM / NOKTA

Veb Ofset Grubu Video TV sorumlusu Reis Çelik,

ÜMİT KIRDIL / NOKTA

Emre Dağdeviren: "Altyapı sorunları kablo yayınını engelliyor."

Kuşkusuz start almak için bekleyenlerin sayısı salt bu üç şirketle sınırlı değildi. Bu alanda söz sahibi olan belli başlı diğer şirketler: Gazeteci-yazar Refik Erduran'ın sorumluluğunda Fora AŞ, gazeteci Nezih Demirkent'in Ulus Elektronik AŞ'si, Milliyet ve Yeni Asır-Sabah gruplarıydı.

Seçenekler muhtelif. Şu anda üzerinde konuşulan seçeneklerden ikisine kısa vadede kimse fazla şans tanımıyordu. Bunlardan Satellite (uydu) yayın için TRT kanal satın almıştı, ancak program yapmak, ya da bunu özel şirketlere kiralamak için 1990'lı yılların sonunu beklemesi gerekiyordu, çünkü bu alan doluydu. İkincisi kablo kanal (Cable TV) ile özel yayın yapmaktı. Ancak bu, hem sınırlı bir alana ulaşıyor hem de Türkiye için uygulamada başka zorluklar taşıyordu. Ulusal Grubu'nun televizyon tekniği konusundaki uzman ismi Emre Dağdeviren bu zorluğu şöyle özetliyordu: "Türkiye'de sağlıklı kentleşme olmaması ve altyapı sorunları kablo yayınını engelliyor."

Diğer seçenekler ise ya TRT'nin yeni kanallar açıp bunları özel şirketlere kuşak olarak kiralaması, ya da özel şirketlerin kendi kanallarını kendilerinin kurmasıydı. Teorik olarak mümkün olan bu ikinci seçenek, maliyetin çok yüksek olması nedeniyle kısa vadede olası görünmüyordu. Reis Çelik de TRT'nin yeni kanallar açması gerektiğini söylüyor ve şöyle devam ediyordu: "Bütün bu fazlalaşan kanallar devletin olacak. Ama işletme hakkı özel kuruluşa verilecek. 'Ben şu kanaldan 4 saat program almak istiyorum' diyen alacak." TRT yetkililerinin ise bütün bunlardan farklı bir çözüm üzerinde durdukları söyleniyordu: Kod çözümü yayın projesi. Buna göre var olan televizyon kulesine bir anten yeri kurup, buradaki anten verici olarak kullanılacak, yayını izlemek isteyenler de evlerine şifre çözücü anten takacaklardı.

H. Celal Güzel "Özel televizyona karşı değiliz" diyor

HÜSEYİN ŞENTÜRK / NOKTA

Reklam ve denetim. Nasıl bir yöntem izleneceği bir yana, özel televizyon beraberinde başka sorunlar da getiriyordu. Bunların en belli başlılarından biri denetim konusuydu. Çelik bu konuda beliren sıkıntıyı şöyle özetliyordu: "Tabii burada olayın nasıl yapılacağı önem kazanıyor. Devlet kafasıyla mı, yoksa özerk bir zihniyetle mi?" Ulusal Video'nun sahibi Türker İnanoğlu özel televizyon için denetimin daha esnek bir yapıya oturacağına inanmadığını söylüyor ve şöyle devam ediyordu: "Bu ülkede artık uydu yayın yapılıyor. İsteyen istediği mesajı uydu yayın aracılığıyla verebilir. Hal böyleyken denetimin bu denli yoğun tutulması yalnızca tutuculuktan ileri geliyor." Ancak İnanoğlu bunları söylerken, kendi şirketinin de ortak olduğu, Süper Kanal'ın genel koordinatörü İzzet Öz, "TRT'nin kendisinde uygulanan denetim prensiplerinin aşılacağını sanmıyorum. Şirketler ilk ağızda bunu aşmaya çalışırlarsa iş başından bitmiş olur. Özel TV'lerin kurulmasına izin verildiği anda denetime taraftarım. Her bakımdan gelişmemiş bir ülkede denetimsizlik büyük sorunlar yaratır" diyerek tavrını açıkça denetimden yana koyuyordu.

Bu konuda TRT tarafından gelen öneriler ise "Özel yayınlar TRT Denetim Kurulu tarafından

denetlensin'' ya da ''Özel istasyonların denetim kurulları TRT tarafından oluşturulsun'' şeklinde formüle ediliyordu.

Özel televizyonun kurulmasının önündeki en önemli engellerden bir diğeri ise reklamlardı. TRT 'nin geliri reklamlara dayanıyor ve böylece büyük bir maddi refah yaşıyordu. Eğer özel televizyon kurulursa bunun İstanbul'la sınırlı olacağı belliydi. ''Bu durumda reklamların yüzde 92'sini yaratan İstanbul'un özel televizyona kaptırılması tehlikesi vardı. Bu da TRT'yi çok güç durumda bırakabilir, TRT'yi finanse etmek için Başbakanlık bir fon oluşturmak zorunda kalabilirdi. Nitekim Reis Çelik de bu nokta üzerinde duruyor ve ''Normal televizyon yayını reklama dayanıyor. Devleti ürküten de bu reklamların özel televizyonlara kayması'' diyordu. Cen Ajans'tan Atilla Öğüt ise **Nokta**'nın sorularını yanıtlarken reklam ajansları düzeyinde özel televizyon-devlet televizyonu gibi bir ikilem oluşmayacağını iddia ediyordu.

Hükümetin yaklaşımı. Kurulması için 250-300 milyarın üstünde bir yatırım ve çok sayıda yetişmiş personel gerektirdiği söylenen özel televizyon konusunda hükümetin görüşü neydi? Başbakan Özal'ın çevresinde bu konuya karşı çıkan yoktu. ANAP Genel Başkan yardımcılarından Bülent Akarcalı özel televizyon girişimine bir an önce kapı açılmasından yana görünüyordu. Hatta Akarcalı'ya göre bu konu ANAP'ın seçim bildirgesine de açıkça konmalıydı. Başbakanlık Danışmanı Adnan Kahveci'nin de bütün Türkiye'yi kapsamak koşuluyla özel televizyonu desteklediği biliniyordu. Yine Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Hasan Celal Güzel de ''Biz hükümet olarak, Sayın Başbakanımız ve siyasi kadrolar özel televizyona karşı değiliz. Olumlu şeyler düşünmekteyiz'' diyerek gidişin ne yönde olduğunun sinyallerini veriyordu.

Şirketlerin yetkili isimleri de özel televizyona doğru gidildiği konusunda hemfikirdiler. Reis Çelik'e göre hükümet ''Türkiye'nin sosyal ve ekonomik yapısı bunu kaldırır mı?'' diye düşünüyordu. Türker İnanoğlu'na göre suyun akışına set çekenler tutuculardı: ''Başta bakanlık, müsteşarlık gibi önemli görevlerde bulunanların özel televizyon konusunda engelleyici zihniyete sahip olduklarını sanmıyorum. Ancak PTT ve TRT genel müdürlüğü ellerinden oyuncaklarının alınacağı endişesiyle özel televizyonun Türkiye'ye gelmemesi için çaba harcıyorlar. Bu tutuculuktan başka bir şey değil.'' Özel televizyona değişik bir biçimde, ekonomik konular için bilgi bankası kurarak hazırlanan ve bu alanda program yapmayı tasarlayan Nezih Demirkent ise 23 Eylül 1985'te özel televizyonla ilgili olarak Bakanlar Kurulu ile TRT Yüksek Kurulu'na başvurduğunu, ancak cevap bile alamadığını belirterek bunu şöyle yorumluyordu: ''Yok demek istemiyorlar, var demek için de birtakım koşulların değişmesi gerek.''

ÜMİT KIRDİL / NOKTA

''TRT Glasnost'u yararlı olur''

Sanat-kültür işleriyle uğraşmak üzere kurulan ve son aylarda bir yandan TRT'ye dışarıdan program hazırlarken, bir yandan da kuşak program için hazırlanan Fora AŞ'nin ortaklarından gazeteci-yazar Refik Erduran, özel televizyonla ilgili görüşlerini **Nokta***'ya anlattı.*

Nokta: TRT'ye dışarıdan yaptığınız programların, özel televizyon kanalına dönüşmesi söz konusu mu?

Erduran: Elbette. Şimdiden birçok hazırlığımız var. Nasıl davranacağımız konusunda planlar yapılıyor. Ancak gerçekçi olmak gerek, özel televizyona geçene kadar birtakım ara formüller olacak. Örneğin kuşak kiralamak. Bu, bugün bile hemen düşünülebilecek bir şey. Öyle sanıyorum ki uygulama başlamak üzere.

Nokta: Kiralamayı düşündüğünüz kuşak kaç saatlik olacak?

Erduran: Ne kadar verirlerse o kadar. Tümünü verseler daha iyi.

Nokta: TRT'nin kendi denetim sistemi var. Özel kuşak kiralarken bu denetim nasıl işleyecek? Siz ne ölçüye kadar kabul edeceksiniz?

Erduran: Bu ne ölçüde bir sorun, ona bağlı olarak gösterilecek bir tepki. Ben bu işe ilgi duyduğum ilk günden beri sürekli dehşet hikâyeleri duyuyorum. ''TRT dipsiz bir kuyu... Elini veren kolunu kaptırıyor... İçeri giren kayboluyor... Her şey denetleniyor...'' diye. Ama Allah'ları var şimdiye kadar bu konuda en küçük bir şey görmedim. Bana bir ayrıcalık tanıdıklarını da sanmıyorum. Büyük bir anlayışla ve son derece akıllıca konuşuyorlar. TRT Genel Müdürü, Daire Başkanı ve Drama Bölümü sorumlusuyla diyalog içinde oldum. Ya söylediklerimi kabul ettiler, ya da niçin etmediklerini ve edemeyeceklerini akıllıca anlattılar. Şu ana kadar anlamsız ya da saçma herhangi bir engele toslamış değilim.

Nokta: Peki sözcük yasakları?

Erduran: Hiç öyle bir mesele olmadı. Böyle bir yasak olduğu söyleniyor ama bizimle sorun olmadı. Herhalde işbirliğimiz ilerledikçe bu ortaya çıkacak ve çıktıkça da ayıklamak gerekecek. Yanılmıyorsam bu onlar için de dert olur. En iyisi ''üzüm yemeye'' çalışmak, ''bağcıyı dövmeyi'' asgariye indirmek.

Nokta: Politik kuşak hazırlamayı düşünüyor musunuz?

Erduran: Elbette. İstediğimiz şey o. Ama insanları ürkütmeyelim, adım adım ilerleyelim. Bir ''TRT Glastnost''u Türkiye için çok yararlı olur. Bunu kavgasız-gürültüsüz, dırdırsız gerçekleştirmek gerekir. Zaten Türkiye'de yaşanan da bu. 7 yıl önce düşünülemeyecek açıklamalar oldu Türkiye'de.

Nokta: Seçimler özel televizyonu nasıl etkiler?

Erduran: Tahminim seçimlerde Özal'ın başarı kazanacağı. Yeni bir iktidar dönemi daha kazandığını görünce zaten tutturduğu hedefe daha da hızlı gitme cüretini göstereceği ve bunun da televizyona yansıyacağı görüşündeyim. Gerçi televizyon bütünüyle Başbakan'ın denetiminde değil, ama bir hayli etkisi var. Demokrasi açık ve rahat konuşma düzenidir. Çağımızın konuşma alanı ise her şeyden önce televizyon. Dünya büyük bir köy durumuna geliyor. Özel televizyonun demokrasiye katkısı yüzde yüz olacaktır.

Televizyon yasaklıları sanatçılar ne dedi?

Zülfü Livaneli

Özel televizyon olayını genellikle olumlu buluyorum. Batı'da yararlı oldular. En büyük yararı TRT'yi habercilik ve diğer alanlarda kaliteye zorlaması olacaktır. Bugün TRT'de denetim tepeden inme emirlerle yapılmakta. Ben denetim sorumluluğunu prodüktörlerin yüklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Bugün müzik olayında TRT'nin ekrana getirdiklerini halk dinlememekte, halkın dinlediklerini TRT göstermektedir. Korkulan şey denetim kalkınca halkın eğilimlerinin televizyona yansımasıdır.

İlhan İrem

Son on yıl Türkiye'deki toplumsal çalkalanmalar bir sürü mantığı oluşturdu. Genelde sesimle, müziğimle, görüntümle tek tip sanatçı anlayışının dışına doğru attığım adım engellendi. Bu sıkıntılar özel televizyon ile aşılacaksa sonuna kadar destekliyorum.

Timur Selçuk

Sistemin bir parçası olarak kurulması gecikti bile. Özel kanalın, özel taleplere cevap vereceğini düşünürsek, daha nitelikli programlar umabiliriz. Bu bize de ekran kapısını açabilir. Biz kendi yasağımızı 1976'da kaldırdık. Ama televizyondaki otosansür bizi yasaklıyor. Galiba ancak prostat ameliyatı olacak yaşa gelince televizyona çıkabileceğim. Özel televizyonda yasaklı sanatçılar olmayacak düşüncesindeyim.

Demokrasiye katkı. Genel olarak üzerinde birleşilen bir noktayı ise özel televizyonun ve çok sesliliğin demokrasimize büyük yarar sağlayacağı oluşturuyordu. Böyle bir rekabetin katı devletçi mantığı yumuşamaya zorlayacağı ve denetim olsa bile zaman içinde bunun minimum noktaya doğru hız kazanacağı da **Nokta**'nın sorularına gelen ortak yanıtlardandı. TRT eski genel müdürü İsmail Cem, televizyon kanallarının çoğalmasını ve bunların bir kısmının devletin dışındaki karar merkezlerince yönetilmesini olumlu buluyor ve olası sakıncalara karşı kurulması gereken yapıyı şöyle özetliyordu: ''Yayın kanalları tek başına sermaye kuruluşlarına değil, onların da için de yer aldıkları özerk kurumlara ait olmalı. Örneğin belediyelerin, sendikaların, üniversitenin ve basının da hayli söz sahibi olduğu bir kurumun. Siyasal ve toplumsal tarafsızlığı güvence altına alan ve çoğulcu yapılanmaya sahip yeni kuruluşların Türk televizyoncuğuna ve kültürüne ciddi bir katkı getireceğini düşünüyorum.''

Nezih Demirkent şimdilik ''bilgi aktarımı''yla işe başlamaktan yana

Her ne kadar hükümet yetkilileri özel televizyona geçileceğini açıkça beyan etmekten kaçınıyorlarsa da, bütün veriler hızla bu hedefe doğru gidildiğini gösteriyordu. Üstelik dünyadaki özel televizyona sahip bütün ülkelerde de dışarıya program yaptırma, kuşak kiralama ve özel televizyon yolunun sırasıyla izlenmiş olması bu tespiti daha da güçlendiriyordu. Türkiye'nin yakın bir gelecekte özel televizyona hazırlandığını söylemek için parçaları yerli yerine oturtmaktan başka bir şey yapmak gerekmiyordu.

Ceylan GÖLLÜCÜ, Gülçin TAHİROĞLU

Ilgaz, kitabının popüler olması da para kazanmasına yetmedi

YAYIN / BİR TELİF ÖYKÜSÜ

Hababam Sınıfı kurtuldu

Hababam Sınıfı'nın yayıncısıyla yazarı arasında yılan hikâyesine dönen telif öyküsü, 3 yıllık bir davadan sonra yazar lehine sonuçlandı.

"Köy gerçeği, şehir gerçeği, Anadolu gerçeği, İstanbul gerçeği diye yürüyen edebiyatımızda, görülüyor ki bir de Hababam Sınıfı gerçeği var. Ve Türk toplum hayatının, çok önemli bir kesitidir o..." 1957 yılında yayınladığı Dolmuş adlı mizah dergisinde, Rıfat Ilgaz'ın Stepne takma adıyla yazdığı öyküleri basan böylece romanın oluşmasında belli bir rolü bulunan İlhan Selçuk, Türkiye'nin en tanınmış eserlerinden Hababam Sınıfı için bunları söylüyordu.

Gerçekten de gerek Güdük Necmi, Tulum Hayri, Kalem Şakir, Kel Mahmut, Badi Ekrem gibi tipleri, gerekse ironik anlatımıyla Hababam Sınıfı önce okurların, sonra da tiyatro ve sinema izleyicilerinin yaygın ilgi ve beğenisiyle karşılaşıyordu. Ne var ki romanın bu büyük başarısı yazarına mutluluk getirmeye yetmiyordu. Hem yıllar süren telif hakları mücadelesi, hem de bir çok kitap yazmış olmasına rağmen hep Hababam Sınıfı'nın yazarı olarak tanınmak Ilgaz'ı bu en çok tanınan kitabından soğutuyordu.

Yağma Ilgaz'ın böreği. Türkiye'nin yazarlar için Sahra Çölü'nü andırdığının uzun hikâyesi gibi Hababam Sınıfı. Nitekim önce yazarının kovuşturmaya uğramasına neden oluyor, sonra da çok satan bir kitabın tipik problemiyle karşılaşarak telif sorunları gündeme geliyor ve yazarının başına yaklaşık 25 yıl sürecek bir bela açıyordu. Ilgaz, kitabının yayın haklarını ilk kez 1962 yılında yayıncı İhsan Manavoğlu'na satıyor ve böylece bitmeyen mücadele başlıyordu. Önceleri salt yayıncı düzeyinde süren mücadele, giderek film, müzikal, tiyatro haklarının da satılmasıyla bir kaç cephede devam ediyordu.

Sonunda yayın alanındaki yirmi beş yıllık çekişme geçtiğimiz günlerde tamamlanıyor ve Rıfat Ilgaz'ın 1983 yılında açtığı yayın sözleşmesinin feshine ilişkin dava, lehine sonuçlanıyordu.

Ancak bu arada Ilgaz'ın 25 yıldır sürekli basılıp satılan kitabından kazandığı para toplam olarak 350 bin lira gibi komik bir rakamı geçmiyordu. Ilgaz bunun sebebini, telif haklarının düşüklüğüne, belirtilmeden yapılan bir çok baskıdan para alamamasına ve yayıncının anlaşılandan çok kitap basıp, telif ücretini düşürmesine bağlıyordu.

Şüphesiz yayın alanındaki bu komedi 25 yıl boyunca diğer alanlarda da sürüyordu. Tiyatroya uyarlanan roman, ilk kez Ulvi Uraz'da sahneleniyor ve yüzde on telif ödeniyordu. Ancak ondan sonra sergilendiği birçok tiyatrodan tek kuruş bile gelmiyordu. Hababam Sınıfı'nın sinemadaki kaderi de farklı olamıyordu. Atıf Yılmaz'la Orhan Günşıray'ın yapacakları ilk film "öğretmene nasıl Kel Mahmut dersiniz" gerekçesiyle sansürden dönüyor, bir iki yıl sonra ise bu kez sinema haklarını Arzu Film, alıyordu. Arzu Film Ilgaz'dan dört öykü alıp, sonra iki tane de kendisi üreterek altı Hababam Sınıfı filmi çekmesinin yanı sıra, filmlerin video haklarını kendi şirketi Anadolu Video ve Ulusal Video'ya satıyor, ancak yazar Ilgaz, milyonlarca liranın döndüğü bu piyasadan da hiçbir pay alamıyordu. Daha sonra Hababam Sınıfı müzikal haklarını alan Egemen Bostancı da, müzikalin video kaset haklarını Ulusal Video'ya satıyor, ancak bu arada yine eserin sahibine para verilmiyordu.

Görünen o ki Türkiye'de bir eserin çok satması, popüler olması bile yazarının para kazanmasına yetmiyor, ticareti yapanlar her zaman işin kaymağını yiyorlardı. Hababam Sınıfı'nın sanat ortamımızdaki yirmi beş yıllık keşmekeşi belgeleyen öyküsü de en az romanı kadar traji-komik bir eğri çizerek sonunda kurtuluyordu●

SİNEMA / VENEDİK '87 İZLENİMLERİ

Venedik'in orta yeri sinema...

1932'den bu yana sinema sanatının çoğu kez şamataya ve ticarete yenik düşmemiş en eski kalesi Venedik'te 27 Ağustos'ta başlayıp 9 Eylül'de sona eren 44. film festivalinde bazı ödüller tartışmaya yol açarken, Ömer Kavur'un Anayurt Oteli FIPRESCI ödülüyle değerlendirildi.

Her sabah, sisli, puslu Adriyatik üstüne doğan güneşin ilk ışınlarıyla birlikte Venedik Film Festivali'nin düzenlendiği Lido'nun ünlü Casino'su ve Festival Sarayı, tüm alanları ve sokaklarıyla bir bir temizleniyordu bir önceki günün artıklarından. Süpürülenler, Coca-Cola ve bira kutuları, okunmuş gazeteler-dergiler, çeşitli hazır yiyeceklerden kalanlar, cips paketleri, dondurma külahları ve plastiğin, kâğıdın her türlüsü. Sağda solda ufak çapta yapılan "mıntıka temizliği" harekâtlarına da tanık olunuyordu ister istemez. Keza piyasa caddesi de denebilecek ve Cannes'daki şöhret avcısı çıplak güzellere nazire yaparcasına kaldırımları süsleyen boyama sarışın İtalyan dilberlerinden geçilmeyen Lungomare Marconi bulvarı boyunca dizi dizi uzanmış, anında bir Fellini filmini çağrıştıran ünlü Lido plajları da nasibini alıyordu temizlik harekâtından.

24 saat sinema yaşamak. Her yeni bir gün başlangıcında, Venedik'in orta yeri canlı bir sinema şöleni ne sahne oluyordu. Ve geç saatlere değin çeşitli filmlerle, satış tezgâhlarıyla, pazarlamalarla, yarenliklerle, yeni yeni tanışmalarla ve sarhoşluklarla uzamış bir gecenin mahmurluğunun ardından, festival süresince sinema yaşayıp sinema konuşan insanlar uyanıyorlardı. Yaz mevsimi ve "turizm sektörü" nedeniyle zaten yükünü almış Lido'nun bilumum otel-motel ve pansiyonlarının sahipleri, sinema festivaline medyunu şükran, memnun ve mesut, ellerini ovuşturuyorlardı. Çünkü özelliksiz, sıradan odalar ya da yataklar, gecesi Türk parasıyla en azından seksen bine gidiyor, daha doğrusu, çok verenin elinde kalıyordu. Festival kalabalıklığı nedeniyle cebi cebine, gönlü gönlüne uygun bir otel-motel-pansiyon köşesi bulamayan sinema tutkunlarıysa "geceyarısı sinemasından" sonra iki otuz üç sularında kafayı koyup Hint fakiri pozisyonlarında sabahı edebilecekleri, gözden ırak bir park köşesi ya da bir bank keşfetmenin peşine düşüyorlardı. Ve hayret bir şeydir, Adriyatik kubbesinin altındaki Ayışığında da romantik dalışlar yapan İtalyan sivrisineklerinin de İstanbullu ırkdaşlarından hiçbir farkı olmadıklarını, aynı keman vızıltısıyla icrayı sanat ettiklerini öğreniyorlardı. Özetle otelde, açık havada, ya da arabalarda uyumaya çalışarak geceyi geçirenlerin uyanıp-kalkıp alelacele festival bölgesine doluşması, hilafsız sekiz otuzu geçmiyordu. Bu dediğimiz tabii Kathleen Turner, Candice Bergen ya da Kelly Mc Gillis gibi Hotel Excelsior müdavimi Hollywood dilberlerini kapsamıyordu. Ve saat sekiz otuzdan itibaren Venedik'te yeni bir festival günün koşuşturmacası izleniyordu. Bir önceki günü değerlendiren yazıların yer aldığı gazeteler, dergiler geliyor, çevrede-

Louis Malle "Hoşçakalın Çocuklar"la Fransız sinemasına son beş yıl içinde Venedik'ten dördüncü büyük ödülü getiriyordu

	AVANTI! Mezzina	AVVENIRE Bologna	CORRIERE DELLA SERA Grazzini	GAZZETTINO Pugliese	GIORNALE NUOVO Cannavò	GIORNO Morandini	MANIFESTO Costa Silvestri Silvestri	MATTINO NAPOLI Caprara	MESSAGGERO Ferzetti	NAZIONE R.CARLINO Runge	NOTTE Gori	NUOVA VENEZIA Mosconi	PAESE SERA Cesarnini	PICCOLO Mezzi	POPOLO Borchi	REPUBBLICA Fofi Kezich	STAMPA Ragone Turigliatto	TEMPO Ronde Frontera	UNITÀ Buratti
Maurice	☆☆☆½	☆☆☆½	☆☆☆½	☆☆	☆☆☆	☆☆	☆	☆	☆☆	☆	☆☆☆½	☆☆☆	☆☆	☆☆	☆☆☆	☆☆☆	☆	☆☆☆½	☆☆☆
Le montagne della luna	☆☆☆	●	☆☆☆	☆☆	☆☆☆	☆☆☆	☆☆☆½	☆	☆☆	☆☆☆	☆☆☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆☆	☆☆☆	☆☆
Arrivederci ragazzi	☆☆☆	☆☆☆½	☆☆	☆☆☆	☆☆☆	☆☆	●	☆	☆☆☆	☆☆☆	☆☆	☆☆	●	☆☆	☆☆	☆☆☆	☆☆	☆☆	☆☆☆
Motel Madreperla	☆	☆	☆	●	☆☆	☆	●	☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆	☆☆	☆	☆☆	☆☆
Hip, hip, hurrà!	☆☆	☆☆	☆	☆☆☆½	☆☆	☆	☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆	●	☆☆	☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆
La valle fantasma	☆☆☆	☆☆	☆	☆☆	☆☆	☆☆	●	☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆

Her gün "La Repubblica" gazetesinde festival filmlerini değerlendiren 20 İtalyan sinema eleştirmeninin verdiği yıldızlara göre, Ömer Kavur'un "Anayurt Oteli" bir çok ünlü yönetmenin filmini geride bırakarak yarışan 24 film arasında 7. sırada yer alıyordu

ki yeşillikler sulanıyor, kahveler açılıyor, adım başı rastlanan festival afişleri yenileniyor, yeni günün programı dört bir yana asılıyor, gittikçe hızlanan bir faaliyettir başlıyordu. Otobüsler arı gibi çalışan festival "paryalarını", birbirinden güzel genç kızlarla canayakın oğlanları peş peşe getirip Casino ve sarayın önündeki alana boşaltıyordu. Daha alt kademe emekçi takımıysa zaten çoktan görevinin başındaydı.

Ölümlerle bulanan festival. Festivalin ilk günlerinde bu tatlı sabahların sevimsiz bir-iki ölüm haberiyle tatsızlaşması da takdiri tecelliydi. Amerikan sinemasının iki "baba"sının, John Huston'la Lee Marvin'in ölümleri, ilk günlerde festivali oldukça buruklaştırıyordu. Tüm bayilere dört bir yandan çepeçevre asılı İtalyan gazeteleri, festivalin ilk günü, seksen birinde perdeye havlu atan John Huston ustadan, iki gün sonra da gerçekten genç yaşta, oldukça erken giden bir başka "eski toprak" büyük aktör Lee Marvin'in ölümünü yazıyorlardı. Sanki 44. Venedik Film Festivali sinemanın devlerine uğursuz gelmişti. Lido'daki Sala Grande,Sala Perla, Sala Volpi ve üstü açık Arena ile Mestre'deki Cinema Toniolo ve modern Venedik'teki Cinema Olimpia'yla Campo San Polo gibi çeşitli salonlarda gerçekleştirilen "44. Mostra Internazionale Del Cinema" sabahın sekiz otuzunda, gecenin, daha doğrusu yeni bir günün ilk saatlerine değin süren film gösterileri, basın ve TV'nin katıldığı çeşitli sinema adamlarının tanıtımı, söyleşiler ve çeşitli konferanslarla süren etkinlikleri kapsıyordu gün ve gece boyunca. Bu yıl festival programında aralarında Ömer Kavur'un **Anayurt Oteli**'nin de bulunduğu 24 filmin kapıştığı yarışmalı ana bölümün yanı sıra, Settimana Internazionale Della Critica-Uluslararası Eleştirmenler Haftası, Joseh Leo Mankiewicz toplu gösterisi, yarışma dışı olay filmler ve yarım asrı geride bırakan "Cinecitta'ya Saygı" adlı İtalyan sineması retrospektifi bölümü yer alıyordu. Bu yıl 55. kez düzenlenen ve toplam 70 filmin gösterildiği Venedik Film Festivali, kuşkusuz dünyanın en eski ve en önemli sinema organizasyonu. Film sayısının azaltılmasının "iyi film" sayısının da düşmesine yol açtığı eleştirilerine karşın, sonuçta Venedik'ten akılda kalan 5-10 film sayılabiliyordu yine de. Yarışma bölümüne seçilen kimi filmlerin yarattığı düş kırıklığında en büyük payı Amerikalı Alan Rudolph'un "Made in Heaven"ı alıyordu. Hayal kırıklığı uyandıran kimi yarışma filmlerinin çokluğuna karşın Venedik yine de Venedik'ti. Son yıllarda Carlo Lizzani'nin tüm çabalarına karşın grafiği düşen, görevi Lizzani'den devralan eleştirmen Gian-Luigi Rondi'nin de onca uğraşmasına karşın beklenen çıkışı yapamayan Venedik Film Festivali'nin yeni yöneticisi Guglielmo Biraghi, "Mostra"yı yeniden eski parlak düzeyine ulaştırmak amacıyla bu yıl kolları sıvıyordu. Sinema sanatının sadece ticari dağıtım mekanizması demek olmadığını açılış konuşmasında vurgulayan Biraghi'nin yönetimindeki festivalin tüm salonları, bilet kuyrukları oluşturan sinemaseverlerle dolup taşarken bir de, bu yoğun kültürel sinema ağına düşmüş, günlük hayatta sinemaya verilen önemden ağzı bir karış açık, Kâbe'yi tavaf edercesine "festivali" yaşayan bizim gibi yabancılar vardı ortalıkta.

En iyi erkek oyuncu ödülünü kazanan James Wilby'yle Hugh Grant, James Ivory'nin E.M. Forster'dan uyarladığı "Maurice"de eşcinsel bir ilişkinin kahramanlarıydı

Lido mu, Cinecitta mı?.. Ustalığını kanıtlamış yaratıcı yönetmenlerin parlak yapıtlarıyla umut veren gençlerin filmlerinden derlenmiş 44. Venedik Film Festivali, İtalyan TV'si "RAI'nin katkılarıyla sinema daha da büyüyor" mealindeki afişlerle bezenmişti ve bir Cannes'ın gözalıcı farfarası ve bezirgânca ortamından ya da soğuk Alman düzeniyle özdeşleşmiş bir Berlin'inin donukluğundan oldukça uzaktı bu yıl. Yeni yönetici Guglielmo Biraghi'nin kazandırmayı amaçladığı yeni bir ruhla, yenilikçi, yaratıcı sinemadan yana tavır koyduğu "44. Mostra", "Mostralık bir yarışma olmaktan çok" yedinci sanatın kalbinin attığı, İtalyan yönetmen Ermanno Olmi'yle Fransız Louis Malle'in kıyasıya çekiştiği bir "meastrolar" yarışmasına dönüşüyordu sonuçta. Lido'daki festival sarayının ve Casino'nun önüne RAI tarafından kurulan bir Cinecitta setinin sahnesine çıkan ziyaretçiler, kar, duman ve sis makinelerinin yaydığı rengârenk bulutların içindeki görüntülerini saptayan kameralar önünde, sürekli çalınan ve Sunset Boulevard'dan Cinecitta'ya, James Dean'den Marcello Mastroianni'ye, Luchino Visconti'den Alain Delon'a köprü kuran nostaljik "Il Cinema" şarkısı eşliğinde zaman zaman sinemanın büyüsünü doyasıya yaşıyorlardı. Bu da işin Amerikanvari gösteri yanıydı tabii.

Sungu ÇAPAN

Venedik'te tartışmalı Altın Aslan'lar...

Kolay kolay unutulmayacak bir başyapıt olan "Hanımefendiye Uzun Ömürler"in genç kahramanı Marco Esposito, yönetmen Ermanno Olmi'nin keşfiydi

Geçen yılın galibi Eric Rohmer'in **Sevgilimin Sevgilisi**'yle başlayıp, kapanış filmi **Full Metal Jacket**'in yönetmeni Stanley Kubrick tarafından son anda gönderilmemesi nedeniyle George Miller'in tipik bir Amerikan eğlenceliği olan **Eastwick'in Cadıları**'yla noktalanan 44. Venedik Film Festivali'nde dağıtılan ödüllerin kimi tartışmalara yol açtı. Irene Papas'ın başkanlığındaki jürinin Louis Malle'in **Hoşçakalın Çocuklar**'ına verdiği Altın Aslan'la, 3 yıldır alışıldığı gibi bir kez daha Fransız sinemasının yüzünün güldüğü festivalde, Gümüş Aslan ödülüyse Ermanno Olmi'nin **Hanımefendiye Uzun Ömürler**'iyle İngiliz James Ivory'nin **Maurice**'i arasında paylaştırıldı. En çok tepki alan ödülse, İskandinav yapımı **Hip, Hip, Hurraa!**'ya verilen jüri özel ödülüydü. En iyi kadın oyuncu ödülünü Kwon Taek'in yönettiği **Kiralık Anne**'yle Güney Koreli yıldız Kang So Yeon kazanırken, James Ivory'nin **Maurice**'iyle **James Wilby** ile **Hugh Grant** adlı iki genç İngiliz aktörü de en iyi erkek oyuncu seçildiler. Ayrıca **Joseph Mankiewcz** ile **Luigi Comencini** de, bunca yıl sinema sanatına yaptıkları katkılardan ötürü özel Altın Aslan'larla ödüllendiriliyorlardı. John Huston'un **The Dead** adlı son yapıtıyla, Robert De Niro'nun yine olağanüstü bir Al Capone kompozisyonu çizdiği, Brian De Palma imzalı **Dokunulmazlar** gibi yarışma dışı filmlerin gösteriminin gerçekten "olaya" dönüştüğü festival, Türk sinemasına da oldukça önemli bir ödül getirdi. Ömer Kavur'un **Anayurt Oteli** ile Olmi'nin **Hanımefendiye Uzun Ömürler** gibi bir başyapıtla birlikte, **Uluslararası Sinema Yazarları Federasyonu** (FIPRESCI) ödülünü kazanması sinemamız açısından kuşkusuz son derece önemli bir ödüldü. Festival süresince Venedik'te bulunan yönetmen Ömer Kavur'la filmin oyuncusu Serra Yılmaz, Türk sinemasını başarıyla temsil ettiler. Resmi ödüllerden sonra gelen en ağırlıklı ödül sayılan **FIPRESCI** ödülünü daha önce Cannes ve Berlin gibi şenliklerde, Yılmaz Güney'le (iki kez) Erden Kıral da kazanmışlardı.

Alain Tanner'in "Hayalet Vadi"sinin güzel oyuncusu Laura Morante festival sırasında bir Fransız senaristle Venedik'te evlendi

III. ULUSLARARASI
"BİLSAK"
CAZ
FESTİVALİ
"Bir Bilette Üç Konser"
10 GRUPTA 38 YABANCI
SANATÇININ KATILIMIYLA
25, 26, 27 EYLÜL 1987
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ
(AKM)
TAKSİM-İSTANBUL
BİLETLER
AKM
ALTUĞ MÜZİK ALETLERİ
(Nişantaşı 140 21 39, Suadiye 358 46 62)
BİLSAK
BİLSAK
143 28 79 - 143 28 99
TOSHIBA
İŞBİRLİĞİ İLE

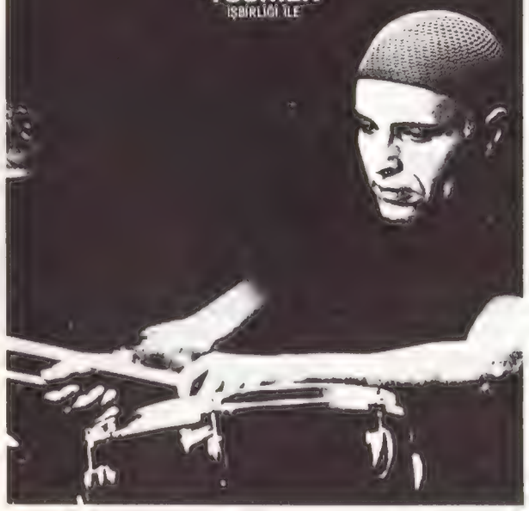

8 Ayda
Meslek ve
Lisan
- Business English/ Secretarial
- English
- Daktilo ve Sekreterlik
- Burs olanağı
- Kayıtlarımız başlamıştır.

AMERİKAN LİSAN
VE SANAT KURSU
Özoğul Sok. No:24 Cihangir İstanbul
Tel: 144 67 47 149 04 15 144 04 46

ESBANK
MENKUL KIYMETLER
MERKEZİ

- Banka garantili özel sektör tahvili,
- Hazine bonosu ve devlet tahvili alım-satımında yüksek verimi,
- Portföy danışmanlığı hizmetini,
- Borsa işlemlerinde en uygun şartları
- Her hafta devlet ihalelerine katılma imkanını, tüm şubeleri düzeyinde sunuyor.

Adres: Meşrutiyet Cad. No: 141 Tepebaşı - İST.
Telefon: Direkt: 149 11 76
Santral: 149 89 58 - 149 65 63 - 149 74 30
149 67 37 - 149 84 77
Telex: 24535 ESES-TR

AYŞEGÜL EVREN / NOKTA

Saudabayev "Sovyet sanatının temeli sosyalist gerçekçiliktir" diyor. Ona göre önemli olan "açıklık" ve "yaratıcılık".

SOVYET SİNEMACILARI

Çoğulculuk yok açıklık var

Sovyet filmleri haftası nedeniyle Türkiye'ye gelen Kazakistan Sinema Bakanı Saudabayev ve oyuncu Maya Aymedova Nokta'ya "Glasnost"u ve sanat alanındaki etkilerini anlattılar.

"İdeolojimiz tektir, o da komünizmdir; Sovyetler Birliği'nde ideolojik bakımdan çoğulculuk yoktur ve asla olmayacaktır." Kazakistan Sinema Bakanı K. B. Saudabayev **Nokta**'nın Sovyetler Birliği'ndeki "Glasnost" politikası üzerine sorularını daha ilk ağızda böyle net ve sert bir biçimde yanıtlıyordu. Ya sanat alanındaki çoğulculuk? Saudabayev "Soyvet sanatının temeli sosyalist gerçekçiliktir" diyor ve ekliyordu, "sanatta çoğulculuk, ancak yöntemlerde, formlarda, nüanslarda ve sanatçının kullandığı renklerde geçerli olabilir." Anlaşılan sanata da bir "açıklık" gelmişti ama sanatçıların "fazla açılmamaları" gerekiyordu. Sovyet ideolojisinin güçlü dalgalarıyla boğuşabilmek için dikkatli "yüzmek" ilk koşuldu.

Ankara ve İstanbul'da gerçekleştirilen Sovyet Film Haftaları dolayısıyla Türkiye'ye gelen heyetin içinde Saudabayev'in yanı sıra, ünlü bir sinema oyuncusu ve Türkmenistan milletvekili olan Maya Aymedova da vardı. Aymedova, hazırlıklarına başlanan Türk-Sovyet ortak yapımı "Gün Uzar Yüzyıl Olur" filminde de başrolde oynayacaktı. Film haftalarında yer alan yapıtlar, Aymedova ve Saudabayev'e göre, 1985 Nisan'ındaki Plenum toplantısından sonra Gorbaçov'un yeni politikasının ülkede estirmeye başlattığı değişiklik rüzgârından ilk etkilenen sanat ürünlerindendi. Bir bakıma "açıklık" politikasının ön habercisi niteliğindeydiler. Çoğu farklı cumhuriyetlerin stüdyolarında kotarılmış, Sovyetler'in çok ulusluluğunu yansıtan filmlerdi ve tümü de "orta yaş kuşağı" sinemacılarca çekilmişti. Bu kuşak Sovyet sinemasının geleceği açısından "özel bir sorumluluk" taşıdığının bilincindeydi.

Değişen ne? Saudabayev'in söylediği gibi, olan bitenin "ideolojik açıdan bir değişikliğe ve çoğulculuğa yol açacağını sanmak çok yanlış"sa, değişen neydi? Maya Aymedova, partinin ünlü 27. Kongresi'ne katılmış ve "gerçek anlamda bir sarsıntı" yaşamıştı." Bu kongrede "gerçekler ortaya konmuş ve bazıları bunların sergilenmesinden hiç hoşnut kalmamıştı." Sanata gelince, geçmişte "her şeyi toz pembe gösteren"lerin şimdi yapacakları çok şey vardı. "Eksik taraflarımızı bildiğimiz halde, her şeyin fevkalade olduğunu söylüyorduk" diyordu Aymedova. "Sinemada, tiyatroda, edebiyatta hep hayatımızın güzel taraflarını gösteriyorduk. Gerçekler yansıtılmıyordu." Eleştiri yapmaya kalkışanlar, dahası dozunu yüksek tutanlar Aymedova'nın deyişiyle "garip bir duruma düşebilirlerdi." "Garip bir durum"un en hafif hali, yapıtlarının rafa kaldırılmasıydı. Nitekim, Abuladze, Mansurova gibi bazı genç yönetmenlerin filmleri gün yüzüne çıkartılmamış bazılarına da bir daha film yapma imkânı tanınmamıştı.

Bugün Brejnev dönemi "durgunluk dönemi" diye adlandırılıyordu. Saudabayev'e göre, artık Sovyet sanatı "durgunluk dönemini" eleştirmekle kalmıyor, yaşanılan, içinde bulunulan Gorbaçov dönemini de eleştiri konusu yapabiliyorlardı. Zaten "Glasnost ve demokratikleşme aynı madalyonun iki yüzüydü ve bu politika hayatın her alanında olağan hale gelirse, "şu eleştirilir, şu eleştirilmez diye bir sorun da kalmayacaktı". "Hem yeryüzünde ideal, sorunsuz bir yönetim yok" diyordu Saudabayev, "her yönetimde bazı hatalar işlenebiliyor." Aslında ne Sovyet yönetimi, ne de sanatçıları dünyaya "ilerleme" anlayışıyla bakmaktan vazgeçmemişlerdi. Bu, Saudabayev'in sözlerinde apaçık biçimde görülüyordu. Kazakistan Sinema Bakanı, **Nokta**'ya geçmişte ilerleme döneminin yerini durgunluğun aldığını ama "Sovyet halkının kanaatine göre Sovyet düzeninin doğru" olduğunu belirtiyor ve "Sanat, sosyalist toplumun gelişmesine yardımcı olmalı" diyordu.

Maya Aymedova sinema oyuncusu ve Türkmenistan milletvekili.

AYŞEGÜL EVREN / NOKTA

Glasnost sürecek mi? Peki, sanatçıların geçmişte olduğu gibi "garip durumlara düşmelerini" önlemek için ne yapılabilirdi? Sanatçıların yaratma özgürlüğünü güvence altına alacak kurumsal ve yasal düzenlemeler düşünülüyor muydu? Saudabayev ve Aymedova'ya göre esas garanti açıklık politikasıydı. Aslında daha önce de yaratma özgürlüğünü sınırlandıran yasal bir engel yoktu ama yöneticilerin keyfi kararlarla yasaklamalara başvurmaları önlenememişti. Saudabayev "yaşanılan ortam, solunan hava çok önemli" diyordu. Sovyet halkı eleştirinin yararlarını, sanata getirdiği "ferahlığı" somut biçimde yaşıyordu. "Ne kadar açıklık olursa, keyfi uygulamalar da o kadar önlenecek" görüşündeydi. Burada ilginç olan Sovyet sinemacılığında gerçekleşen yapısal değişimdi. Artık ilk fikrin ortaya atılmasından, son aşamaya kadar bütün yetki ve sorumluluk, yönetmen ve birlikte çalıştığı ekibin omuzlarındaydı. Bürokratik müdahalelerin en alt düzeye inmesi "konulara serbestçe yaklaşılması"nı sağlamıştı.

Gorbaçov'un yenilik ve açıklık politikası bürokrasi içinde direnişle karşılanmıştı ama sanat-kültür alanında içten bir destek bulmuştu. "Son iki yıldır sinemada eksikler ve zaaflar üzerinde duruldu" diyordu Saudabayev, "bundan sonra asıl yaratıcılık süreci başlayacak."

Fatmagül BERKTAY

ANTİKA EŞYANIZI DEĞERLENDİRME GERÇEK DEĞERİNİ ÖĞRENME FIRSATI

III. ULUSLARARASI
İSTANBUL ANTİKA ve SANAT FUARI
bu yıl, yurt dışından firmaların da
katılmasıyla 21-29 Kasım 1987
tarihleri arasında
Yıldız Sarayı'nda yapılacaktır.

Elinizdeki her türlü antika eşyayı
bu Fuarda düzenlenecek müzayede ve
satışlarda en yüksek kıymetiyle
değerlendirmek istiyorsanız
30 Eylül 1987 tarihine kadar
FUAR DEĞERLENDİRME KURULU'na
incelettirebilirsiniz.

Ayrıca dilerseniz, antika eşyanızı sadece
gerçek değerini öğrenmek için de
DEĞERLENDİRME KURULU'nun
incelemesine sunabilirsiniz.

Bugünden itibaren antika eşyalarınızı
Yıldız Sarayı Silahhane Binası'na getirin.

Not: 18-21 Eylül tarihleri arasında dünyaca ünlü CHRISTIE'S firması uzmanları tarafından değerlendirme yapılacaktır. Bu değerlendirme için randevu alınız.

BAŞVURU VE AYRINTILI BİLGİ İÇİN
Tel:526*21 52-512 00 50 (10 Hat)

Tüm yapılarda
yakıt masrafını azaltmak,
duvardan-çatıdan döşemeden gelen
soğuğu önlemek için

FEPOR® / polistiren sert köpük

FEPOR ISI YALITIM VE AMBALAJ SANAYİ A.Ş.
Merkez: 2 Taşocağı Cad. Oğuz Sok. Barbaros Han Kat:1 Tel: 159 00 60 - 172 97 15
Telex: 26455 A/U (80300) Mecidiyeköy/İSTANBUL
Ankara Bürosu: G. Mustafa Kemal Bulvarı 139/A Maltepe Tel: 230 40 82 - 230 74 09
Telex: 44050 Feniş

OBEY

As consultants to a major industrial enterprise in İstanbul, we seek an

EXECUTIVE SECRETARY

to report to the General Manager.

The **Executive Secretary** will be fluent in English and/or German and reflect an extrovert personality. She will be expected to have reasonable typing and/or word processing skills and filing experience.

Salary will be commensurate with qualifications and references.

Handwritten applications to include telephone number for immediate access, CV and a recent photo will be mailed until October 1, 1987 Thursday to the following address to be treated in strict confidence and to be answered individually.

OBEY Yönetim Danışmanlık A.Ş.
Spor Caddesi 129 Maçka-İstanbul

OBEY

Proktologie (Hemoroid, Fistül) VARİSLERİN
İNFRAROD, İĞNE İLE KESİN TEDAVİSİ
OPR. DR. HAYATİ F. KOCAL
Rumeli Cad. Ogan Apt. No:16 Kat:2
NİŞANTAŞI **Tel: 141 35 89**

FARKIMIZ ANLAYIŞIMIZDIR
Düğün, parti, defile gibi her çeşit seslendirme ve ışıklandırma ihtiyaçlarınızı ÇATI LTD. ŞTİ. ile gerçekleştirin.
Adres: Ihlamurdere cad. No. 156/22 Beşiktaş/İstanbul
Tel: 161 26 51 / 130 70 74

"DEMOKRASİ TINGIR MINGIR"
HAKAN DERMAN
KARİKATÜR SERGİSİ
25-27 Eylül
MUĞLA BELEDİYE PARKI

ÖZAL PENALI GİTAR DERSLERİ
DERS MÜFREDATI:
YENİ BAŞLAYANLAR İÇİN
Berkle School Sistemi + Pratik Çalışmalar
CAZ SEVERLER İÇİN
Berklee School sistemi ile teori
Dünya caz gitar
Virtiözlerinin metod ve notaları
Real book caz repertuarı
ROCK ve COUNTRY SEVENLER İÇİN
En iyi teknikle
Berklee rock ve Country metotları
Ders veren
İzi Eli
Tel: 141 62 61

Uluslararası bir reklam ajansı...
Modern bir ortam... Çok iyi koşullar...
Pars / McCann-Erickson, Yönetim Kurulu Başkan Sekreteri Arıyor!

- Çok iyi derecede İngilizce bilen,
- En az 5 yıl deneyimli,
- Daktilo, faks, teleks kullanan,
- Tercihan steno bilen,
- Dinamik, zeki, özenli

adayların, bir adet fotoğraf ve özgeçmişlerini aşağıdaki adrese "Başkan" rumuzu ile göndermeleri rica olunur.

PARS/McCANN-ERICKSON
Kore Şehitleri Caddesi, No.50
80498 Zincirlikuyu-İstanbul

İSTANBUL'UN MEMİŞHANELERİ

Bu bir kenef yazısıdır!

İstanbul'un orta yeri aptesane... Hem gerçek, hem "mecaz" anlamında! Doğru dürüst def-i hacet etmesini henüz öğrenemeyen yüce milletimizin kullandığı çeşit çeşit hela var... Akla gelenler ve Orhan Çetinkol'un Ihlamur'daki Shell benzin istasyonunda olduğu gibi, hiç akla gelmedikler...

"Yahu," dedim, "bu dergâh Türk poposuna iki numara büyük değil mi?"

Öyle ya, bizim bildiğimiz, af buyurun aptesane dediğin, kapısında yamuk bir herif ya da iri memeli bir şalvarlı Çingen, önünde çatlağına kir dolmuş kenarı kuşlu melamin tabak, içinde yarım yırtık yüzlük panganot, tırtılı silinmiş bozukluk çeyrek, yanında koftiden dandik kolonya şişesi (ille de plastik, bol sulu!), masanın üzerinde mavi muşamba, köşesi "selotopla" tutturulmuş, masanın bir ayağı kırık olacak, hafiften dingildesin çatlak beton üstünde...

Yahu bu Orhan Çetinkol deli midir nedir, başımıza yeni yeni icatlar çıkarıyor, hangi memlekette yaşamaktasın hemşerim, hangi çağda, 1987 Türkiye'sinde mi, hadi canım, 1408 yılını idrak ettik daha bir ay önce, burası Devlet-i Aliyye, sen tut, pırıl pırıl, tertemiz, bırak Balkanlar'ı ve Ortadoğu'yu, Avrupa'larda, Amerika'larda ender bulunur memişhane yap...

Bre buraya etmek zor kardaş, buraya etmeye adamın mabadı kıyamaz, erkekler kısmısı mavi, kadınlar kısmısı kırmızı seramik döşeli, aynalar kristal, musluk bataryaları Art Nouveau mu desem, Art Deco mu desem cici cici İtalyan malı, tavanda gizli kolonlardan Hafif Batı Müziği süzülmekte, burası memişhane mi, laboratuvar mı, sterilize ameliyathane mi kardeşlik?

Hadi peki utanmadın, sıkılmadın bu millete çağ atlatmaya (son günlerin moda deyimiyle), ya peki tıkır tıkır işleyen benzin istasyonları kurmalar, yanına içinde motor yağından tabanca yağına, çalar saatten envai çeşit içkiye, çikletten bisküvite her şey her şey satılan süpermarket açmalar, yanına mis gibi Osmanlı kahvesiyle, mis gibi gâvur

Ihlamur'un oralarda gun olur da "sıkışırsanız", Ortadoğu ve Balkanlar'ın en iyi kenefi sizi bekliyor

Nescafé'si ve de bilimum meşrubat verilen kafeteryalar açmalar, hepsi en azından lise mezunu pırıl pırıl gençlerin güler yüzle, tatlı dille koşuşturduğu uygar ve de çağdaş yerler açmalar? Bu memleketi kurtarmak sana mı kaldı hemşerim?

Şaka şaka. Orduda "Fırtına Yüzbaşı" namıyla maruf Orhan Çetinkol, nice fırtınalardan sonra Ihlamur'da Fulya Tarlası'nda, öyle bir benzin istasyonu, öyle bir hizmet külliyesi, ve de öyle bir tuvalet yapmış ki... Daha bir yıl öncesine kadar çöplük buraları; ünlü Teneke Mahallesi'nin, İstanbul'un altın günlerinde parmakla gösterilen tek gecekondu bölgesinin hemen altı, ta ki, 1960 başlarında "Türk Silahlı Kuvvetleri'ni isyana teşvikten" tutuklanmış, 1960 baharında kodesten omuzlarda ve altına verilmiş cip ve eline sunulan Thompson'la çıkmış Fırtına Yüzbaşı Orhan Çetinkol, gelip de oraya bir Shell istasyonu kondurana kadar!

Kesif sidik, dökük sıva, delik taş, üstüne üstlük paralı. Dişinizi sıkıp çişinizi tutun. Tutamıyorsanız, o zaman sıraya girin.

Binici,boksör, Namık Gedik'i tutuklayan, ama çok sevdiği Fethi Gürcan'a kanıp 22 Şubat ve 21 Mayıs işlerine de bulaşmış, sorgulardan, hücrelerden geçmiş, sonunda ordudan ayrılıp ömrünü "dostları" için imzaladığı hatır senetlerini ödemekle, rüşvetçi memurlara ağız dolusu köpürüp ruhsatsız işletmeler yönetmekle tüketen, kaç kere batıp çıkan, biriktirdiği yırtık kâğıt paralarla karnını doyuran, parklarda yatıp kalkan, ama "ihtilalci" kişiliğini bu kez de hiç akla gelmedik, küçümsenen, horlanan işlerde, diyelim aptesane kurmada ortaya süren şu Fırtına Yüzbaşı... Orhan Çetinkol...

Hadi reis, aptesanede devrim mi? Evet canım, aptesanede devrim!

Yalnız, bazı karşı-devrimci vatandaşlar da var maalesef. Daha geçenlerde, lüks bir arabadan inen şık bir hanımefendi (hanım olmasına hanım da, efendiliği kendinden menkul herhalde), hanımefendi sayıldığından kelli "bayanlar" tuvaletine girmiş, hacetini gidermiş, elini yüzünü yıkamış ve koltuğunun altında alış fiyatı tam otuz beş bin Türk lirası olan kırmızı çöp tenekesiyle birlikte dışarı uğrayarak "löküs" arabasına binip uzaklaşmış... Bir başkası, bu kez beyefendi, civar apartmanlardan birinde ikamet ediyor, her sabah muntazaman geliyor, benzin istasyonundaki gazete standından birkaç gazete kapıp içeri giriyor ve... kırk beş dakika sonra çıkıyor. Bir iki, Orhan Bey dayanamamış, "Kardeşim sen ne yapıyorsun içeride bunca zaman Allah aşkına?" diyecek olmuş, yanıt: "Birader, benim kendi evimde bu kadar güzel tuvalet yok, sıcacık, yaz kış yirmi dört saat sıcak suyu akar, müzik yayını var, eh müsaade et de hayatta bu kadarcık bir keyfimiz olsun!"

Orhan Bey'in tuvaletinde Tosun yok. Tosun şimdilerde Almanya'da hizmetinizde olduğu için buralara pek takılmıyor galiba... O kapılara, üç duvara çizilen erkek organları, kadın organları, birleşme sahneleri (görülmüş, yaşanmış değil, komşunun kızından, sıra arkadaşından kulaktan dolma duyulmuş), kahrolsun oligarşi, Mao değil Alparslan, tek yol devrim, erkek arıyorum telefon şu şu şu imza Selahattin, pis gomonisler ananızı..., ah ulan Sevtap yaktın beni, a s y g ve t, Türkeş gelecek sizi..., ey Fuzuli Fuzuli niçi geldin dünyaya, falan da filan gibilerden yazılar burada yok.

Siz ne diyorsunuz Orhan Bey, ben bunların daniskasını Avrupa'da gördüm, işte Londra'da Charing Cross tren istasyonunda hani o kapısında beş penilik turnikeye para atmadan üstünden zıplayıp girilen umumi helada "Canımdan çok sevdiğim biricik eşimi başka bir erkekle sevişirken seyretmek istiyorum, meraklıların Chelsea şu şu şu numarayı aramaları...", siz ne diyorsunuz rezillik diz boyu oralarda ve buralarda, Paris'te bir zamanlar o yoğun amonyak kokan, koyu nefti yeşil, Roma İmparatoru Vespasianus'un ilk kez akıl ettiği bir kamu hizmetinden kinaye Vespasienne tabir edilen yol dibindeki çiş merkezleri, içeriden ya bir dudağı yerde bir dudağı gökte bir zenci çıkar, ya da uzun topuklu, dar pantalonlu, kırmızı balıkçı kazaklı, saçlarını usturayla aldırmış bir Quartier dilberi... Pek pek, gözlüğü çerçevesiz, favorisi kısa, beyaz pardesülü, elinde çanta, civar liselerden birinin fizik ya da matematik hocası... Ya o Münih'in Hauptbahnof'unda, girerken para atılan, sonra süre dolunca kapının pat diye açılıp sizi don gömlek koduğu Alaman memişhaneleri? İşte Tosun şimdilerde oralarda hizmet veriyor. O Tosun ki, mektep medrese görse, doğru dürüst okuyup yazsa belki de Henry Miller kesilecek de, memlekette tesis olmadığı için kaybetmiş...

Orhan Bey, gelin şöyle bizim İstanbul'umuzu bir gezelim, Beşiktaşlı komşunuz Mustafa Soydan'ın mermerli fayanslı "moderen" tuvaletlerine bir selam sarkıtalım, sabun yerine sıvı deterjan verse bile o da bu yola baş koymuş idealist bir vatandaş, ufak tefek kusurları olabilir aldırmayın, üç yüz liraya duş da yaptırıyor, alkışlanacak bir adam, pırıl pırıl tertemiz onunkiler de, gelin biz kendimizden aşağılara bakalım: Cami keneflerini, Taksim'deki, Harbiye'deki, Beyazıt Sahaflar Çarşısı'ndaki izbeleri dolaşalım...

Buralar içler açısı. Buralar kesif sidik, dökük sıva, delik taş, çatlak beton, Saatli Maarif Takvimi ve taş gibi kalıp Hacı Şakir sabunu kokuyor!

Buralarda neyse ki alafranga yok da, üstüne tüneyip, hatta Başbakan'ın sevgili Arap turisti dostları gibi lavaboya binbir zahmetle çıkıp def-i hacet etmiyorlar! Bu gibiler ne yazık ki sizin Shell'e bile düşerler de buralarda görünmezler. Buralarda deliği şavullayamayanlar, ters çömelenler, musluğu açık koyup gidenler, musluktan haberli olmayıp silinmek için taş (daş) arananlar, yahu bunlar askerde takım çavuşunun kenef eğitimi dersinde arazi olup yatıyorlar galiba, parmağıyla kapıya ve duvarlara sıvayanlar, kendi organik dışavurumlarıyla yazı yazıp imza atanlar, tırnak çakısı yoksa anahtarlığın ucuyla manzume döktürenler, küçük su mahalline cıgara izmariti atanlar (Malbura!), köyden edindikleri güzelim gelenek ve göreneklerle silinmeye asma yaprağı bakınanlar var...

Yahu, bütün bunlara eyvallah da, içeride kitap okuma zevkini edinseler!... Önce Tan'la manla başlayabilirler, bir diyeceğimiz yok, sonra sonra ciddi gazetelere geçerler, Kan Kalesi, Şahmeran, Rüya Tabirleri, Mükemmel Mektup Nümuneleri derken günün birinde Milan Kundera... Niçin olmasın? Orhan Bey, o sabahları gelip müessesenizi esir alan kerli ferli beyefendiye kızmayın, kim bilebilir bizim kadar alafrangaya oturup yeni bir kitaba başlamanın keyfini? Biz orada ne Balzac'lar, ne Tolstoy'lar, ne Dostoyevski'ler gö türdük...

Daha neler gördük Orhan Bey... Aaah, "gel beş yüz kırk iki gün gel" haykırışlarının eğitim alanındaki anfi tuvaletinde somutlandığını da gördük, dediğim gibi Charing Cross'ta haberleşme adreslerini de, Paris'te Vespasienne'ler kaldırıldıktan sonra yerlerine "ikame" edilen son model, müzik yayınlı kapalı mekânlarda tıpkı sizinki gibi kapı açıldığında sifonu otomatik boşalan, kapı kapandığında sifonu gene otomatik boşalanları da, şehirlerarası yollarda içine girilemeyecek kadar kötü olanlarını ve insana Bursa-Muğla arası, Eskişehir-Isparta arası sabırla mıh gibi tuttıranlarını, eğitime çıkmadan ayak bileği seviyesinde su basmışlarından çaresiz matara doldurtturanlarını..

Biz def-i hacet etmesini öğrenemedik ama turistler biliyor diye otellerin tuvaletleri lüks türünden

Bu kadar müstekreh muhabbet yeter. Bu yazıyı da, Babıali'deki bazı tonton abilerimiz gibi bir fıkrayla bitirelim, ne dersiniz?

Efendim, şair Nabi merhum, malum büyük şair ama, her büyük şair gibi aç geziyor, iş buldukça fırsat buldukça elalemin yaptırdığı cami, çeşme, sebil gibi hayrata beyit yazar, tarih düşürüp kitabe eder, üç beş Allah ne verdiyse para kazanıp nafakasını sağlarmış... Bir gün orta yaşlıca, cami yıkılmış mihrap yerinde bir kadın geliyor Nabi Efendi'ye. "Efendi, cariyeniz bir hayrat yaptırdım, sordum soruşturdum en iyi şair kim diye, sizi gösterdiler, şuna münasip bir tarih düşürün de bedeli neyse ödeyelim..."

Nabi sormuş: "Ne hayrat eylediniz hanım?"

Kadın diyor ki, "Efendi, söylemesi ayıp, aptesane yaptırdım!"

Nabi bozuluyor. Nabi, aptesaneye beyit yazacak adam mı? Koskoca Nabi bu... Ama neylersin karın da aç, olmayacak bir para istiyor, kadın kızsın da gitsin, kendisi de bu beladan sıyırsın.

"Yüz altın!"

"Hay hay! Size az bile efendi..." Kadın çıkarıp yüz altını tıkır tıkır ödemez mi? Nabi'yi almış bir düşünce. Para, çok iyi para, gel gör ki kenefe şiir yazmak da olacak iş değil...

Sonunda geçim sıkıntısı ağır basmış, Nabi Efendi bir kese altını cebellezi ettiği gibi oturmuş, ebcet hesabıyla artık bin yüz bilmem kaç hicri çıkan tarih beyitini patlatmış:

Hanım yaptı kademgâh ki takaza kalmaya tende,
Deyip tarihin Nabi sıçam hayratına ben de!
(Bencileyin nostaljik olmayan okurlar için:Kademgâh: Ayakyolu, Takaza: Dışkı.)

Engin ARDIÇ

FUTBOL / AVRUPA KUPALARI

Demeç vermekle olmuyor

Gerek Beşiktaş, gerekse Galatasaray çalıştırıcıları verdikleri demeçlerde sürekli nasıl hücum futbolu oynayacaklarını söylemelerine karşın, Avrupa'ya çıkınca hemen savunma futboluna dönüyorlar.

Avrupa kupalarında üç baş belası kura çekmişti Türk takımları. Ama futbolseverler ümitliydiler TSYD'de ve ligin ilk maçlarında hem hücuma dönük futbol oynanıyor, hem çok gol atılıyor, hem de çalıştırıcılar güzel futbol, show, hücum, gol üzerine edebiyatını sıkça tekrarlıyorlardı. Örneğin Gordon Milne: "Futbol basit bir oyundur. Bunun için halka malolmuştur. Bu nedenle halkın oyundan zevk almasını önleyecek her şey yanlıştır!" diyordu. Mustafa Denizli basına verdiği demeçlerde Galatasaray'ın Eindhoven'den üstün bir takım olduğunu ve hücum edeceğimizi söylüyordu. Aynen her yıl enflasyonu yüzde yirmiye düşüreceğini söyleyen sayın Başbakanımız gibi!

Ancak geçtiğimiz çarşamba günü "yeni gelin" görünümündeki İnönü Stadı'nda ve televizyon başında Beşiktaş'ı izleyenlerin şapkaları uçuyordu. Gordon Milne, İnter karşısında Rıza ile Scifo'yu ve İsmail ile Altobelli'yi yakın markaja alıyor ve savunmanın ortasına Bünyamin, Samet ve Ulvi'den oluşan bir üçlü duvarı dikiveriyordu. Böyle bir durumda İnter-Beşiktaş maçı 0-0'dan başka türlü sonuçlanamazdı. İtalyan savunmasının verdiği amatör düzeyindeki gedikler ve hele milli bek Mandorlini'nin kafa ve ayak toplarındaki ıskaları olmasa bizim, kaleye yaklaşmaya hiç niyetimiz yoktu. Çoğunluk kaçan beş kadar gole hayıflanıyordu, ama bir iki spor yazarı sahaya çıkış düzeyindeki daha başlangıçta beraberliğin hedeflenmiş olduğuna dikkat çekiyordu. İtalyan futbolunda açıktan hücum düzeni pek olmadığından, Sinan'ın Bergomi'yi tutmamasından doğan sol kenardan hücumlar dışında İtalyanlar da insan duvarını geçebilecek bir düzene sahip değildiler. Hadi, İtalyanlar'ın mazereti vardı. Bize burada gol atarlarsa kendi 100 000'lik stadları dolmazdı. Ama bizim mazeretimiz neydi?

Daha Beşiktaş maçının izlenimleri soğumadan tüm sporseverler televizyon başına koştu. İstanbul'da saat sekizbuçukta bir tek taksi bulmak olanaksızdı. Tüm hastalar televizyon başında Galatasaray'ın **hücum futbolunu** seyretmek için hazırdı. Ancak Derwall-Denizli yönetimindeki Galatasaray son yirmi senedir sürekli oynadığımız savunma futbolunun en has örneklerinden birini verirken, Hollanda'da yaşayan Türk gazetecisi Kâmuran Sümercan'a göre "Simoviç'in süper oyunu ve Eindhoven'in en kötü performanslarından biri birleşmese skor on olurdu!"

Ama neden?

Gordon Milne her ne kadar Beşiktaş'a modern futbol oynatmak için kararlı ise de Türk sporseverinin (yazar, okur, yönetici) **sabırsızlığının** farkında idi. Bu nedenle, şerefli dokuz-sıfır yenilgilere açık olduğumuzu söylesek de sokaktaki insan ve ona seslenen birçok yazar ve yöneticinin kalemlerini ve dillerini sivrilteceğini bilen çalıştırıcılar eski alışkanlıklarına "sigorta poliçesi" sistemine geri dönüveriyorlardı. Derwall-Denizli ekibi de takımı geri çekerken ve savunmaya dönük bir ekibi sahaya dizerken aynı tercihi yapmışlardı. Üstelik oyuncular için de benzer izlenimler söz konusuydu. Oyuncularımız özel maçlar ve ligde hücuma dönük oynamışlardı, ama savunmada örneğin Galatasaray çok hata yapıyordu. Baskı altında bunları tekrar etmesi olağandı. Nitekim Galatasaray'ın yediği her golde peşpeşe iki kişisel hata bulunuyordu.

Beşiktaş uykuda gezen İnter karşısında sayısız gol kaçırdı.

MİLLİYET

36'lık kurt Van der Kerkhoff

Özetlemek gerekirse baskı altında ne oyuncular, ne de çalıştırıcılar yeni kişiliklerini koruyamıyordu. Ancak uzun döneme yayıldığı takdirde hazmedilebilecek hamleleri, kısa dönemde yapamaz hale gelip, eski metotlara dönüyorduk. Bu biraz da olağandı. Sosyal olaylarda kolay çözüm yoktu. Bu Başbakan'ın enflasyonu için olduğu kadar Türk futbolu, çalıştırıcısı ve futbolcusu için de geçerliydi.

Aynı dram daha da belirgin bir şekilde Fenerbahçe'de de oynanıyor. Ama bu sefer seyirci ve yöneticiler suçlu, çalıştırıcı Yücetürk değil! Nasıl Galatasaray beş haftada "üst düzey hücum takımı" haline gelemezse (Avrupa standartlarında) Yücetürk de beş haftada, iki yıldır yenilmeye alışık Fenerbahçeli oyuncuları saldırgan, hareketli, pres yapan, bastıran, hücum düşünen canavarlar haline getiremezdi.

Deniz GÖKÇE

İşte bizim Bab-ı Ali!..

Masamın üzerindeki mektubu, kelimesine dokunmadan, yayınlamaya karar verdim. Türk sporunun niçin hâlâ yerinde saydığını, bunda Türk spor basınının büyük günahının ne olduğunu, bu kadar birinci elden, bu kadar öz anlatacak başka sözcükler bulmak güçtü..

Sizler de okuyasınız istedim.

Mektubu yazan Tunç Çapa, iki on yıl sonra, Balkan Şampiyonu olmuş milli binicimiz. Yazdığı yer, çok önemli bir spor servisinin şefi.. Hangisi olduğunu söylemeye gerek yok.. Okuduğunuzda göreceksiniz ki, hepsi olabilirdi..

Tunç Çapa, bir kopyasını da bana göndermiş. Yazdığı mektubun da, okunmadan çöpe gideceğini bildiği için. Bu mektup bana 8 Eylül'de geldi. Tam 10 gün bekledim. Alıcılar, hiç değilse bu satırları okuduktan sonra, bir şey yapma gereği duyarlar mı diye.. Hayır.. Tam tahmin ettiğim gibi çöpe gitti. O zaman, her kelimesi bilinmesi gereken bu mektubu kamuoyuna açıklamak da bize düştü..

Bakın ne diyor, Balkan Binicilik Şampiyonu Tunç Çapa?..

8-9- 1987

"Kıymetli Arkadaşlarım,

Gazetenizin 7 Eylül baskısından Balkan binicilik şampiyonu olduğumu uzun aramalar sonucunda öğrendim çok sevindim. Fenerbahçeli Abdülkerim ve Nezihi'nin kampa geç gelmeleri ile aynı büyüklükte verilen haber madalya fukarası haline getirilmiş bu milletin hangi dalda ciddi bir madalya alınırsa alınsın zaten kendilerinin haberdar edilmemesi biçiminde idi.

Sofya'da 8 gün her türlü sansür ve haksızlığa dayanarak 38 yaşında işimi gücümü çoluğumu çocuğumu bırakarak Avrupa şampiyonası statüsünde yapılan bu şampiyonada altın madalya alışıma rağmen sayfanızın manşetindeki Suriyeli dönerciyi geçememem beni çok üzdü.

Bulgaristan gibi ırkdaşlarımıza her türlü insanlıkdışı zalimliğin yapıldığı bir ülkede bu madalyanın milletimiz ve memleketimiz için ayrı bir yeri ve anlamı vardı. Asker arkadaşım Tankut kardeşime durumu telefonla bildirdiğimde 6 Eylül'de alınan şampiyonluğun 7 Eylül'de güncelliğini kaybettiğini söyledi. II. Dünya Harbi sonrası aç ve yorgun Avrupayı güreş minderlerine çıkarıp bellerini kırdık. Bu hâlâ güncel bir haberdir. Derken adamların karnı doydu, güreşi de öğrendiler. Sırtımız minderden kalkmıyor hep eskileri konuşup övünüyoruz.

Kıymetli arkadaşlarım bu hatayı yalnız siz yapmadınız bütün Türk basını ile TRT de yaptı. Hepinize işlerinizde başarılar diler, saygılar sunarım."

Tunç ÇAPA

Son cümledeki "TRT de yaptı" ifadesine dikkat edin. Geçen yıl, İstanbul'da yapılan Balkan Şampiyonası'nda, Türk takımı, ekip şampiyonasının favorilerindendi. Gene sayısı unutulmaz yıllar sonra, ilk kez takım şampiyonluğu kazanacaktık. Ayazağa ile Kuruçeşme'nin arası sadece 10 kilometreydi. Bir naklen yayın arabası gönderilir, canlı yayın yapılabilirdi. Bir film kamerası gönderilir, adam gibi bir haber filmi çekilirdi. Hiç değilse, hani o renkleri siyah beyaza yakın pastellikle gösteren elektronik haber kamerası gönderilir, iyi kötü bir görüntü elde edilir, yayınlanmasa bile arşiv malzemesi olurdu. Ama bunların hiçbiri yapılmadı.

Pazar gecesi, TRT, Türkiye'nin takım halinde Balkan Şampiyonu olduğu haberini verirken, görüntüde üç gün evvel oradan geçerken, kamerasını nasılsa 30 saniye çalıştırmış bir heveslinin çektiği Yugoslav binicinin atlayışları vardı. TRT, hep bu ayni görüntüyü, üç gün boyu, binicilik haberlerinde kullanmıştı..

İşte yazılı basınımız bu.. Elektroniği de o.. Niye Galatasaray Eindhoven'i elesin, niye basketbol milli takımı finale kalsın, niye Mehmet Terzi Dünya Şampiyonası'nda kürsüye çıksın?

Niye?..

Niye?..

Not: Sen de kardeşim Nezihi, bir daha kampa zamanında gel de, Balkan Şampiyonluklarımızı vermek için sayfalarda yer kalsın..

Hıncal ULUÇ

Bülent Ersoy'un yasağı

7 yıldan beri hiçbir mantığa, hukuka, insan haklarına, vicdana sığmayan bu yasak kararını ciddi ve objektif biçimde eleştirmenize yürekten katılıyorum. Umarım bu yaklaşımınız Türk Sanat Müziği'nde engin bir repertuara sahip, içli yorumu ve değişik ses rengiyle geniş hayran kitlesine sahip bulunan Bülent Ersoy'a sadece sahne kapılarını değil, TRT'nin de kapılarını açsın. Şunu da belirtmek isterim ki, bu yasak, sadece sanatçıya değil, onu seven bizlere de konulmuştur.

Ayhan DOĞRUYOL-BABAESKİ

Zülfü Bey'in yasağı

Pes doğrusu! Artık bu kadarını beklemezdim Zülfü Livaneli'den. "Bülent Ersoy'un yasağı kalkmalı, ama bu arada benim de yasağım sürüyor" diyor. Buna fırsatçılık denmez de ne denir? Zülfü Bey, kendi reklamınızı yapmaya bu kadar meraklıysanız, **Nokta** yöneticilerine rica edin de sizin için de bir kapak yazıversinler bari.

Kâmuran FIRAT—ANTALYA

Eğitim faciası

Kızım bu yıl "maalesef" ilkokula başlayacak. Maalesef diyorum, çünkü daha bir yıl öncesinden beri kocamla birlikte, nasıl yaparız da çocuğu, bu cendereden kurtarırız diye düşünmeye başladık. Hele "Bir eğitim faciası" başlıklı yazınızı okuduktan sonra karamsarlığımız iyiden iyiye arttı. Rezalete bakın. "Hayat Bilgisi 2. sınıf kitabına, "Gazete ve dergilerin yazıları, deprem, yangın ve sel baskını olan yerlere giderler" diye yazmışlar. Ben kendi adıma, çocuğumun kafasının böyle saçmalıklarla doldurulacağını düşündükçe isyan ediyorum.

Mehlike ANAR—İSTANBUL

Ders kitapları

"Gençlik, gelecektir" demişler. Acaba geleceğimizi nasıl hazırlıyoruz? Bunun cevabını ders kitaplarını şöyle bir karıştırdığımızda görüyoruz: Bir sürü ilkel, bozuk cümle, saçmasapan, demode olmuş bilgiler, kalitesiz ve göz yorucu şekiller, nuh-u nebi'den kalma resimler...Hâlâ bu kitaplarda "kışın ev halkı sobanın başında toplanıp kestane kavurur, yaşlılar gençlere hatıralarını anlatırlar" gibi zırvalar var. Televizyon evlere girmiş, yaşam tarzı değişmiş, kimin umurunda? Laf olsun, torba dolsun...

Zülküf CİHANER-BOLU

Sanık olan tanıklar

İşte size tipik bir Türkiye manzarası: Cinayet suçuna katılmakla suçlanan bir öğretim üyesi, kendisini suçlayan tanıklara disiplin kurulu üyesi bulunduğu okulda, hem de aynı olay nedeniyle ceza veriyor... Olmaz olmaz demeyin beyler, olmaz olmaz!..Türkiye'de neler olmaz... Ama biraz da eğri oturup, doğru konuşalım: Memleketimiz bu haldeyse, bu tür olaylar "vaka-i adiye" den sayılıyor ve ülkemizin "alamet-i farika"sı gibi görülüyorsa, suç bunlarla mücadele etmediğimiz için biraz da bizde galiba. Boşuna, "Böyle başa, böyle tarak" dememişler...

Cemil YUVALI-NEVŞEHİR

Oruç cinayeti kurbanı M. Şirin Tekin

He-Man

Ben de çocuklarımızın kaba güç ve şiddet yanlısı olmamalarını istiyorum. Çocuğumun bu diziye gösterdiği büyük ilgi üzerine, ben de bir kaç bölümü seyrettim ve dizinin

verdiği mesajların olumsuz olmadığını gördüm. He-Man "Güç bende" diye bağırdığı halde tek başına değil, iyi dostları ile birlikte bütün zorlukların üstesinden gelebiliyor. Yaşamda iyiler ve kötülerin birlikte olduğunu, iyilerin daima sonunda kazandıklarını vurguluyor. Çocuklara sadece iyi, doğru ve güzelin varlığını öğretirsek, kötü, yanlış ve çirkinin var olduğu yaşama iyi hazırlanamayacaklardır.

Biz anneler, artık günümüzün şartlarını ve gerçeklerini görmeliyiz. Çocuklarımız daha erken bilinçleniyorlar ve mesajları daha çabuk anlıyorlar. Özellikle kent yaşamının getirdiği kısıtlamalarla oyun ve hareket ihtiyaçları karşılanamıyor ve yeterince deşarj olamıyorlar. Onların doğal deşarj yollarından biri de bağırmak. Bırakalım onlar sevdikleri kahramanlar gibi bağırmanın keyfini yaşasınlar.

Pedagog Tülin KUSEYRİ-İSTANBUL

Sovyet "Vietnam"ı

Afganistan gazilerinin fotoğrafları gerçekten içler acısıydı.ABD'nin Vietnam halkına çektirdiklerinden aşağı kalmadı Sovyetler'in yaptıkları. Üstelik sadece Afgan halkına değil, cepheye yolladığı gencecik Ruslara da... Hayatlarının baharlarındaki bu insanlar, kendilerini direkt olarak ilgilendirmeyen bir çıkar paylaşımı mücadelesi uğruna kan ve barut kokuları arasında insanlıklarını yitirdiler... "Glasnost" politikası böyle giderse, yakında Afgan gazilerini konu alan Sovyet filmleri bir furya halinde ortalığı kaplayabilir. Şaşmamalı...

Tekin MANSUR-BALIKESİR

Çağdaş bir uygulama

Alman TV muhabiri Gabrielle Ohl'un traji-komik öyküsünü **Nokta**'da okumuş ve o günden beri bu olayın nasıl sonuçlanacağını merakla bekliyordum. Hafta içinde günlük gazetelerde Ohl'u sperm testine gönderen otel yöneticilerinin cezalandırıldığını ve bundan böyle turistik tesislerde evlenme cüzdanı sorulmayacağını okudum.

Çok geç kalınmış, olsa da çağdaş bir uygulamayı gerçekleştiren Mesut Yılmaz'ı ve bu konuyu ısrarla gündeme getiren **Nokta**'yı kutlamak gerek.

Necati ŞİMŞEK—NİĞDE

Açıklama

Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği tarafından **Nokta**'nın 29. sayısında yayınlanan "Kanser başa güreşiyor" haberiyle ilgili gönderilen açıklama, özetle şöyle: "Çimento fabrikalarından belli bir miktar tozun çevreye tamamen yayılmasının tamamen önlenmesi mümkün değildir; ancak bu miktarın tespit edilen kabul edilebilir limitler içinde tutulması söz konusudur. Yazınızda sözü geçen Darıca ve Yunus çimento fabrikaları bu iş için gerekli toz yutma sistemleri ile mücehhezdirler ve bu sistemleri çalışır haldedir. Çimento fabrikalarından çıkan toz hiçbir şekilde asbest ihtiva etmez. Zira çimento üretiminin hiçbir aşamasında asbest kullanılmaz. Çimento fabrikalarının çevrede sebep olduğu kimyasal bir kirlenme söz konusu değildir. Çimento fabrikalarının çıkardığı tozun kanserojen bir madde olmadığı ve fabrika çalışanlarında meslek hastalığı yapmadığı bilinmektedir. Üye fabrikalarımız toz konusuna az da olsa çevrede meydana getirdiği görüntüsel mahzur ve ekonomik açıdan fabrika için temsil ettiği değer kaybı dolayısıyla gereken önemi vermektedirler."

ABONE KOŞULLARI

Yurt içi
6 aylık: 15.000 TL.
1 yıllık: 29.900 TL.

Abone bedellerinin 128 139 no'lu Nokta Süreli Yayınlar A.Ş.
Posta çeki hesabına yatırılmasını rica ederiz.

Yurt dışı
(Yıllık-uçak postasıyla)
Avrupa ve Ortadoğu: 75 ABD Doları
ABD ve Uzakdoğu: 127 ABD Doları
Abone bedellerinin Yapı ve Kredi Bankası Nişantaşı Şubesi 615 147/6 no'lu hesaba transferini rica ederiz.

Eksik sayılar için adres:
Klodfarer Caddesi No 25
Cağaloğlu-İstanbul Tel: 527 74 64

Kıbrıs fiyatı: 1050 TL.

İNGİLİZ CEYİ İNGİLİZ KÜLTÜR İTBA DE

ITBA'e gelin.
İngilizce öğrenin.
İngilizce'nizi geliştirin!

Türkiye'de İngilizce'yi 30 yılı aşkın bir süredir (Türk-İngiliz Kültür Derneği), ITBA öğretir.

ITBA, İngilizce'yi en modern yöntemlerle, en gelişmiş audio-video teknolojisiyle, uzman kadrosuyla öğretir. İstediğiniz hız ve düzeyde öğretir.

Dilerseniz işyerinizde öğretir.

ÖĞRENİN

Arayın ITBA'i... Öğrenin!
Tel : 148 34 12 - 147 68 48

İstanbul Türk-İngiliz Kültür Derneği
Süleyman Nazif Sokak, 10
Nişantaşı, İstanbul

BULMACA

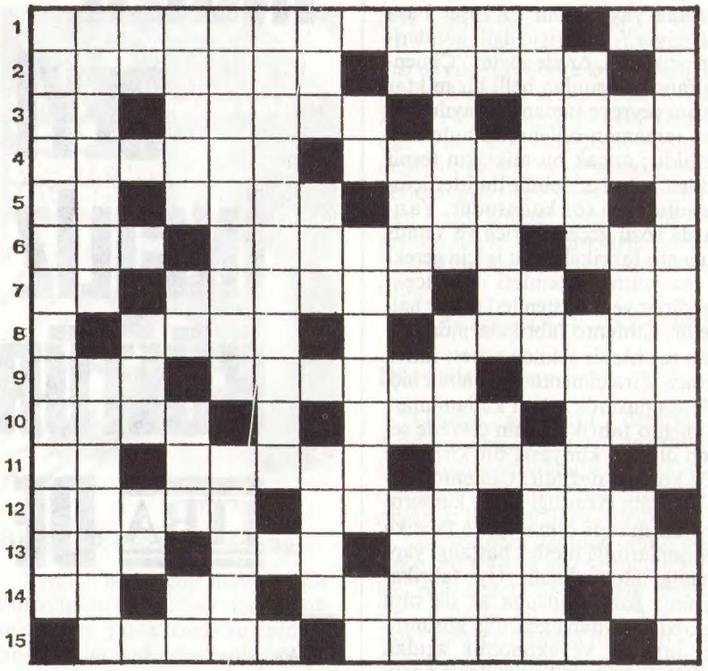

SOLDAN SAĞA: 1- 1838-1875 yılları arasında yaşamış, **İnci Avcıları** ve **Carmen** adlı operalarının yanı sıra **L'Arlésienne** adlı süiti ve **Do majör Senfoni**'si ile de tanınmış Fransız besteci - Bağışlama. **2-** Gözaltında olan - Yük gemisi. **3-** Neodim elementinin simgesi - Çekirdekli pamuk - Bir Güney Amerika ülkesinin başkenti. **4-** Çok yinelendiğinden usanç verici bir durum alan söz - El yazması Kuran'larda ayetlerin arasına konulan kırmızı noktalar. **5-** İran'ın plaka işareti - Kumaşla astar arasına konularak giysinin dik durmasını sağlayan kolalı bez - Derinliği aynı olan sığ su alanı. **6-** Ortadoğu'da bir göl - Kovboy filmi - Sunma. **7-** Hayvanlara vurulan damga - Sıcak ve kurak bölgelerde yetişen dikenli bir bitki - Bir renk - İlave. **8-** ABD ile SSCB arasında 1969'dan bu yana yürütülen stratejik silahların sınırlandırılması görüşmelerinin adı - Borsada fiyat dalgalanmalarından yararlanarak açıktan para kazanan kimse. **9-** Psikanaliz dilinde kişinin öz benliği - Doğruluktan ayrılmayan - Bir kara taşıtı. **10-** Ay toprağına yumuşak iniş yapmak amacını güden bir dizi Sovyet uzay aracına verilen ad - Uzun tüylü bir süs köpeği - Bir göz rengi. **11-** Bir nota - Tıraş için kullanılan bıçak - Anadolu beyliklerinde donanmadaki görevlerde kullanılan asker. **12-** Gönderme, yollama - İlham - Memeli bir deniz hayvanı. **13-** Ekmek - İyi bakım ve ilaç tedavisi - ABD'de Georgia eyaletinin başkenti. **14-** Yabanıl hayvan barınağı - Bir cetvel türü - Bir yüzü içbükey, öbür yüzü dışbükey olan mercek - Şöhret. **15-** Bir düşünce anlatan bir ya da birkaç tümcelik söz - Bir gazelin her beytine dört dize ekleyerek altılı duruma getirme.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- 1429-1507 yılları arasında yaşamış, daha çok portreleri ve Venedik manzaralarıyla tanınmış, 1479'da İstanbul'a gelerek Fatih Sultan Mehmet'in portresini ve bir Venedik elçisinin kabulünü gösteren resmi yapmış ünlü İtalyan ressamı. **2-** Osmanlılarda devlet görevlilerini yetiştiren okul - Paraguay'ın para birimi. **3-** Argoda esrar - Nihayet - Kalayın simgesi. **4-** Namazda bir kıyam, bir rükû ve iki secdeden oluşan bölüm - Akım şiddeti birimi kiloamperin kısa yazılışı - Avuç içi - Uzaklık anlatmakta kullanılan söz. **5- Çarmıha Geriliş, Hakarete Uğramış İsa, Diriliş** gibi tablolarıyla resim sanatının en büyük ustalarından biri sayılan ünlü Alman ressamı - **Süreyya** da denilen bir yıldız takımı. **6-** Merakı ya da mesleği gereği düşün sorunlarıyla uğraşan kimse. **7-** Su taşkını - Rütbe ya da kıdemce küçük olan asker - Sıcak. **8-** Bir görevin yürütülebilmesi için merkez olarak seçilen yer - Bir mezarın üzerini örten büyük toprak ya da taş yığını - Bir gıda maddesi. **9-** Uğraş - Batı Anadolu'da kurulmuş on iki İyon kentinin en ünlüsü - Bir şeyin kenarına koşut olarak yapılan süs - Yardım amacıyla toplanan para. **10-** Bir sıra metal halkadan oluşan bağ - Eflatun'un **Kritias** adlı yapıtında sözü edilmesinden bu yana hakkında türlü rivayetler edilegelmiş, Atlas Okyanusu'nda bir gecede battığı söylenen efsanevi kıta. **11-** Yabancı - Bir şeyin ön yüzü; cephe - Eli işe yatkın, becerikli - Uyuşturucu bir madde. **12-** Fincanın dibine çöken kahve tortusu - Gereksinmeye yetmeyecek kadar az - Belli bir amacı olmayan, dayanaksız söz ya da konuşmaya verilen ad. **13-** Güzel sanatlarda **Meryem**'i üzüntülü, yalnız ya da dizinde çarmıha gerilmiş oğlunun cesediyle birlikte gösteren kompozisyonlara verilen ad - Süslemede kullanılan esnek bir kâğıt. **14-** Manganez elementinin simgesi - Meyveleri şekerle kaynatarak hazırlanan tatlı - Bir üniversitemizin kısa yazılışı. **15-** 1888-1956 yılları arasında yaşamış, Ruslar'ın Ayastefanos'daki 1876-1877 savaşı anısı olarak diktikleri anıtın yıkılmasını filme alarak ilk Türk filminin çekimini gerçekleştirmiş sinemacımız - Yemin.

Hazırlayan: Sedat YAŞAYAN

Geçen haftanın çözümü:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	G	E	R	T	R	U	D	E	S	T	E	İ	N	■	K
2	Ü	R	E	■	O	L	E	■	K	A	L	Ç	E	T	E
3	L	■	T	A	B	A	K	H	A	N	E	■	F	E	N
4	T	A	R	P	A	N	■	A	N	■	K	R	E	M	A
5	E	R	O	S	■	B	A	R	D	A	■	A	R	A	N
6	N	■	S	E	R	A	P	■	A	K	O	N	T	■	Y
7	D	İ	P	■	E	T	E	K	L	İ	K	■	İ	L	O
8	E	L	E	M	■	U	L	A	■	T	A	R	T	A	N
9	V	E	K	T	Ö	R	■	S	T	A	R	■	İ	S	T
10	R	■	T	A	N	■	R	■	İ	N	■	E	■	S	U
11	E	T	İ	■	E	Ş	A	S	■	Y	A	L	M	A	N
12	S	A	F	A	R	İ	■	O	B	A	■	F	E	L	Ç
13	■	V	■	İ	M	P	A	L	A	■	S	İ	■	L	■
14	A	L	U	D	E	■	K	O	N	T	E	Y	N	E	R
15	Ç	I	R	A	K	M	A	N	■	A	M	E	L	■	E

TEST

Süperlatifler

Erkek kadın var, kral kadın var, süper kadın var... Ya kazak kadın, kılıbık kadın, zampara, bıçkın, tuttuğunu koparan kadın? Sıkı kadın, delikanlı kadın, harbi kadın, kitap gibi kadın da var, zehir gibi, fıstık gibi karı da var... Karı gibi erkek var da, taş gibi erkek, fıstık gibi erkek, fettan erkek yok. Allahsız, kitapsız, imansız, kadına karşı basiretsiz, sümsük, hımbıl, sünepe erkek var. Sünepelik sadece kadına mahsus diye düşünüldüğü için mi kullanılmaz, yoksa ona yakıştırılamayacak tek şey mi sünepelik? Bu durum "istikbal kadınlarındır" öngörüsünün habercisi midir, nedir? Ya da kısacık dünya tarihi içinde bütün insanların yüreklerinde meşale gibi yanmaya devam eden birkaç yüksek oktanlı kadın mı habercidir? Bugünkü testimizin konusu, yere bakmadan yürek yakan süper kadınlar....

1. Biz Türkler için kadınların en büyüğü odur. Prut Savaşı'nda Rus ordusunu cinsi cazibesiyle hışmımızdan kurtarmıştı. Sayesinde en olmadık yerde bile ne kadar "erkek" bir millet olduğumuzu kanıtlamıştık. "Erkek" olmak, savaş kazanmaktan daha önemliydi. Bugün artık bunların tarihsel söylentiler olduğu biliniyor. Bakalım Katerina'nın gerçekten önem verilecek özellikleri biliniyor mu?

a) St. Petersburg Bilimler Akademisi'ni kurdu.
b) Kendisine zorla yaklaşmak isteyen bir subayın erkeklik organını kestirtti.
c) Lezbiyendi
d) Kiril alfabesini modernize etmişti.

2. Adı George Sand. 1804-1876 arasında yaşadı. Gerek yaşam biçimi gerekse edebi yapıtlarıyla kadınların eşitliğini savundu. Erkek gibi giyinmesiyle ve skandallarıyla tanındı. Kitapları modern romanın yaratıcısı Flaubert'i çok etkilemişti. Bu süperlatifin birlikte olduğu devrinin ünlü erkeklerini aşağıdaki gruplarda bulabilecek misiniz?

a) Wagner, Hegel, Schiller
b) Alfred de Musset, Pagello, Chopin
c) Rilke, Nietzsche, Freud
d) Poe, Baudelaire, Verlaine.

3. Kelimenin tam anlamıyla büyük bir kadın. Brigitte Nielsen Rambo'nun karısı, topuklu ayakkabıyla boyu. 1.93 oluyor. Kocası Sylvester Stallone onun yanında cüceye dönüverdi. İtalyan aygırının gerçek boyu ne kadar biliyor musunuz?

a) 168 cm c) 174 cm.
b) 182 cm d) 158 cm.

ŞAHİN ERKOÇAK / NOKTA

4. Lesbos Adası'nda doğdu. İ.Ö 7-6 yüzyıllarda yaşadığı söylenir. Genç kızlar için edebiyat derneği kurmuş ve onlara dans ve şiir öğretmişti. Lirik şiirleriyle ve bir şeyiyle daha tanınır antik çağların süperlatifi Sappho. Bulabilecek misiniz?

a) Aslan terbiyeciliği
b) Lezbiyenlik
c) Şarap mahzenleri
d) Afroodizyakları.

5. Dünyada en çok satan polisiye kitapların yazarı bir İngiliz kadın. Yarattığı Hercule Poirot'un beynindeki gri hücrelerin tüm erkeklerin toplam beyin hücrelerinden daha çok olduğu söylenir. Kadın kahramanı ise süper akıllı bir şirin ihtiyar: Miss Marple. Kim bu yazar?

a) Georgette Hyer
b) Iris Murdoch
c) Agatha Christie
d) Lewis Carrol.

6. Adı Edwina Mountbatten. Hindistan deyince akla gelen ikinci süper kadın. Hindistan'ın son genel valisi Lord Mountbatten'in karısıydı. Hindistan'ın bağımsızlığı konusunda, bir devlet adamı eşine düşenden çok daha büyük bir rol oynadı. Ne gibi?

a) Evinde verdiği bir kokteylde muhalifleri zehirledi
b) Nehru ile birbirlerine âşık oldular. Bu, Nehru'yu uzlaşmaya yönlendirdi
c) Kocasına etki yaparak Pakistan'ın kurulmasını sağladı.
d) Rus casusuydu. Amacı Sovyetler'e sıcak denizler yolunu açabilmekti

7. Bugün onun sayesinde çaydaki radyasyonun pek de o kadar matah bir şey olmadığını biliyoruz. Adına Sorbonne'da kürsü açıldı. 1903'te Nobel Fizik ve 1911'de Nobel Kimya ödüllerini aldı. Bu süper kadın kimdi?

a) Marie Curie
b) Anna Freud
c) Barbara Stanwyck
d) Aleksandra Kolontay

Yanıtlar: 1) a, **2)** b, **3)** c, **4)** b, **5)** c, **6)** b, **7)** a.

Hazırlayan: Ahmet Turhan Altıner

KUTU KUTU / Salih MEMECAN

Epengle Yıllardır Kadifeye Adını Veriyor

Epengle,
döşemelik ve perdelik kadifeyi Türkiye'de ilk dokumanın gururunu taşır.

Yıllardır,
rengiyle, deseniyle, sağlam dokusuyla kadifenin güzelini, yakışanını dokumada ileri teknolojisiyle önderdir.
Epengle kadifedir. Mobilyayı gösterip güzelleştiren kadife.
Yıllar geçer **Epengle** kalır. Onun için kadife, her zaman adıyla alınır, **Epengle** alınır.

Epengle,
kendini yeniledi, kadife yenilendi modada. Canlı renkleri, yumuşak tuşesiyle kadife şimdi **Epengle**'de yaşıyor.

Yıllardır,
Epengle dokuyor, Türkiye kadifeleniyor.

Epengle
"İhtisasım Kadife"

25. YIL

• Epengle, bir FENİŞ Holding iştirakidir.

PANEL